

Villicationis sue
DE MEDIO
ANIMARUM
STATU
RATIO

Episcopo Chalcedonensi
Reddita à THOMA Anglo,
ex ALBIIS East-Saxonum.

Ecclef. 32.

*Si bis interrogatus fueris, habeat
Caput Responsum tuum.*

PARISIIS,
Anno Dom. MDCCLIII.

Ac

Illustrissimo & Reverendissimo

RICHARDO CHALCEDONENSI

Catholici in Anglia gregis

PASTORI.

*Illustrissime & Reverendissime
Domine!*

GRave fuit virgâ censuræ
tuæ percuti opellas meas,
cui tot annos infesta Im-
perii Ecclesiastici in partem Ca-
tholicam gentis Britannæ cathe-
dra latas potentia in fidem no-
stram umbras exporrexerat :
Cui innocentissima vita pugnis
foris, intus timoribus exercitata
suspiciendam & venerandam di-
ctorum tuorum legem nobis fa-
ciebat : Sed maximè tanta Scri-
ptorum

Epist. Dedicat.

ptorum copia pro Catholica traditione elaborata, & incocti studiis prope octoginta Anni, vetustatis canitiem & mysteriosum horrorem quasi novis & nuperioris sæculi incolis in sententiã tuã ingerebat. Propterea Apologia mihi & deprecatione pro conatibus meis adeò præcoquis agere incumbebat. Attamen ipse mihi frænos coarctandos video, cùm Censuram à te profectam nullam, & ipse literis ad me datis sexto Julii Anno 1652. testatus sis, & ipsa res clamet, cùm publico vel publicando decreto nusquam usus fueris. Totum itaque hoc de censura tua finxit angustorum cordium invidia, propagavit ab alieno ore pendentium inconsulta credulitas. Tibi quod ipsis literis expressisti, propositum erat, sic à mea sententia abire, ut Theologis salva animo-

ram

III

Epist. Dedicat.

rum pace laudi vertitur. Verum-
tamen etiam sic tanta authori-
tate premi laboriosum fuit, &
innocentiæ præsidium quæ en-
dum. Atque utinam quæcum-
que Animum tuum asperius in-
cursarent, licuisset in tuis literis
signata legisse. Ad singula de-
lenda lucubrationi non parsis-
sem, nunc ad unum, sed ipsum
omnium ore jactatissimum,
quodque visum est minimè fal-
lere posse, adjeci oculum. Tu
vide an sine pace Sanctorum, &
invito sacrarum literarum numi-
ne, & Theologorum placite-
rum robore tentavi, quod insc-
lens præsentī sæculo videretur. Si
rationem pro me reddo, quòd
horum nihil læserim; ut victo-
riam non ambio, sic facti mei
veniam videor jure postulare:
Utcumque successerit, impensas
Nillicationis meæ tibi per De-

Epist. Dedicat.

mensa, quò minor fraus subesse
ambigatur, denumero. Tu rati-
ones an rectè subductæ sint, pro-
ba; & veneratorem tibi ad ge-
nua, & benedictionem prostra-
tum benignus agnosce,

Datum pridie Calendas
Aprilis, MDCLIII.

Thomam ex Albis

East-Saxonum.

DE-

14

Amice Lector.

Cupit te monitum Typographus hac opusculum
in absentia Authoris crepsisse ad Prælum in ipso
autographo, priusquam eliturantis Scribæ industri-
am sensisset, & propterea etiam rogatum, ut ad Er-
rata attentius respec̃tes.

PAg. 1. lin. 6. lege *confectum*: & l. 13. *fas*. p. 6. l. 8. *re-
surgant*. p. 9. l. 15. pro *errores*, lege *errorum*. & l. 23. *ius*.
p. 14. l. 14. *alta*. l. 34. *live visco*. p. 15. l. 27. *obstare*. p. 20.
l. 9. *Catholicos*, l. 32. *possit*. p. 22. l. 3. *Predicatore*. p. 27.
l. 28, *quamque*. p. 28. l. 11. *decima tertia*. p. 29. l. 25
tempore. p. 31. l. ult. cap. 25. p. 32. l. 23. (*Verecundo*) p.
34. l. 1. *confessio*, & l. 12. *ipsi*. p. 40. l. 1. *impresentia-
rum*. & l. 15. *apponi*. & l. 33. *itaque*. p. 43, 44. *Sortem*,
Sortes, &c. p. 41. l. 28. *objectorum*. p. 44. l. 20. *abstulerit*,
p. 46. l. 13. *distinguitur*, & l. 34. *corpore*. p. 46. l. 3.
immittatur. p. 47. l. 2. *si ipsos*. & l. 17. *pariandam*. p. 48.
l. 2. *fit*. & l. 33. *ut illud*. p. 51. l. 7. *monet*. p. 52.
l. 9. *decempede*. & l. 12. *spiritus in se con-* p. 53.
l. 22, 23. *toto tempore*. p. 54. l. 1. *non amplius*. & l. 2. *in-
trinfecum*. & l. 27. *quoniam nos*. p. 55. l. 24. *Principis*,
p. 58. l. 3. *videatur*. & l. 14. *que orig-* p. 68. l. 17. *connixu*.
p. 72. l. 19. *ab esse*. p. 74. l. 18. *reperiri*. p. 75. l. 17.
vite. p. 82. l. 34. *dele in*, p. 85. l. 11. *occasionem* p. 89. l.
27. *pro iram, illam*. p. 92. l. 17. *tribuantur*. p. 94. l. 13.
obstrictam p. 96. l. 18. *dictata*. p. 98. l. 2. *sibi*. p. 111.
l. 32. *confundunt*. p. 118. l. 5. *pro nili qua*, & *si qua*,
p. 120. l. 9. *improbem*.

*Inuenies præter hæc, testimonia non semper Italicis
expressa, sed adverte ex te esse nihilo minus ip-
sas Authorum voces.*

DEMENSORUM
IN
RATIONE VILLICATIONIS
ABACUS.

Demensum I.

Introductio, & Quaestionis Consti-
tutio. pag. I

Demensum II.

Quatuor sacrae Scripturae testimonia
pro veritate allata. 4

Demensum III.

Occasione Quinti, explicatur quomodo
Ecclesia antiquitus pro beatis orabat. 7

Demensum IV.

Sanctos (extra Bernardum) non nega-
visse fidelibus fuisse Visionem Dei,
ante diem iudicii. 13

Demensum V.

Urgetur testimonium quintum, & ad-
duntur duo alia. 17

Demensum VI.

Expenditur Textus octavus, & addi-
tur nonus. 21

De

ABACUS.

Demensum VII.

Aliquot loca sacra Scriptura à Sanctis applicata ad ejusdem veritatis confirmationem. 25

Demensum VIII.

Totius Antiquitatis congesta testimonia pro eâdem. 27

Demensum IX.

Testimonia recentiora, & confessio novitatis oppositæ sententiæ. 34

Demensum X.

Prima Exceptio contra oppositam sententiam de purâ Vindictâ. 38

Demensum XI.

Dua alia Exceptiones, ex eo quod pœna statuantur involuntaria & corporea. 45

Demensum XII.

Quatuor alia Exceptiones, ex eo quod pœna sint frustra, non comparabiles peccatis, indivisibilis durationis, & interminabiles. 49

Demensum XIII.

Dua alia exceptiones, quia istiusmodi pœna non sunt connexæ cum peccatis, & quod statuantur debita post remissionem culpa. 54

Demensum XIV.

De Pœnis in Sacris literis commemoratis, & remissione peccatorum. 59

De-

DE MENSORUM.

Demensum XV.

Tres alia exceptiones, quod poena neque rectè tollantur, neque bene debeantur, neque verè faciant Purgatorium. (6

Demensum XVI.

Exceptio tertia-decima, esse eam sententiam contra vocem Scripturae, Sanctorum, Ecclesiae, Concilii Florentini, & Benedicti undecimi.

70

Demensum XVII.

Processisse hanc sententiam ex ignoratone Naturae spiritualis.

74

Demensum XVIII.

Respondetur objectis ex Sanctis Patribus.

77

Demensum XIX.

De authoritate Apparitionum & Visionum.

81

Demensum XX.

Quomodo authoritas Visionum sese habeat ad authoritatem Historicam, & examinatio aliquarum in particulari.

81

Demensum XXI.

Unde mira in praedictionibus eveniant, absque ope supernaturali.

91

Demensum XXII.

Orationes pro mortuis, quid impetrare valeant.

95

De-

ABACUS.

Demensum XXIII.

Praxim Ecclesie, quatenus voce & intelligibiliter declaratur, esse pro sententia Antiquâ. 100

Demensum XXIV.

Praxim Ecclesie, quatenus in Actione relucet, stare pro eâdem verâ sententiâ. 106

Demensum XXV

Indulgentiarum natura & historia. 109

Demensum XXVI.

Indulgentias in communi nihil promoveri contra sententiam antiquam. 114

Demensum XXVII.

Indulgentias particulariter pro mortuis elargitas, non arguere praxim universalem Ecclesie. 118

Demensum XXVIII.

Vulgaritatem sententiæ oppositæ non habere vim præjudicativam veræ sententiæ. 123

DE MEDIO
ANIMARVM
STATU.

DE MENSUM I.

Introductio & Quaestionis constitutio.

Uanquam ea est Rationis nobilitas, & in humanam naturam, cum rectè disposita est, dominatio, ut si quid demonstratione connectum est, idem certum sit nullâ posse autoritate convelli; (Quid enim audeat autoritas nisi eam ratio veritatis esse tenacem prænuñciaverit? aut poterit ratio hoc de ipsâ sentire si demonstrationi credat oppositam?) Mihi tamen, quam suscipio aperiendam quæstionem, non fast est citra Majorum præjudicata disputare. Insipientibus siquidem non minùs quàm sapientibus debitor creatus sum: Plures autem Autoritatis sunt affectæ, pauci apodixeos penetrabilitatem sustinent. Præterea hoc ipsum & Ecclesiâ in quâ vivo dignum est, & iis qui foris sunt necessarium, Patres nostros quomodo non universim in propositâ nobis quæstione secus ingressi sint manifesto in lumine repræsentare.

Idcirco hoc mente præfixum in hâc dissertationiunculâ gero, ut Purgatorii qualitatem priùs

ex Sacrarum literarum & Sanctorum paginis illustrem ; posterius eandem ex fide vel physicè notis principiis sanctam & immotam stabilitam : Postquam tamen judicaturam totius litis ex utriusque partis effatis, & communibus assertis constituero. Ecclesia enim nihil aliud definivit, quàm *Purgatorium esse, animasq; ibi detentas fidelium suffragiis juvari.*

In hanc itaque Modernorum Theologiæ cultorum vulgus fere conspirat sententiam. Hominum, non undequaque sanctorum, defectus alios esse mortales & æternitatis pœnosæ inductivos, alios veniales & temporarii cruciatus mercede compensabiles. Mortales defectus, si pœnitentiæ lacrymis maderentur, æternis quidem absolvi suppliciis, sed finiendis nihilo minùs esse obnoxios torturis. Moriatur itaque imperfectus Christi cultor, venialibus nullâ, mortalibus incompletâ satisfactione minutis, aiunt ad Visionem beatificam non admitti ; sed esse subterraneam quandam caveam ignibus aliisve cruciatuum instrumentis refertam, in quam detrusus animâ tenus similibus expiatur vindictis. Has pœnas credunt in eo comparari iis quas mortales experimur, quòd invitos premant, quòdque ab extrinseco Agente imprimantur. Easdem autumant ex divinâ existimatione proportionem ad perpetrata in corpore delicta accipere : Neque ab ipsâ Animâ quâcumque vi evitari posse, sed precibus nostris qui superstites illis sumus mitigari & terminum destinato citiorem accipere. Tantundem sibi persuadent ex Sanctorum satisfationibus, modò per Ecclesiam applicentur, effici posse. Hæc Neoterici differunt.

Me. opposita in plerisque detinet sententia. Mortalium à Venialibus defectibus Actionis humanæ dissidentiam agnosco; solui quoque lethalem impuritatem imperfectè non inficio: Sed non in eo consistere hanc imperfectionem quòd culpa plenè sit delata, maneant poenarum reliquæ, sed quòd affectus absolutus in conditionatum sit translatus. Quasi dicas, pro Volo, substitutum sit, Nolo, sed ò si liceret! Existimat itaque talis homo præferendum esse æternum bonum, & hoc vitâ & actione perficit: Sed ipsum vitandum adhuc amabile quasi retorto oculo intuetur, & ut vaccæ Arcam reportantes ad vitulos domi clausos remugit. Compressus itaque est ad bonum temporarium affectus, non extinctus; factus est ex mortali venialis; mutatus, non penitus ablati.

Hic ergo, cum mortis prælo in spiritum subsistentem fuerit expressus, secum fert unde torqueatur, sicut & qui aliis affectibus venialiter detortis obsessus egreditur corpore. Non itaque locum uspiam tartareis oppletum ferculis cogitamus, quibus Animæ ab extrinseco torrore lanienam pariantur, sed intimam & visceribus ingentem affectuum contra rationem rabiem & furias horrescimus. Hanc peccatis propterea proportionatam esse, quia ab iis prognatam: Alioquin indelebilem, nisi anima iterum, mediante corporis conjunctione, patiente vadat. Hoc in resurrectione per duplicem ignis actionem in actum perducit; corporei, qui corporum materiam ad Angelica ministeria & adaptationem corporum ad unitatem cum spiritibus præparare sit idoneus; & spiritalis, qui est iudicium Christi, seu visio corporea & mentalis Christi Domini,

quæ transfert Animarum dispositionem ab eâ distorsione quæ ex corporeo complexu remanserat, in eam quæ sit ad Visionem beatificam congrua præparatio : Et in hoc consistere poenarum vel (ut Scripturæ loquuntur) peccatorum remissionem. Preces porro sanctorum sive jam Deo fruentium, sive in corpore aut extra corpus adhuc in ænigmate peregrinantium, ad hunc effectum valere suo tempore præstandum. Hæc sunt, quantum ego capio, utriusque sententiæ capita. Nunc ad ipsum opus deproperandum accingor.

DEMENSUM II.

Quatuor sacra Scriptura testimonia pro veritate allata.

ET in fronte duo evidentissima sacra Scripturæ testimonia colloco. Primum, ex posteriori Macchabæorum libro, cap. 12. ubi narratur Judas Macchabæus misisse Hierosolymam pecunias ad curanda sacrificia pro peccatis mortuorum. Et addit sacer Scriptor, eum hoc fecisse bene & religiosè de resurrectione cogitantem : Nisi enim (inquit) eos qui ceciderant resurrekturos speraret, superfluum videretur & vanum orare pro mortuis. Pro vano, Græcè ponitur ἀνωδης nugax, stolidum. Ex hoc textu videtur jam tum, cùm hic liber scriberetur, ex Gentilium commixtione adhæsisse aliquibus Judæis negatæ Resurrectionis error, ut coactus sit Scriptor hoc, in facto Macchabæi, contra hujus-

hujusmodi errorem notavisse. Colligit itaque Resurrectionem ex hoc facto sacer Scriptor, hoc argumento. Certum est (inquit) nullam esse orationis pro mortuis utilitatem extra resurrectionem: Sed utilis est pro iis oratio, ut discimus ex hoc exemplo Macchabæi: Ergo datur resurrectio.

Affirmamus itaque nos, evidenter convinci ex hoc testimonio, non solvi pœnis purgatoriis Animas ante resurrectionem. Si enim solvuntur Animæ pœnis, efficientibus id vivorum precibus, ante resurrectionem, maximæ utilitatis & sapientiæ foret orare pro mortuis etsi nulla sequeretur resurrectio: Vel itaque falsa est propositio sacri Scriptoris, vel dicentium, Animas ante resurrectionem pœnis absolvi. Neque interest quod aliqui meditantur, propterea dici, *nisi resurrecturos speraret*, quia ablata resurrectione, Animarum immortalitas ablata vel simpliciter vel quoad Judæos crederetur: Tum quia notum est Ethnicos, à quibus tunc temporis corrumpebantur Judæi, non raros Animæ immortalitatem cum negatione Resurrectionis copulavisse; Tum quia liberior justo est hæc explicatio, quæ supponit sine omni fundamento Scriptorem contra sententiam (quæ eòne tempore viguerit incompertum est) esse locutum, fecisse consequentiam futilem, & assumpsisse propositionem in se se falsam. Nec officit quod dicuntur Sadducæi, contra quorum Patres hæc disputatio credi potest esse inita, negavisse Spiritus. Negaverunt enim & Stoici, Animas tamen post corpora superstites agnoverunt, sicut & *μετεμψυχῶντες*. Clarè itaque & falsa & sine ratione assumpta est hæc propositio, *Superfluum &*

vanum est orare pro mortuis, si non datur resurrectionis: modò Animæ poenis exolvi valeant ante resurrectionem.

Consonet novum Instrumētum antiquo; & audiat *Paulus* tantundem prædicans prioris ad Corinthios 15. Deinde (inquit) quid facient qui baptizantur pro mortuis, si mortui penitus non resurgant. Quid & baptizantur pro mortuis? Baptizari, alii intelligunt corpus suum affligere, alii certam cæremoniam pro mortuis sese lavandi; utcumque sit hoc, eadem urget Apostolus quæ *Macchabæorum* Historicus: Pro hoc enim quod illic dicitur superfluum esset orare pro mortuis, Apostolus urget, Quid facient? hoc est, quid emolumenti recipient? aut quo modo affligentur, expectatione suâ dejecti qua sese mortuis auxiliaturos sperabant? Et pro hoc quod ille *nugax* vel *stolidum*, vocat *Paulus*, Quid & baptizantur? hoc est, quid sibi volunt? quem sensum habent dum baptizantur? hoc est, stulti & insani sunt. Patet itaque hunc baptizandi sese morem, quicumque ille fuit, à priis & prudentibus esse usurpatum, quorum actio & exemplum præjudicata foret respectu Corinthiorum authoritas, & consuetudo ab Apostolo probata. Neque opus est ulterius vim huius ratiocinationis expandere, cum eadem sit quæ prioris textus, scilicet, superfluum & delirum est pro mortuis baptizari, si mortui non resurgant. Ergo nulla est utilitas talis baptismi ante resurrectionem, neque ex huiusmodi exercitio fit ut liberentur Animæ poenis ante resurrectionem. Unde & ex hoc argumento, superioris solutio apparet nullâ ratione fundari. Non enim quisquam, quod sciam, hæc à Doctore Gentium disputata esse

esse contra Sadducæos respondet: Neque certe ullam firmitatem contra eos haberent, qui neque his baptizatis velut Phariseis crederent, neque cæteris quæ Apostolus ingerit, sive de Christi resurrectione, sive de Pauli prædicatione, ullam fidem præstarent. Maneant itaque hi textus disertis, quibus, sine manifestaria violentiâ, nullatenus resistere valemus, & ipsum litis articulum signatè exprimunt, videlicet, non esse ante resurrectionem hoc insigne lucrum ut à pœnis eximantur iis semel destinatæ Animæ.

DEMENSUM III.

Occasione quinti Textus explicatur quomodo Ecclesia antiquitus pro beatis orabat.

Quid vetat ex priore ad Corinthios adjicere locum positivum duobus negativis? Ego (inquit) jam judicavi, tradere hujusmodi Satanae in interitum carnis, ut Spiritus salvus sit in die Domini. Sermo est de insigni fornicario excommunicando ut pœniteret, & per pœnitentiam salvus fieret: At quando? in die Domini nostri Jesu Christi. Ergo neque spiritus ipsius salvus futurus erat nisi in extremo die judicii. Verum si aliorum, cur non etiam ipsius? Neminis proinde coactè & imperfectè pœnitentis spiritus salvus erit nisi in die judicii.

Affinis est textus ex 10. ad Hebr. *Voluntariè enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hostia;*

terribilis autem quedam expectatio iudicii (scilicet ante Iudicium) & ignis amulatio (græcè zelus, i. ardor, fervor, æstuatio, nempe in Iudicio) quæ consumptura est adversarios (in originario, comesturi subcontrarios) hoc est, ex parte oppositos, non consumpturi sed adesturi seu arrosuri, hoc est, ablaturi pravos affectus morientium in imperfectâ poenitentiâ. Qui negat hanc esse Apostoli sententiam, aut cum *Novato* secundam poenitentiam, aut contra intentum Apostoli, remissionem extrajudicialem comminiscatur.

Proximè posteriorem ad *Timotheum* cap. i. produco. Ubi Apostolus pro *Onesiphoro* orat his verbis, *Det ei Dominus invenire misericordiam à Domino in illa die.* Irridet Hæreticus his fîsum vocibus ad orandum pro mortuis; & aliud esse ait, orare pro vivis ut salvi fiant post mortem, aliud pro morte jam functorum salute deprecari. Sed quæso te (ô lepidum caput) ad vocès attendisti? Non audisti ut *inveniat misericordiam in illa die?* neque dubitas illam diem esse extremi iudicii. Esto ergo jam mortuus *Onesiphorus*, proptereâne asseres eum illam misericordiam invenisse quam inventurum precatur in die iudicii Apostolus? Quid hæres? si jam eam accepit, quomodo eam tunc inveniet? si non accepit, nondum acceperunt effectum Apostoli vota. Pendet itaque etiam tum Apostoli oratio; et si pendet, iterari potest, & si iterari potest, pro mortuis orare permissum est. Donec enim effectum sit pro quo oratur, Oratio opportuna est. Oratio itaque pro defunctis apertè conclusa est.

Sed in promptu est quod accusent Neoterici, nempe si hæc vera sunt etiam pro beatis esse

esse orandum : Nam & illis non leve bonum in die Judicii esse retribuendum, si vera sunt quæ in *sacris Institutionibus* dictata sunt, quod tamen totius Ecclesiæ praxi oppositum & absolum esse cuilibet inspectanti constabit. Verum enimverò non tam mollis ego sim oris, ut hæc oscilla verear. Quid enim dicturus sim? Paulum censuisse Onesiphorum non ante Judicii diem fore beatum, cum ipsemet dissolvi cupierit ut esset cum Christo? Nullus ausim. Quid ergo? Non precatum esse ut misericordiam inveniret etiam postquam foret animâ beatus? Obstat confessa paribus litera. Ergo hoc non fuisse orare pro beatis? Non permittant communes errores, Fecit ergo Paulus, fecit Antiquitas.

in Levey

22

Primus excitator *Jacobus* in liturgiâ Ecclesiæ Hierosolymitanæ. Memento (inquit) Domine Deus spirituum & universæ carnis eorum, quorum meminimus, & quorum non meminimus, Orthodoxorū, ab Abel iusto usq; ad hodiernam diem. Tu eos illic facias requiescere in regione viventium in regno tui, in deliciis Paradisi.

Liturgia Basilii. Etiam memento omnium qui obdormierunt in spe resurrectionis vitæ æternæ.

Liturgia quoque Chrysostomi. Pro memoriâ & remissione peccatorum æternâ dignorum memoriâ Conditorum hujus Mansionis, & omnium eorum qui in spe resurrectionis & vitæ æternæ, tuâque communione dormierunt, Patres orthodoxi, & fratres nostri.

Marci I. Alexandrina. Animabus Patrum & Fratrum nostrorum, qui antea in Christi fide obdormierunt, dona requiem Domine Deus noster; memor majrum nostrorum qui à sæculo sunt Patrum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum,

Martyrum, Confessorum, Episcoporum, Sanctorum, Iustorum, omnis spiritus in Christi fide defunctorum. Nec non eorum quorum hodiernâ die memoriam agimus, & sancti Patris nostri Marci Evangeliste, qui demonstravit nobis viam salutis. Et horum omnium animabus dona requiem, Dominator Dominus Deus noster, in sanctis tuis tabernaculis, in regno tuo, largiens eis promissionum tuarum bona &c. Et concludit, Eorum inquam animabus dona requiem, easque regno cœlorum dignare.

Tandem Liturgia Romana, seu Gregorii Magni, à quo demum videtur summam manum accepisse. Memento etiam Domine famulorum famularumque tuarum, qui nos præcesserunt cum signo fidei, & dormiunt in somno pacis. Ipsis Domine, & omnibus in Christo quiescentibus, locum refrigerii, lucis, & pacis, ut indulgeas deprecamur. Sensus obvijs & apertus videtur, quod oret pro omnibus baptizatis, & in communione Ecclesiæ defunctis. Et cum addit, Ipsis & omnibus in Christo quiescentibus, videtur (nisi velimus credere quod repetat supra expositos) insinuare alios in Christo quiescentes pro quibus oret, puta eos qui ante Christum sancti extiterunt, & neque baptizati fuerunt, neque de Ecclesiâ Christi, in rigore loquendo.

Etiam si verò non ignorem non esse tantam Liturgiarum ex antiquitatis titulo potentiam, quanta est ejusdem Authoris aliorum Scriptorum; quia ut sunt publici usus, sic à posterioribus earundem Ecclesiarum Prælati aliqua nonnunquam addi demivè in usu-venisse non est ambigendum: Ex alio tamen Capite, quod sint publica Ecclesiarum instrumenta, suppletur hic defectus, & quodammodo constans esse sæculorum doctrina arguitur, quæ tot Liturgiis.

turgiis inserta reperitur, nisi aliunde labes tantæ authoritati illinatur. Ex his itaque sic conficitur ratiocinatio. Audis Ecclesias Patriarchales ad Deum clamantes pro salute, seu pro collocatione in refrigerio, luce, & pace, omnium universim defunctorum; & nosti ubi nihil excipitur omnia concludi; & ne de exceptione anxius sis, penè dixeram præjudicio, principales nominatim Sanctos includentes. Non est itaque ambigendum de oratione olim factâ pro beatis.

Attramen vide specialius: Origine certè principalis est Hierosolymitana, quæ ab Abel iusto incipiens neminem excludere postmodum valebit. Eflo testis hæres Jacobi Cyrillus Catechesi quinta: Deinde (inquit) pro defunctis sanctis Patribus & Episcopis, & πάντων ἀπλῶς, inter nos præmortuis. Alexandria Romanæ secunda erat, & pro Patriarchis, Prophetis, Apostolis & Martyribus orabat, & pro ipso sancto Marco. Chrysostomus quoque seu Constantinopolitana Ecclesia nominat Conditores Ecclesiæ, sive hoc nomine Apostolum Byzantii significet, sive Ecclesiæ materialis excitatores & dotatores, certè vix dubitandum quin eos sanctos & Deo fruenter crederet. Laudat autem ipsemet in pluribus homiliis hanc Liturgiam. Cæteræ, ex eo quòd universaliter loquantur, ex harum determinationibus satis intelligi possunt, cum rigore, & non ex accommodatione ad subjectum esse interpretandi: Sicut & Sancti, Dionysius Areopagita, Clemens Romanus, Greg. Nazianzenus, &c. in quibus similes locutiones universales inveniuntur.

Sed quoniam liturgia Romana cæteris obscurius

scurius locuta videri possit, demus & interpretes, quasi ex gremio ipsius. Ambrosium de obitu Valentiniani pro ipso & Gratiano die noctuque orantem: Theodosii item & fratris sui animas Deo commendantem, & requiem eis deprecantem: Quos tamen omnes in beatitudine, in recessu quietis æternæ, in tabernaculis Christi, in Hierusalem supernâ, in sanctorum cætibus, in regno Domini Jesu collocari non dubitat. Hieronymus quoque Paulinam, pro quâ datas Eleemosynas laudat, nihilominus dulci sopore frui, & ad Dominum abiisse testatur: Greg. ipse in libro Sacramentorum. *Sumpsimus Domine divina mysteria, quæ sicut Sanctis tuis prosunt ad gloriam, ita nobis quæsumus proficiant ad medelam.* Eadem videntur & ex Areopagitâ hauriri, qui & orari pro defunctis docet, & tamen eos adeò sanctè morientes describit, ut asserat ad Sacerdotem quasi ad coronarum datorem deduci. Et ex Chrysostomo, Mortuis modò fletus & Eleemosynas, modò Triumphos impendi docente, & ab Apostolorum jussu & doctrinâ descendisse clarè affirmante, quòd sacrificia pro mortuis celebrentur. Licuit ergo & in usu positum erat antiquis etiam pro sanctis orare, sed & licet, Ecclesiâ ipsâ docente nos sic orare, *Suscipe quod tibi offerimus in honorem sanctorum, ut illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem.* Sed & apud pios inter nos invaluit, cum de Sancto vel Martyre nominatim loquimur, præfari, *Cujus gloriam Deus augeat.*

DEMENSUM IV.

Sanctos (extra Bernardum) non negavisse fidelibus fuisse visionem Dei ante diem Judicii.

EX dictis apertum mihi videtur ostium & evidens, etsi adversarii sint multi, ad insignem calumniam, Sanctis dicam an Ecclesiæ impositam. Hoc enim in eâ considero, quòd si tanta multitudo Sanctorum in uno Articulo erravit, vix superfit quomodo eundem errorem ab Ecclesiâ repellamus. Venditant enim neque paucos, neque ignobiles, neque unius sæculi sanctos, neque unius regionis; Neque articulus est quem matèriei ratione vel ab utilitate ad pietatem vel à necessitate fidei liberare liceat. Aiunt ergo ex Modernis incautiores dicam an audaciores, plerosque sanctorum totam generis humani massam, confusis sanctissimis cum imperfectissimis, à visione Dei usque ad supremum Judicii diem arcere.

Neque ego ausim refellere in circumstantiis aliquod peccatum: Sed in substantiâ dico, (extra unum Bernardum, & si velis inter Patres etiam Joannem secundum post viginti computare) neminem de hoc Articulo (quantum liquet ex eorum scriptis) vel dubitanter esse locutum. Verum est complures hoc seriò negavisse, *Sanctos in cælis esse*, quâ phrasi Beatitudinem vulgari negligentia exprimere consuevimus. Sed vidit Bernardus differentiam, & asserit

asserit Sanctos esse in cœlo per substantiam, & tamen Deitatem non intuitione assequi: Unde apparet, non sanctorum imitatione sententiam hanc apprehendisse, sed dum ad subtiliorem mysticorum Apocalypseos sermonum explanationem rotus attendit, incautum Ecclesiæ voces tenuisse, mentem deseruisse.

Animadvertendum proinde est, duo in supremo Judicio universitati generis humani rependi, ut & meritorum præmia accipiant, & loca æternitati destinata. Prius qui inficiatur, Judicium tollit: Quale enim & quorsum est illud Judicium, ad quod nihil præmii pœnæve consequatur? Sed jam acta inveniatur, propter quæ fieri est propositum. Posterius evidentius est quàm ut quisquam neget, modò de hominibus sit sermo. Sed neque de ipsis Animabus, si cui defæciores sunt ad spiritalia sensus, cum esse in loco corporibus tantum competat. Hæc itaque duo sustinent Sancti, & calculis suis extra litem ponunt. Quod enim audis ab iis, Sanctos vel Animas esse in promptuariis seu receptaculis usque ad diem Judicii, in cæteris est, non accepisse locum materiale Beatitudini destinatum, in uno *Bernardo*, Humanitatis Christi visionem non excedere, etsi in loco materiali Beatitudinis jam assistant. Sicut enim quod non est in luce, in tenebris esse dicimus, & ferè per positiva impossibilia privationes exponimus: Sic sancti hoc quod est, non esse in cœlo, expresserunt per existentiam in aliis receptaculis. Sive privationem cognitam sic ad vulgi captum tradere maluerunt, sive visæ phantasie illigati ipsam incautiùs persuasionem imbibebant,

Per hanc unam animadversionem pleraque calumniæ tela sanctis intentata cassa recidunt. *Irenæus* enim, *Justinus*, *Tertullianus*, *Clemens Romanus*, *Lactantius*, *Origines*, *Victorinus*, *Prudentius*, *Chrysostomus*, *Theodoretus*, *Arethus*, *Oecumenius*, hoc solum pronunciant, detineri Animas extra cœlum, & in supremo Judicio expectare remunerationem, vel futuram gloriam. Sed & plerique addunt ea per quæ, saltem permissivè, insinuatur eos frui Deo penes Animam. Ut *Irenæus*, explicans perfectam resurrectionem esse corporalem: *Justinus*, dicendo eos habere sensum paradisi intelligentiæ sensu, hoc est, ea gaudia Paradisi quæ à paro intellectu haberi possunt: *Tertullianus*, asserens eos habere refrigerium & gaudium: *Origines* esse quasi in auditorio & scholâ, ut judicia de futuris accipiant, hoc est, præcipiant mente eadem gaudia quæ postmodum habituri sunt; & dicendo eos expectare, ut quæ perfecta sunt consequantur: *Victorinus*, esse in requie, & remotos à pœnis & ignibus, & expectare in novissimo tempore remunerationem perpetuam, hoc est, non mutabilem, vel ulterius augendam: In *Prudentio* nihil est cur non significet cœlum illis vocibus, nisi usus illius ætatis videretur obstari: *Chrysostomi* & *Augustini* mentem alia testimonia notissimam reddunt: *Arethas* ait eas habere certam conjecturam, hoc est, præscientiam vel prægustationem de futuro.

Tantam itaque evidentiam cum habeamus de mente plerorumque, non est dubitandum de iis qui nonnihil duriusculè prodiderunt, quin in eâdem stiterint sententiâ. Addamus *Ambrosium*, cujus verba sunt magis ambigua:

Ait

Ait enim quòd solvitur à corpore Anima, & post finem vitæ hujus adhuc tamen futuri Judicii ambigua suspenditur. Sancti mentem sic intelligo ut indefinitè loquatur: non hoc volens, ut singularis aliqua dubia sit an bene vel malè ei sit futurum, sed quòd non omnibus bene sit; sed alii quidem bene, alii malè futurum. Accipitur hoc ex c. 10. libri *de bono mortis*, ubi latius hanc doctrinam explicans hanc sententiæ partem his vocibus explanare videtur. Ergo dum expectatur plenitudo temporis, expectant Animæ remunerationem debitam, alias manet pœna, alias gloria. Sed & quæ supra de *Valentiniani, Gratiani, Theodosii, & Fratris sui Animabus* asserit, manifestam reddunt *Ambrosii* sententiam. Addere licebit quæ sequuntur ex Epistolâ 59. de obitu *Acolii*. Videt lumen sine sole perpetuum — nunc facie ad faciem. In *Comment. Ep. ad Philip: Meliks existimans ut jam præsens sit apud Deum*. In primum ad *Corinth. ep. 13. Exeuntes sancti de hoc mundo — Tunc videbunt illum sicuti est.*

Theophylacti quoque locutio asperior est, asserentis, Sanctos nihil adhuc cœlestium promissionum esse assecutos: Sed sustinet ipsum *Chrysostomi* pietas, quam sequitur, ut cœlestium intelligamus earum quæ complendæ in cœlo sunt promissæ, & significant ea quæ *Oecumenius* terminum bonorum appellavit. Sed & ipse *Chrysostomus* ait, Animam nisi corpus resurgat extra cœlestem Beatitudinem futuram. Scilicet, ut Beatitudinem sortiatur, sed non eam quæ collocationem in cœlo vel meretur, vel comitatur. Et sic evidens est celebrem esse, non Sanctorum sententiam, sed adversus Sanctos calumniam, imponere eis quod negaverint

Vifi.

Visionem Dei ante resurrectionem universalem. Solus enim *Bernardus* exemplum neque quærens, neque habens, hoc pronunciavit: Quantum enim verum sit de *Joanne* 22. postquam scripta ipsius non habemus, neque liquide pronunciare fas est.

DE MENSUM V.

Urgetur testimonium quintum, & adduntur duo alia.

Attamen laboris mercedem crediderim, si hoc didicero, quare Sancti, quandoquidem satis intellexerunt puris Animabus patere rectum ad Dei faciem iter, cur inquam tanto conatu præmia & poenas extremi Judicii nobis inculcaverint. Et occurrit prima ratio, quod perfectior sit ipsa Visio Beatifica, resumpto corpore, quam in secretionem; & favet *Chrysostomus* usque ad miraculum, non tamen hanc ratione persuadeor; tum quia in plerisque Patribus nihil de hac ratione appareat, cum tamen thesis universalis & omnium communis existat: Deinde quia nulla ratio ab ipso neque satis ab *Augustino* afferatur, etsi affirmet non dubitandum esse, non posse mentem hominis carne depositâ sic videre Bonum incommutabile quomodo Angeli vident; & rursus, quod expectant hujusmodi Animæ redemptionem corporis sui: cum in ipso *Retractionum* libro, consequentiam esse obscuram videatur agnoscere. Et in Theologicis ratio reddita singularis sit, & à paucis æstimata.

Proxima

Proxima itaque ratio est, quia corporea Bona quæ non nisi in resurrectione primò re-
penduntur, pluris à vulgo Christianorum æstimentur quàm spiritalia, quia scilicet me-
lius intelliguntur. Sed non satis è re Christi-
anà videtur hausta hæc ratio : Cùm enim id
institutum sit fidei Christianæ & ipsius Docto-
ribus propositum, ut à terrenis bonis avocet
homines, & ad cœlestia convertat, prorsus
absonum est ut hæc vehementius prædicentur
& inculcentur quàm spiritalia : præterea hæc
non sustinent illa encomia quæ Beatitudini
adaptantur, qualia sint, *Quæ oculus non vidit*
&c. Quod non sint condignæ passionibus huius tem-
poris ad futuram gloriam. Quod sint mensura bona,
conferta, coagitata, supereffluens, &c. Tandem
quia docemur ea spiritalibus, maximè verò
Visioni Beatificæ, comparata, eam rationem
habere quam finita ad infinita, talem, ut nihil
interfit adsint vel absint ad Personæ quietem
& voluptatem.

Manet itaque Ratio tertia, propterea incul-
cari præmia ultimi diei, quia universalis sint ;
præmia verò quæ ante diem ultimum præro-
gantur sint particularia, & quasi privilegia.
Quod dixi sic declaro. Genus humanum seu
natura humana non ex paucis sapientibus vel
extra ordinem religiosis integratur, sed ex
Christianorum plebe & vulgo : De hoc ergo
cura est Deo, & Christo, in prædicatione &
propagatione Evangelii : Ea itaque promit-
tenda sunt in corpore & quasi Trunco fidei
Catholicæ, quæ ad hanc universitatem generis
humani spectant. Et certè sive Veterem Co-
dicem sive Novum inspiciamus, videmus fidem
nostram in resurrectione quasi fundari. Con-
templemur

templemur spem *Jobi*, minas *Ecclesiastæ*, Prophetarum tùm minas tùm pollicitationes, *Tobiæ* solatium & disciplinam filio concreditam, tandem *Macchabæorum* sive pugnantium orationes, sive patientium corroboracionem; ubique invenis resurrectionem. Quid Christus Dominus? nonne ad hortationes parabolæ, promissiones, denunciationes omnes, de futuro judicio & resurrectione agunt? *Paulus* irritari totam fidem sublatâ resurrectione clamat; *Petrus*, *Judas*, *Jacobus*, *Joannes* nonne eandem inculcant? Hæc est prædicatio quæ mundum & terruit & allexit: hæc sublimium colla quasi propriâ virtute calcavit, & omnes Gentes imperio Christi subdidit & subjugabit.

Et ecce, nescio quomodo revoluti sumus in plexus argumenti quod tenebamus. Ex doctrinâ enim datâ perquam expeditum est, cur Apostolus non simpliciter in futuro sæculo, sed designatè in die Judicii, exoptaverit *Onesiphoro* misericordiam: Etsi enim pro viri bonitate non posset minus de eo sperare, quàm ut ipse vitæ excessus foret ad Beatitudinem transmigrationis, maluit tamen affectum suum iis vocibus prodere, quæ illam cunctis fratribus & fidelibus cõmunem conditionem retributionis explicarent; ne sibi factorum bene nimiam estimationem concepisse crederetur: Etenim hanc fuisse pro mortuis orandi inter Judæos formulam testantur rituum Judaicorum periri. Sed & apud nos manet similis forma loquendi quâ repetentes debita comminamur, nisi solvatur, nos in die Judicii repetituros.

Et nisi fallor, occasionem dedit ipse Christus Dominus, monens nos ut Adversario in
viâ

viâ consentiamus, ne tradat nos Judici, & Judex tortori, qui cum rigore debitum exigit. Vides ergo & *Mat. 5.* & *Luc. 12.* nos hoc doceri, peccatorum pœnas in ultimo Judicio repetendas, & tunc satisfactum iri iis quos hic læsimus; quæ si urgeantur, & peccati remissionem in ultimo Judicio futuram, & non nisi per flammæ & pœnas futuram, nos persuadebunt. Maximè Catholicis, qui cum non credant homines propter quamlibet minimam injuriam proximis factam æternum puniri, debent ex his textibus admittere leviores offensas in die Judicii expiari, cum adversarius nobiscum erit, & nos poterit tradere, & Christus Judex utrisque sedebit. Hi itaque duo textus in eandem vim conspirant.

Sed quid ego singulos locos in hac causâ commemorero? Si tota Scripturarum facies, si universus sanctorum chorus, si fides omnium sæculorum, in diem Judicii tanquam universalis retributionis stationem, intenta sunt: Profectò nisi Beatitudinem maximæ parti humani generis in illâ die retribuere fateamur, exinanitur prorsus magnæ diei majestas & utilitas, & ad contemptibilia præ habitis bona reducitur tantarum promissionum ostentatio. Ex ipso itaque Trunco Christianæ fidei pender hujus veritatis securitas, quòd quicumque semel Purgatorii caveas intraverint, hoc est, major fidelium pars, non nisi apud supremum tribunal præparatum à Patre regnum assequantur, ut posset omnibus dici quod in majori partem effectum sit habiturum.

DEMENSUM VI.

Expenditur Textus octavus, & additur nonus.

VNus Apostoli Textus tam specialis & clarus est, ut omitti sine indignatione lectoris non possit. Is est in tertio prioris ad Cor. capite. *Si quis (inquit) ædificet supra fundamentum hoc* (scilicet Christum, seu fidem Christi quam posuerat Apostolus in cordibus eorum) *Aurum, Argentum, lapides pretiosos, ligna, fenum, stipulam* cujusque opus manifestum erit, *dies enim Domini declarabit, quia in igne revelabitur; & uniuscujusque opus quale sit ignis probabit. Si cujus opus manserit quod superædificavit, mercedem accipiet. Si cujus opus arserit, detrimentum patietur; ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* Hæc sunt Apostoli verba. Præcessit autem iis comparationis prædicatorum increpatio, & ad eandem postmodum redit. Unde quidam existimaverunt etiam has voces ad doctrinam prædicatorum magis quam ad vitam & opera auditorum pertinere: Sed arguit contrarium; Primo, quòd ædificans supervenit Apostolo. Supponendum autem est Apostolum totam Christi legem fidelibus tradidisse, ut ipsemet testatur valedicens Ecclesiis Asiæ, quòd nihil subtraxerit utilium. Rursus quæ est hæc probatio doctrinæ *per diem Domini*, sicut Latina translatio habet, vel *illam diem* sicut Græca lectio, si Articulus sit emphaticus, vel simpliciter *diem*, hoc est, diurnitatem, ut recipiat præmium ædicator vel detrimentum patiatur.

Tan-

Subjungit Apostolus tres bonorum operum, hoc est, perfectorum, species, & alias itidem tres operum non sustinentium examen: & addit manifestum fore quale sit uniuscujusque opus, & rationem dicti reddit, quia dies Domini revelabit; & rursus rationem cur dies sit declaratura; Quia ipsamet (inquit) in igne revelabitur, atque per consequens apta erit ut per ignem suum examinet opus uniuscujusque. Deinde subjungit eum cujus opus manserit mercedem accepturum, hoc est, plura bona ei addentur. Si verò opus cujusquam arserit, detrimentum passurum seu multandum esse, seu quod videtur habere ab ipso ablatum iri. Quia tamen solidum fundamentum habet scilicet fidem vivam Christi, salvum futurum, sed totum combustum, quasi titiorem raptum ex rogo. Et hæc est explicatio literalis loci: In quâ clarum est de Venialibus peccatis esse sermonem, quia mortalia notum est non posse superædificari Christo, cum tollant vitam & Christum ex animabus nostris eo ipso quod sint in Anima.

Proximum est quòd juxta interpretationem datam, Dies, de quâ loquitur Apostolus, est extremi Judicii, tùm quia in textu Latino est *Dies Domini*, quod signum est variam fuisse olim græcam lectionem et si exemplaria modo

consentiant. Sed subtiliùs ex ipso contextu evincitur. Si enim sic explicatur, manifestum erit opus cujusque quia dies probationis revelatur in igne, hoc est, summi ardoris est, & per consequens habet vim probandi opera, pulchrè intextus est discursus. Si autem sic fiat, manifestum erit cujusque opus, dies siquidem, hoc est, diuturnitas aperiet veritatem, quia opus in igne revelabitur, & uniuscujusque opus quale sit ignis probabit, redditur obscura subsultans & tautologa oratio. Præterea, hoc quod est mercedem esse recipiendam & detrimentum subeundum, numquid ad aliam diem quàm Judicii referri potest? Tandem salus num in aliâ die quàm extremi Judicii cuiquam indulgetur saltem per ignem?

Non ignoro *Augustinum* & quidem pluries hunc locum de tribulationibus hujus mundi dictum prodere: Sed nisi fallor, à sensu literali (quod non est insuetum Sanctis) ad moralem delabitur. Nimis enim obscurus & allegoricus foret textus, si primariò de afflictione tēporali foret explicandus: Primò enim ut dies Domini pro tribulatione sumatur, insueta est phrasis. Neque obstat quod aliquando in Prophetis hoc significare videatur; Tunc enim hoc significat cū designatur gloria & majestas Dei in vindicandis sceleribus, & ostensione magnâ justitiæ ipsius, ut significet Diem in quâ Dominus manifestat gloriam suam. Rursus (τò) *quia in igne revelabitur*, de operibus exponetur; unde quod sequitur *& uniuscujusq; opus quale sit ignis probabit*, erit tautologia: Præterquam quod incipit nova allegoria ex ignis similitudine, sine aliquâ particulâ determinante. Postea quorsum illud *mercedem accipiet*? Est enim
merces

merces quæ datur in fine laboris, non in singulis partibus, quales sunt speciales tribulationes.

Adde, *Si cuius opus arserit, detrimentum patietur. Quid significabit?* Num quòd perdita sint delectabilia ad quæ erat affectus? Sed illa non erant opera ipsius, sed circa quæ operabatur. Ulterius, *detrimentum patietur* significabit, dolebit: Sed hoc est dicere molitiâ peccabit potius quàm emendabitur: *Tandem saluus erit; sic tamen quasi per ignem.* Numquid dolor de perditis temporalibus saluum eum faciet? Vel ipsa tribulatio per dolorem? Debebit itaque intelligi, quòd hæc tribulatio eum emendabit, quod etsi nonnunquam sit verum, non tamen semper vel plerumq; , quod tamen claræ textûs veritati erat necessarium. Quisquis itaque contemplatus fuerit hanc sententiam, & perceperit sensus ab aliis accommodatos cum literâ male convenire, quem verò nos offerimus singulis ejusdem articulis mirificè congruere, si non maneat de sententiâ nostrâ clarè convictus, mirer ego si ullam ex sacris literis sibi speret evidentiam.

Ultimum ex Matthæi duodecimo testimonium do. Ubi Christus Dominus peccatum in Spiritum Sanctum neque in hoc sæculo remitti neque in futuro; Marcus hoc idem recitans, ait, non remitti in æternum. Colligunt Sancti & non male, indicare Christum Dominum esse aliquam peccatorum remissionem post hanc vitam. Et non infrequentes adhibent hanc collectionem ad confirmandam doctrinam Purgatorii, prout vulgariter declaratur: Sed sanè immeritò postquam si quid remansit maculæ Venialis in Animabus defunctorum,

ctorum, primo instanti per perfectam conversionem in Deum eam tolli prorsus affirmant. Purgatorium itaque, prout ab iis explicatur, non remittit peccatum, sed illud punit : malè itaque ex hoc loco probatur, cum remissio peccati ad illud non spectet ; sed si affectus peccati manent & tolluntur in die Judicii, in confesso erit peccatum in futuro sæculo remitti. Et ex toto hoc discursu manet perspicuum, nullum sacramentarum literarum textum pro Purgatorio urgeri, qui per aliquam circumstantiam non probet Purgatorium non alio in fidem Christianam cadere, quam quo explicuimus, modo.

DE MENSUM VII.

Aliquot loca Sacra Scriptura à Sanctis applicata ad ejusdem veritatis confirmationem.

Sanctorum jam suffragia invocemus, & hoc respiciamus, num illorum calculis cedamus adversariis? Et primò eos appellamus qui non propriis vocibus, sed applicatis sacrae Scripturae phrasibus, purgationem in die Judicii collocant. Primus, *Basilius*, in *Isaiam cap. 15*. Ignis baptismi dicit probationem quæ fit in judicio. *Hieronymus* in tertium *Matthæi*, *In presenti, spiritu baptizamus, in futuro, igne*; *Apostolo* quoque huic sententiæ congruente, *Uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit*. *Theodoretus*, *Ephræm*, & *Ruffinus*, Prophetiam *Malachiæ*, in qua dicitur

citur Christus purgare Filios Levi, de ultimo Judicio explanant. Conjunct *Aug. c. 25. l. 20. de Civ. Dei*, & *Isaiæ*, & *Malachiæ* locos, & utrosque de ultimo Judicio explicuit : Et c. 24. lib. 16. *de Civitate Dei*, adhibet illud *Geneseos* 15. de clibano fumante, &c. ad ignem Judicii, dirimentem *carnales per ignem salvandos, & carnales in igne damnandos.*

Ex dictis sic arguitur. Eas sacræ Scripturæ sententias, quæ de peccatorum purgatione & quidem per ignem clarè loquuntur, explicant Sancti de die Judicii : Ergo docent, in eâ die fieri purgationem Animarum per ignem à peccatis suis, & per consequens illum ignem esse purgatorium. Quare quisquis admittit Animas purgari in die Judicii per flammam conflagrationis, defendit Purgatorium in sensu Sanctorum ; neque ex dictis Sanctorum, qui non ampliùs docent quàm purgari Animas per ignem, potest quicquam ad Purgatorium ante diem Judicii finiendum promoveri.

Et ex hoc tollitur illa responsio quam aliqui jactitant, similia testimonia intelligenda de paucis quibusdam superstitionibus usque ad ipsam Judicii horam : Deprehendent enim sese Purgatorii assertores, sepositis illis textibus, qui ita communiter loquuntur, vix unam & alium Patrem posse ad vadimonium trahere, & corruet tota extrinseca Authoritas Purgatorio tuendo idonea : Et sacris Scripturis (ut ex supra dictis constat) ab eâ cogitatione Purgatorii abludentibus, arque ad diem Judicii semper respectantibus, & subductis etiâ sanctis Patribus. Adde quòd plerique flammarum harum interjectarum Patroni, morituros omnes homines ante diem Judicii opinantur ; unde

unde sufficiet eis spatium ad purgationem in ipsis intermediis incendiis, absque Ignis & Iudicii operis, & si quid aliter ab iis dicatur, manifestum est, non ex doctrinæ sequelâ, sed ad Patrum evidentiam eludendam esse excogitatum. Hanc itaque etiam umbram aperto immisso lumine dissipemus, accitis Sanctorum liquidè sententiam prodentium turmis.

DEMENSUM VIII.

Totius Antiquitatis congesta Testimonia pro eadem.

AGmen ducat *Dionysius* ille *Areopagita*, qui docet eos psalmos pro mortuis cani solitos qui de resurrectione mentionem faciunt, & lectiones in quibus promissiones de resurrectione continentur; & cùm de securitate morientium bonorum loquitur, ait eos certò scire omnia illis in æternâ vitâ optimè fore per totalem resurrectionem eorum futuram. Ex quibus clarum est, spem quam pro mortuis univèrsim habebant, quæque in officio mortuorum exprimi consentaneum est, in resurrectione effectum habere, & hoc in primitiis Christianorum.

Clariùs tamen *Origenes* Homiliâ tertiâ in Psalmum 36. *Ut ego arbitror, omnes nos venire necesse est ad illum ignem, (dixerat priùs qui præparatus est peccatoribus) etiâsi Paulus sit aliquis, vel Petrus, venit tamen ad illum ignem.*

Sed illi tales audiunt, etiamsi pertrans eas, flamma non aduret te: Si vero aliquis mei similis peccator sit, veniet quidem ad illum ignem sicut Petrus & Paulus, sed non transibit sicut Petrus & Paulus. Addit in fine libri octavi Commentariorum in Epist. ad Romanos. Qui verò verbi Dei & doctrina Evangelicæ purificationes spreverit, tristibus & pœnalibus purificationibus se ipsum reservat, ut ignis gehennæ in cruciatibus purget, quem nec Apostolica doctrina nec Evangelicus sermo purgavit. Et Homiliâ divinâ certâ in Hieremiam: Si verò quis in secundâ resurrectione servatur, iste peccator est, qui ignis indiget baptismo, qui combustionem purgatur, ut quicquid haberit lignorum, feni, & stipulæ, ignis consumat. Non ignoro declinatueros Origenem adversarios, quia censetur omnes homines ab æternis pœnis absolvisse. Sed non est iusta ipsorum exceptio. Quid enim sibi volunt? Numquid ex eo quod ultra verum excessit, propterea neque hoc dixit quod verum est? Aut quia in aliquo à cæteris recessit, ideò in iis non erit recipiendus in quibus cum aliis consentit? Tollatur itaque ex Antiquitatis catalogo fides Origenis, neque ipsi in iudicium eum pro teste citent.

Quòd autem in hac veritate Patres habuerit non tam assensores quàm sectatores, fateatur Ambrosius, qui in commentariis Psalterii hanc ipsam sententiam transtulisse ex Origine censetur. Igne nos examinasti, dicit David, ergo omnes igne examinabimur. — Igne ergo purgabuntur filii Levi, igne Ezchiel, igne Daniel — Va mihi si opus meum arserit, & laboris huius patiar detrimentum: Etsi salvos faciat Dominus servos suos, salvi erimus per fidem, sic tamen salvi quasi

quasi per ignem; & si non exuremur, tamen uremur. Quomodo tamen alii permaneant in igne, alii pertranseant, docet nos divina Scriptura. Et in psal. 118. Post consummationem sæculi missis Angelis qui segregent bonos & malos, hoc futurum est baptisma, quando per caminum ignis iniquitas exuretur, ut in regno Dei fulgeant iusti sicut sol in regno Patris sui. Omnes oportet probare per ignem, quicumque ad Paradisum redire desiderant: Omnes oportet transire per flammam, sive ille Joannes Evangelista sit, quem ita dilexit Dominus, ut de eo dicat ad Petrum, si eum volo manere, quid ad te? tu me sequere. De morte ejus aliqui dubitaverunt, de transitu per ignem dubitare non possumus. Sive ille sit Petrus, qui claves regni cælorum accepit, oportet dicat, transivimus per ignem

— Ille examinatur ut argentum, ego examinabor ut plumbum, donec plumbum tabescat ardebo —

Unus ignem illum sentire non potuit, qui est *Justitia Dei, Christus.* Originem comiterur

Tertul. 35. de Anima. Ille (inquit) te in carcerem mandet infernum, unde non dimitteris nisi modico quoque delicto morâ resurrectionis expenso. Quid clarius peti potest? cùm dicat, minimum peccatum toto temporis inter mortem & resurrectionem non remitti. Tantundem Cyprianus Epist. 32. ubi de peccatoribus, id est, in ipsius doctrinâ non martyribus, pronunciat, eos longo dolore cruciatuum emendari, & diu purgari igne, & pendere in die Judicii ad sententiam Domini. Hos Lactantius (Constantini magister) sequatur, 7. Institutionum capite 21. Sed & justos cùm judicaverit Deus, etiam igni eos examinabit: tum quorum peccata vel pondere vel numero prævaluerint, perstringentur igni atque amburentur; quos autem plena

Iustitia & maturitas virtutis incoxerit, ignem illum non sentient. Lactantium excipiat Hilarius in Psal. 118. Quo modo desiderabile potest esse Judicium in quo nobis est indefessus ille ignis obendum, in quo subeunda sunt gravia illa expianda à peccatis Animæ supplicia? Beatæ Mariæ animam gladius pertransiit ut revelentur multorum cordium cogitationes. Si ergo in Judicii severitatem capax illa Dei Virgo ventura est, desiderare quis audebit à Deo judicari?

Basilii in nonum Isaia. Declarat Propheta, terrena ipsa tradi depascenda igni punitivo in gratiam & beneficium Animis, non enim omnimodam internecionem & exterminium comminatur, sed innuit expurgationem juxta Apostoli sententiam, Quia si cujus opus exarserit damnum patietur, ipse autem salvus fiet sic tamē quasi per ignē. Sed nihil clarius illo loco ubi asserit per eundem ignem & punire poenā dignos, & illuminandos eos qui gaudiis sempiternis sunt perfruituri. Quid hoc nisi & justos & peccatores eundem ignem experituros; sed justis ad consolationem, peccatoribus ad poenam profecturum? Nyssenum Fratri adscribere non piget, etsi fraternā ope indigentem; Purgatorii enim ignis sic meminit, ut nō distinxerit tempora purgationis per ignem. Quod enim eum Hæretici de Origenis errore infimulent, Hæreticē, hoc est, impudenter faciunt: Non est enim tantus vir propter verbula aliquot obscura damnandus tantæ insanix. Valeat illi esse Basilii fratrem, ut non nisi justis argumentis credatur de eo impietas.

Chrylostomus in primum ad Timotheum. Igitur retributionem habebit (Onesiphorus) in die illâ terribili atque metuendâ, quando multâ nobis mise-

misericiordiâ opus erit. Gregorius Naz. sermone in Theophaniâ, loquens de Novatianis, qui non nisi in malâ consuetudine à Catholicis dissidebant, ait, si sese nolint corrigere forsitan baptizandos finali baptisinate, quod ait esse acerbius & diuturnius & depasci materiam quasi fœnum, & consumere omnem nequitia levitatem. Neque audiendus Nicetus, qui de Inferno explicat, qui non est purgatio aliqua sed punitio. Sicut neque Oecumenius simile quippiam in Basilio machinatus, ut consentientem redderet singulari cuidam sententiæ Chrysostomi.

Hieronymus t. 3. in Amos. Vocatus ignis ad iudicium primo devertat abyssum, id est, omnia genera peccatorum, ligna, fœnum, stipulam, & postea comedit simul partem, hoc est, ad sanctos illos pervenit qui in peculium Domini & in ejus partem reputantur. August. in Psal. 6. Arguuntur in die Judicii omnes qui non habent fundamentum quod est Christus; emendantur autem, id est, purgantur, qui huic fundamento superædificant ligna, fœnum, stipulam. Rursus 16. de Civitate Dei, cap. 24. loquens de clibano & igne transeunte inter divisiones 15. Geneseos: Ad solis (inquit) occasum, id est, ad ipsum jam finem, Significatur isto igne dies Judicii dirimens carnales per ignem servandos, & in igne damnandos. Et iterum in Psalmis & in Sermone de tempore, eandem explicationem repetit. Ut autem videas non de solis tunc morientibus ei esse sermonem, in Psal. 6. post voces citatas subjicit, Talem me reddas cui jam emendato (vel emendatorio) igne opus non sit.

Et ut videas constantem eum in hac sententiâ fuisse, l. 20. de Civ. ep. 25. Ex his quæ
C 4 *dicta*

dicta sunt (inquit) videtur evidentiùs apparere, in illo Iudicio quasdam quorundam purgatorias pœnas futuras. Si autem l.21.cap.26. videatur dubitare an inter mortis & Iudicii supremi diem, talis ignis concremans Venialia sit ponendus, non elevat prædictorum certitudinem sed novam quæstionem ingerit, maximè quia non de materiali igne, sed de igne transitoria tribulationis clarè sese explicat. Illustrior autem fit mens Augustini adhibitâ negativâ cap.24.l.21.de Civitate. Sicut (inquit) etiam factâ resurrectione mortuorum, non deerunt quibus, post pœnas quas patiuntur spiritus mortuorum, impertiatur misericordia ut in ignem non mittantur æternum. Neque enim de quibusdam veraciter diceretur, quod non eis remittatur neque in hoc sæculo neque in futuro, nisi essent quibus, etsi non in isto, tamen remitteretur in futuro. Et capite quinto sexti contra Julianum. Si nulla (peccata) remitterentur in Iudicio illo novissimo, putò quod Dominus non dixisset de quodam peccato, non remitteretur neque in hoc sæculo, neque in futuro. Tandem 9 Confess.ep 3. Retribues illi verecundo Domine in resurrectione Iustum, quia jam ipsam sortem retribuisti ei (hoc est) fidem & gratiam. Nec omittenda est Epist.80.ad Hefychium: In quo quemque invenerit suus novissimus dies, in eo eum comprehendet mundi novissimus dies; Quoniam qualis in die isto quisque moritur, talis in die illo iudicabitur. Quid expressiùs sonari posset contra mutationem intermediam?

Hoc eodem modo explicandus est Ruffinus, si ipse Author est operis in Psalmos ei attributi, his verbis. Per iram potest intelligi examinatio ignis purgatorii, in quo corripientur quimodo

modo super fundamentum Christum infructuosa adificiant. Quatenus enim ignem purgatorium intelligit eum, qui in die Domini, hoc est, Iudicii exercendus est, clarè hujus sententiæ est. Accedat *Eucherius Lugdunensis*, si is author est homiliarum *Eusebii Emiseni* nomine emissarum. *Hi* (inquit) *qui temporalibus pœnis digni cogerunt, ad quos sermo Dei dirigitur quod non exeunt inde donec reddant novissimum quadrantem, per fluvium igneum* (de quo sermo *Propheticus* commemorat, *Et fluvius rapidus qui currebat ante eum*) *per vada ferventibus globis horrenda transibunt.* — Post multa. *Illic justi velut per amenos gurgites, incendiis naturam suam mutantibus, transmeabunt, intacta ignibus corpora ipsis honoranda pœnis, quia non sunt onerata peccatis. Cum audis Justos transire has flammæ, corpora intacta, fluvium igneum qui currit ante faciem Christi, satis admonitus es de extremo Iudicio factam esse narrationem. Neque te movebit quòd dicat, Quanta fuerit peccati materia, tanta erit transeundi mora. Potest enim intra unum diem esse varietas tormentorum & durationis, sed & moræ, pro difficultate & impedimento licebit interpretari.*

DEMENSUM IX.

Testimonia recentiora & confessa novitatis appositæ sententia.

EX quo autem increvit vulgaris hæc de remissione pœnarum ante diem Judicii persuasio, non propterea omnino cessavit contraria. Nam & Venerabilis Beda sic à pœnis liberatos non propterea cœlo donat; & *Alcuinus* disertè citatur; Sancti quoque *Anselmus* & *Thomas* locum Apostoli de igne salvante, intelligi posse de igne Judicii palàm produnt, & inter Modernos vel præcipui fatentur, & plerosque antiquos hoc probare & ipsos non valde dissentiunt: Sed explicatissimus est Homiliarum Anglo-saxonicarum (in Annotationibus ad *Bedam* recenter Latino-saxonice impressum) sensus, quæ cum ad hoc institutæ fuerint, ut legerentur in Ecclesiis totius Angliæ, manifestam reddunt totius Ecclesiæ Anglicanæ sententiam usque ad Scholæ initia. Quid dicam de *S. Gregorio*, qui primus ex historiis pietate perculsorum sententiam de remissione pœnarum in Ecclesiam introduxit? Certè de admissione pœnis liberatorum ad Beatificum Dei conspectum nihil habet: Sed alius communionem recepisse, qui fuerat excommunicatus, alii pœnalibus discessisse ergastulis, ab ipso commemorantur. Notandum verò modernos, qui Ignem Paulinum permittunt esse Judiciale, seu conflagrationis Mundi,

Mundi, nihil extricare posse, quo hunc textum, etsi diserrissimè Purgatorii assertivum, ad ipsius confirmationem adjiciant, sed meras tenebras & confusionem ex eo parturiri necesse est.

Nunc subducendus est totius hujus argumenti calculus, qui in eo consistit quòd cum hæc tria sint apud Sanctos constantissima: 1. Animas quorundam Sanctorum jampridem videre Deum. 2. Nullos esse localiter in cœlo (cùm esse in loco tantùm corporibus competit.) 3. Omnes Sanctos expectare diem judicii, ad recipiendum secundùm opera quæ gesserunt in vitâ, & tunc opera omnium esse probanda igne, & eos qui non sunt perfectè sancti esse purgandos, & detrimentũ passuros. Eâdem constantiâ asserendum esse mortuos omnes qui in peccatis mortui sunt, (modò habent pro fundamento Christum) in die Judicii passuros esse flammæ Purgatorias: & quod sequitur nullas alias materiales esse post hanc vitam, quàm quæ in illo die manent experiundæ: quandoquidem subductis iis Patrum testimoniis, quæ de supremo Judicio vel sunt expressæ vel ita communes ut ex cæterorum mente pateat debere ad idem applicari, nulla idonea ad Purgatorium asserendum supererit ex Sanctis autoritas.

Adjice his, quòd cum autoritas Christianæ credulitatis Christum & Apostolos habeat Principes & Magistros, si constet aliquam sententiam non ab ipsis successione non interpolatâ esse derivatam, & sit de subiecto de quo citra revelationem nihil possit liquere, palam sit talem sententiam & in principiis novam fuisse, & nunquam posse desinere novam esse, respectu

respectu *Catholicae fidei*; & per consequens, quodocunque posse rejici, neque unquam posse Antiquitatis tutelam sibi inducere, cum opposita fuerit & semper futura sit Antiquior. Patet autem sententiam de flammis veris in medio inter mortem & diem Judicii tempore, ejusmodi esse, ut nullum sit in rebus vel fide Christianâ, demptâ revelatione, ipsius vestigium. Quare si certum est, eam post Apostolorum tempora introductam nova est, semperque erit, & opposita, quæ decet Animas in die solâ Judicii corporeas flammâ sentire, perpetuum deterior.

Esse autem hanc opinionem noviter introductam Author est Augustinus ad Dulcitium quæst. 1. *Tale aliquid etiam post hanc vitam fieri incredibile non est, & utrum ita sit quæri potest, & aut inveniri aut latere, nonnullos fideles per ignem quendam purgatorium quanto magis minusve bona pereuntia dilexerunt, tanto tardius citiusve salvari.* Videsne Purgatorium de quo quærimus & statum ipsius tempore Augustini talem ut nondum de eo quæsitum fuerit, & ipsam inquisitionem talem ut fortasse inveniri posset, fortasse non, sed latere? Proximus Author etiâ ipse exceptione major est, ipse Opinionis Pater, *Gregorius*, qui Dialogorum capite 4. inducit Petrum rogantem, cur in his extremis temporibus tam multa de Animabus clarescunt, quæ antè latuerant: Et hoc immediate post historiam de Paschasio è thermis liberato, & subjicit responsionem quæ interrogationis veritatem & admittat & confirmet. Tertius est *Venerabilis Beda*, etiam ipse per historiam suam ejusdem sententiæ apud nos author; & ipse satis clarè hanc propositionem,

ex miraculo militis vinctis per sacrificium Missæ exoluti, Angliæ innotuisse proficitur. Constat itaque sententiam hanc pro novâ esse habendam, & antiquæ de purgatione in die Judicii, quæ amplitudinem & temporum & regionum Christianarum occupat, nullatenus comparandam.

Tandem ipsum Concilium Florentinum in partem vocandum est: sicut enim in cæteris articulis, qui inter Græcos & Latinos agitati sunt in eo Concilio, ex eo quòd decisio facta est partibus indifferens, manet certam utramque sententiam Catholicis assertibilem esse; sic quoniam hæc quæstio etiam ipsa discussa est, proponentibus hanc ipsam propositionem Latinis, Græcis verò suam sententiam abstractivè explicantibus, & Canon demùm Concilii abstractivè conditus est; palam est, Græcis permissam esse suam sententiam, quam in libello singulari de Purgatorio sic explicant: Ignem purgatorium, & punitionem per ignem temporariam & finem omnino habituram, nos à nostris Doctoribus non accepimus, neque Orientalem Ecclesiam ita sentire scimus. Unde evidens fit, cur *Roffensis* imposuit, quòd negarent Purgatorium, in eo scilicet sensu quo Scholastici illud asserunt.

Respectanti modo quæ deducta sunt, non expectatum promicat miraculum, tot & tam vulgatas Sanctorum sententias, crimini hætenus suppositas, clarissimâ veritatis & honestatis luce vestitas in manifestum occurrere: Has potissimum tres proloquor: *Orari posse pro Sanctis; Sanctos in atrio adhuc detineri; & transi-
turos per ignem supremi Judicii, atque eo esse ipsos
examinandos, cæteros detrimentum passuros, &*
quasi

quasi per ignem salvatum iri. Quæ tria ex doctrinâ datâ manifesti luminis & veritatis conscia peraguntur : neque minùs doctrinæ datæ, per hanc suam manifestationem vicem & testimonium reddunt, eamque in tuto collocatam sub Christianæ disciplinæ protectione muniunt & circumvallant.

DEMENSUM X.

Prima Exceptio contra oppositam sententiam de purâ vindictâ.

POsito sic ex Oraculis sacris & Sanctorum sententiæ nostræ fundamento, non videtur ultrâ in ipsum ædificium protelanda opera. Rationem itaque, quæ fidei basim supponit, consulamus. Hæc ut dilutior sit, primæ exceptionis litem contestemur. Aiunt itaque contra quos in procinctu stamus, Post discessum ex hac vitâ, si qui sunt affectus in Animâ adhuc veniales, eos in ipso discessus momento cunctos contritione deleri ; Animam nihilominus in pœnas pro malè in vitâ gestis debitas præcipitari. Nos è contra, Animam exutam corpore in iisdem affectibus hærerè, quos vitâ manente contraxit, & ipsos illos ei esse pœnales usque ad diem universalis Iudicii, in quo ab iis liberanda est. Prima itaque exceptio nostra contra adversarios est, pœnas quas pro-

ponunt

ponunt ejusmodi nullas esse. Cujus propositi evidentiā sic molimur.

Hujusmodi pœnæ, si quæ sunt, necesse est ut sint purè vindicativæ : Sed pœnas purè vindicativas infligere Animabus post mortem, indignum est Deo : Nullæ itaque sunt in Purgatorio debitæ peccatis præteritis sanctarum Animarum (quales ipsi asserunt) pœnæ. Neque videtur in primâ propositione exponendâ collocanda multa opera, cū ipsorum sit adversariorum : Non enim quicquam meriti vel alterius utilitatis sive ipsis Animabus, sive alteri cui libet, sive singulari personæ sive universitati, ex his Animarum suppliciis emergere contendunt, ultrâ quàm purè ut Justitiæ Divinæ satisfiat ; quæ ut alia sit præter vindicativam, nihil declarant. Sunt itaque hæ pœnæ purè vindicativæ in eorum sententiâ, quatenus mihi hætenus licitum est eam intellexisse.

Ad posteriorem itaque disputationis assumptionem me converto ; & vindictam noto aliam esse publicam, aliam privatam : In publicâ, Magistratum video hoc respicere, ut tollatur è republicâ malum membrum, quod perturbat pacem universitatis ; sive hoc per correctionem agat, quâ malitiam tollit, sive per mortem vel exilium, quibus ipsam Personam exterminat. Rursus ad hoc collimar, ut ex spectatis alienis pœnis terreantur alii in eodem motus proni, & per hoc caveantur futura reipublicæ incommoda. Et ex utroque horum capitum laudem inflictarum pœnarum nemo Judici invidet.

Video quidem etiam tertium pœnarum fundamentū, solatium nempe injuriæ affecti, quod in pœnâ præcipuè talionis videtur spectatum.

Sed

Sed hanc rationem præsentiarum admittere difficile est, cum Deus malum pati non possit, sed neque virum, totâ ratione constantem, poenam, sibi injuriam irrogantis, hoc titulo poscere, mihi persuadeam. Rationis enim potens hoc sibi in omni actione suâ propositum habet ut bonum sibi aliquod expetat; Quod autem alienum malum sit, ipsi bonum esse non potest, nisi ex aliquo accidente conjuncto quod bonum sit: Et in hominibus passioni obnoxiiis, palam est quietem iræ tale bonum esse, unde hujusmodi hominibus ex alieno malo bonum nasci non inficior: Sed sapienti, qui iram non ultra rationem extendit, aliquid opponi boni præcisè ex eo quod alteri male sit, prorsus non capio. Cum enim malum alterius non sit aliquod per se bonum, immò contra naturæ charitatem, & proinde in se spectatum ipsi offenso malum, non potest appeti nisi propter bonum conjunctum.

Novi satis obvium esse ut respondeatur, læsam æqualitatem seu proportionem in re. sibi debitam & ablatam repossidere. Sed in promptu etiam est quod reponatur quicquid hoc modo appetitur, ex justitiâ commutativâ peti, non ex vindicativâ; ut quando multa pecuniaria pro læsione corporali rependitur, expendantur operæ perditæ, sanationis pretium, fortassis ipsi dolores, & similia. Si estimatio minuta est, coram iisdem vel æqualibus testibus redditur ea submissio, quæ statum inter homines intactum qualisque ante injuriam fuit, præstet. Hæc ita commutativæ justitiæ commercia sunt, vindicativam non nisi materialiter implicant. Particularem vindictâ si respicio, potissima ferè meta est, ut dolori,

hæc

hoc est, passioni & impetui irrationali satisfiat, reliqua communia sunt cum vindictâ publicâ: Differentia autem isthæc vindictam privatam facit sapienti inimicam. Præter autem explicatos vindictæ fructus, alium nullum video ex quo concupiscenda evadat. Cum enim malum alienum ex sese, sit oppositum charitati proximi, clarè, nisi bonum proprium conjunctum habeat, aversandum est. Proprium verò bonum vel præsens est vel futurum, seu ut caveatur malum. Porro restitutio medetur præfenti malo, cautela futuro: ob hæc itaque duo sola quæri potest alienum malum.

Ut modo ad propositas nobis metas redeat oratio. Quoniam Sapientiæ rationem ad divina transferri totâ Theologiâ receptum est, Sapientia autem pœnas infligendas, ubi neque restitutionis neque cautelæ causa suadet, omnino refutat: in Purgatoriiis autem, ut ab iis describuntur, pœnis, neutra utilitas producit, manet apertum, tales pœnas nequaquam à Deo institutas esse, ut quæ præter sapientiæ leges esse fixæ statuuntur, quandoquidem defunctæ jam Animæ nec corrigi possint, cum omnes sequiores affectus exuerint, nec pœnæ ipsorum in cautelam aliis proficere, cum neque fide, neque ratione, neque sensuum altè ictus jectorum demittentium apprehensione consent; ob solam itaque & puram vindictam, hoc est, ad solatium passionis, quæ nulla in Deo ponenda est.

Dices Deum, sicut perhibetur esse Bonitas ipsa, sic non minori necessitate Justitiæ ipsius prærogativa esse donatum. Justitia autem hoc poscit, ut sicut nihil boni sine remuneratione, sic neque quicquam mali sine pœnâ evadat.

Necesse

Necesse itaque est, ut quoniam ex consensu litem contestantium confessum est, mala impunita ex sæculo ab Animâ, cœteroque iustâ, esse exportata, pœnarum quoque aliquem & locum & tempus iisdem esse statuendum. Quare cum hæc una ratio pœnarum necessitatem sufficientem inducat, pœnæ solo vindictæ nomine inferri sapienter possunt debentque. Responsio sese offert, negans universim veram esse assumptam illam, nihil boni esse sine remuneratione, nec mali sine punitione; nam neque summa charitas, quæ est Beatorum, neque summa malitia, quæ est damnatorum, suis stipendiis compensatur, quandoquidem in futuro sæculo nec præmia nec pœnas mereri datum est. Unde patet istuc axioma non extendi ultrâ hanc vitam cuius mercedem in sequenti expectamus, & asserimus ipsa peccata in hoc mundo immunia, in futuro expiari, sed per pœnas ex naturâ rei succrescentes ex ipsis peccatis, quales sunt dilatio Beatitudinis usque ad diem Domini, & appetituum inter sese dissensio & pugna, quæ in Theologicis declarata sunt.

Notandum autem est, Iustitiam Vindictivam non esse simpliciter desiderabilem sed in casu seu supposito malo, & per consequens non esse illimitatam & de objecto sine termino & fine, ut sunt per se desiderabilia; sed de limitando ab aliâ virtute, & per consequens quòd habeat objectum alterius virtutis pro fine suo extrinseco. Est itaque subordinata bonitati seu charitati, & non exercenda nisi quatenus bono vel Personæ in quam vindicatur, vel alterius servit: Quare limites ipsius desumendi sunt ex regulis quas supra exposuimus

mus restitutionis vel cautelæ. Non est itaque sufficiens ratio infligendi pœnam ut justitiæ fiat satis, sed à subalternante potentiâ lex accipienda est, & hoc primò curandum, ut bonitati satis detur, & nisi bonitas præscribat pœnam, hoc est, nisi pœna fit utilis, crudelitas & non justitia exercebitur.

Aliâ itaque ad evertendum argumentum decurritur, & suggeritur Deum à peccatis nostris esse injuriam passum, ablatum esse illi bonum extrinsecum, puta, honorem: satis proinde pœnarum dandum, & cure luendum, quod aliis non possumus bonis quæ non nisi ab ipsomet habemus. Hæc est objicientium ira: Medelam applicamus. In primis itaque de illa propositione ambigendum censemus, quâ affirmatur Deus injuriam à nobis perpeti. Quo modo enim? volens vel nolens? si nolenti fit, non erat omnipotens, cum vellet impedire neque potuit: Volenti si factum est, injuria non est. Quid quod negat Philosophus justitiam inter Deum & homines, herum & servum, esse posse, at sine jure neque injustitia esse potest. Sed hæc tractata sunt in Theologicis.

Reliquam impugnationis partem investigemus. Deo abreptam extrinseci boni portionem, honoris scilicet ei debiri. Sed attentius quærendum est quid sibi velit hoc dictum, veréne putet adversarius Deum non habere tantundem honoris quantum habiturus fuisset si sortes non peccavisset, an veró ab ipso sorte non tantum accepisse; etsi aliunde tantum vel plus habuerit. Si hoc posterius asseratur, non video propterea quicquam Deo demptum vel minutum, postquam plus honoris accepit

accepit quàm habiturus fuisset si sortes non peccavisset. Honor siquidem Dei in hoc positus est, quòd optimo ordine constet opus suum, hoc est, universi fabrica, quare si hæc melior est ex suppositione peccati sortis quàm alioqui fuisset, amplius honoris redundat Deo ex peccato sortis, quàm ex benefacto, & hoc ab ipso sorte. Nihil itaque diminutum est: sin Universum minus rectè dispositum est ex hoc defectu sortis, Non potest intelligi Deus meliùs fecisse permittendo ipsius peccatum, quàm impediendo. Sed omninò secundùm sapientiæ leges ipsum oportuisse impedire.

Sin verò propositionis intentum est, sortem quantum in se est tantummodò & non simpliciter derogavisse divino honori, tum constat nihil restitutionis egere, ubi etsi voluntas fuerit, realem tamen non est sortita effectum. Instabis, etsi reverà sortes honorem non abstulerint, verè tamen debitum à se Deo honorem non exolvissè, & per consequens reservasse sibi & sic saltem eum abstulisse; Responderetur, reapse non debere peccatorem aliud quàm bene vivere, & hoc, quia mala vita in infernum ex suis meritis eum sit perductura, cæteras locutiones esse metaphoricas. Verùm prosequendo metaphoram, si ita se res haberet, ut Deus ab alio accepisset supplementum honoris cuius defectum traxisset à sorte, fortassis vim aliquam tribuere argumento necesse foret. Nunc autem, cum Deus ex ipso sorte sive per pœnas exemplares, vel è crimine ipso natus, sive perducendo sortem mediante ipso met peccato ad majora pro ipso facienda, sibi satisfecerit, nullatenus intelligi potest sortes esse debitor restituendi honoris Dei, neque Deus injuriam

injuriam passus, neque posse veras pœnas expetere à sorte eo nomine, quod aliquem ipsi honorem detraxerit. Maneat ergo Deo indignè & contra evidentiam Theologicam imponi, quòd pœnas purè vindicativas, hoc est, quales in Purgatorio asserunt Adversarii, omnino infligat, vel infligere per sapientiam & bonitatem permittatur.

DEMENSUM XI.

Due alia ex eo, quod pœna statuatur involuntaria & corporea.

Proximè subit ut hoc consideremus, Puri spiritus an verè capaces sint ejusmodi pœnarum, quarum subeundarum causa in purgatoria detrudi ergastula apprehenduntur. Si enim ipsa incapaces earum comperiantur, in fumum abeunt, quæ inter mortem & supremi tribunalis furorem interjiciuntur flammæ. Quid itaque apud nos in corpore insutos animos sonet pœna, inquiremus, & palam statim est, supplicium, pœnam, & cruciatum his notionibus differre, quòd supplicium non dicit dolorem, pœna & cruciatus dicunt. Etsi enim dormiens quis exstingueretur, si propter demeritum hoc ei accidit & à manu punientis, sat est ut supplicium existimetur. Sed propriè loquendo, pœna, saltem apud Latinos, dolorificum supplicium invito illatum sonat. Cruciatu tandem cum pœnâ in dolore convenit, sed ab utrisque differt in demerito & punientis manu ;

manu; dolor enim, si invito advenit, cruciatus est, quantumvis neque ex merito neque à puniente infligatur, sed casu vel naturâ imitatur.

Et hæc quidem videntur nativæ vocum differentię, licet usus negligentior eas sæpe confundat, sicut ipsa quam tractamus materia nos docet. Poena enim cujus naturam hic exquisimus à meriti ratione absoluta est, & ex his duabus constat ut dolorem includat, & inflictionem ab externo agente in patiens repugnans & invitum; Et fortassis à cruciatus vel non distinguuntur, vel eo duntaxat, quod operas externi Agentis requirit, cum cruciatus ab insitis quoque nascatur. Hujusmodi itaque poenas inspicientes reperimus, quò debiliores sunt & quasi mali patientiores sustinentium Animi, eò vehementiores quoque esse dolores. Loquuntur historiæ, & memoria nostra non tacet crepuisse in tormentis secretorum custodes absque eo quod commissæ retegerent, Arthritidem, calculum, Iliacam tensionem sine gemitu decocta. Constat quoque, duce Philosophiâ, inde dolorem augeri quòd de malo cogitetur: acerbissimos dolores, si ea sit constantia, ut spiritus ad alia cogitanda revocare possit, aut leniri aut prorsus evanescere. Poena itaque, hoc est, actio nata dolorem creare, non aliunde ad eum in nobis potens est, nisi quia adeo debili inspiramur mente, ut retrahere spiritus ad alia non queamus. Ex corpore itaque & fluxu corporeo est quod Agens extrinsecum in nos sit dolorificum. Constitue proinde animam corpori solutam & ab extrinsecis Agentibus liberam effecisti, spiritus itaque quos purgandos affirmant omnino à dolore
ex-

extrinsecus illato clarè sunt immunes.

Rursus seiplos hæc sustinentes consulamus an Voluntas possit per Violentiam ad consensum trahi prorsus abominantur firmè adhærentes ei legitimæ argumentationi, ut quoniam voluntas ex suâ naturâ voluntas est seu spontanea inclinatio, necesse sit quemcumque ipsius actum esse voluntarium. Subjicimus nos, at qui in puris spiritibus dolor est actus Voluntatis, omnis proinde spirituum abstractorum dolor est voluntarius: non itaque extrinsecus invito illatus, qualis in Purgandis exerceri statuitur.

Rursus, dolor purgandorum vel rationalis est ab intellectu per discursûs juncturas proficiscens, per connexionem nostræ syllogisticæ pariendam, vel purus affectus voluntatis aliunde immissus. Si prius asseris, nativum facis, & qualem nos, cum cognitio plenaria sit in Animâ separatâ, & natura ipsius, ut motus sequatur intellectum. Si posterius defendis, primò impossibile est, quia Voluntas clarè includit intellectum, & volitio intellectionem, vel formaliter, vel consequio. Deinde, cum eadem sit entitas totius Animæ, hoc est, cum eâ dictas potentias includendo, manifestum est non posse in Animâ reperiri volitionem non præcedente intellectione, in quam quasi inferenda est, & sine quâ intelligi non potest. Manifestè itaque conclusum est, poenas extrinsecus afflictas & non quasi sponte innatas, in spiritibus corpore exutis haudquaquam esse expectandas.

Tertiam exceptionem contra hoc instruimus, quod dolores emendatorios asserunt ab Igne corporeisque instrumentis exerceri, com-
mento

prorsus vano & impossibili. Cùm enim actio corporea spatio diffusa sit, impossibile est in indivisibile compingi subjectũ. Rursus corporis qualitas non extendit sese extra suum subjectũ, unde omnis corporea actio non fit sine ebullitione partium quæ aliud corpus contingant & subingrediantur: quomodo autẽ hoc circa spiritus & spirituales substantias peragi valeat, non est intellectu humano capiendum: Sed & actio corporis divisione fit, & rarefactione cum condensatione comprehenditur, spiritalem verò substantiam ab his exemptã & immunem constituunt ipsi dogmatis quod refellimus Patroni. Neque refert si instrumentalem hanc corporum esse actionem clamitant; quicunque enim ea loqui conantur quæ in intellecti- onem humanam cadunt, Instrumentalem actionem ponunt esse ipsammet quæ principalis est instrumenti secretè a principali constituti, quæ quia dirigitur ab Agente principali, vel etiam permixtione actionis ipsius immutatur, aliud efficit quàm ex naturã suã natum erat agere. Cùm itaque corporis circa spiritus nulla est actio principalis, nulla quoque erit instrumentalis.

Neque timendum est ne paritas in animã corpore clusã urgeatur: Cùm enim Homo sit verè unum Ens, non potest in hãc vitã Anima esse actu à corpore divisa, sic enim geminum Ens & geminũ suppositũ foret Homo. Si ergo unicum tantum Ens sit Homo, Ens actu corporeum, & virtute dumtaxat spiritale erit. Quare inconveniens nullum erit illud ab agente corporeo immutetur; & quoniam subjectum immutationis est virtute spiritale, immutatio facta immutare illud poterit, quatenus
tale

rale est, quia totum adhuc actu corporeū est : Quando ergo resolvetur Homo in Animam & cadaver, exhibit utrumque quale in præexistente homine post & per immutationem prædictam in virtute erat. Dum itaque est in corpore Anima, eam à corporeo Agente immutari, non est aliquod spiritale actu, sed actu corporeum & spiritale tantum virtute, ab actu corporeo agitari, in quo nullum inconueniens vel verisimiliter apprehendi potest. Qui autem ponunt Animam in ipso corpore esse actu ab eo distinctam, & faciunt eam formam assistentem, & quomodo à corpore immutetur prorsus extricare non valent.

DE MENSUM XII.

*Quatuor alie Exceptiones, ex eo quod
pœna sint frustra, non comparabiles
peccatis, indivisibilis durati-
onis & interminabiles.*

Subjicienda est proximè ea interrogatio quâ Surgentur authores hujus sententiæ ; Quo fine vel bono Deus ejusmodi cruciatus Animabus invehat, cum neque ipsis profint, neque nobis sint visibiles ? immò cum nullum effectum circa ipsos habeant ? postquam liquet eas ex naturâ suâ carorum amissione, præmi-
orum dilatione, & commissorum pœnitentiâ, ea pati, quæ sub metaphoris Janis fletus, stridoris dentium, vermis conscientiæ, & tenebrarum explicantur, vel (ut verius loquar)

D

in

in sese inexplicabilia, nobis per gravissima inter nos supplicia & tormenta insinuantur, ut cogitatione nostrâ ex his ascendentes, ad graviora & penetrabiliora attingere conemur. Quod enim tenebræ exiliter exprimant Visionis Beatificæ privationem, superfluum est notare. Quòd ignis & ardor vel amorem vel dolorem intiment, Poetæ & Chirurgi declarant; hi inflammationem doloris affeclam & comitem agnoscentes, illi amorem edentem flammam & carpentem ignem agnominantes. Vermis & stridor dentium pœnitentiam testantur; nam & in nobis collisionem dentium agnoscimus, cùm turpiter acti reos nos indignamur; & vermis conscientiaē corrodens, dictamen naturalis pietatis ipsâ phrasi proponat. Cùm itaque hæc omnia in Animabus purgandis esse ex ipsâ naturâ rei, ex iis quæ in Philosophiâ produntur, in propatulo sit, cur unum Ignem verè, cætera metaphoricè exponenda præsumimus? Et quod minùs patet, cur Deus causis naturalibus hæc conformiter ipsius naturæ ordini & seriei efficientibus superaddit alias improprias neque necessarias neque proportionatas?

Ex quibus insperatum quidpiam oboritur, has pœnas esse purè voluptates: Cùm enim ex unâ parte ponantur Animæ purgandæ perfectæ in charitate, & summoperè sitientes æterni boni, de quo & certissimæ sint, & clarissimè intelligant corporeas inflictiones esse unicum medium ad Beatitatem sibi comparandam, palam est sic sese habere Animas ad has pœnas, sicut se haberet vir quispiam in quem debilitas animi præ infracto fortitudinis robore cadere non posset, quique summo ardore acqui-
rendi

rendi bonum sibi propositum inflammatus foret, ad fortia vel agenda vel patienda, in quibus experientia & ratio docet, eum summâ cum voluptate versaturum.

Quinta criminatio ex dialectico principio, etsi à Philosopho quinto, si memini, Physicorum deducto, vim suam trahit. Manet nos siquidem quædam esse quæ comparisonem inter se sustinere nullo modo valeant, ea scilicet quæ diversis generibus seu prædicamentis dissepuntur: stolidum enim est dicere, Equum currere quantum Cynus est albus; vel distare Romam Londino quantum Elephas est magnus: seu ut nostratibus luditur, sicut traha subfilit, sic Titius debet Sempronio drachmam. Hujusmodi itaque comparationes fatuorum sunt. At enim potène fieri ut tam dissimile sit corporeum corporeo, quantum corporeum spiritali? Quod si impossibile sit, quam proportionis legem suspicari possumus inter usionem & volitionem, hoc est, peccatum? Sed in hac comparatione tota hujus doctrinæ machina fundatur, sublarâ siquidem hac comparatione inter actionem ignis in Animam, & assensum Animæ in peccatum, impossibile est pœnas rependi peccatis & ea compensare, & tantam exustionis durationem tantæ peccati gravitati respondere. E diverso autem, si dolores voluntarii assignentur in peccati pœnam, quoniam hi dolores sunt ipsissima peccatorum effecta, ex necessitate observatur justissimâ proportionis regulâ ipsismet peccatis sibi pœnam dimerientibus.

Eundem spectat locum proxima oppositio, quæ subjicit sibi in spiritualibus actibus, sive beatificis, sive miseriam afferentibus, non esse

aliquam ad tempus proportionem, ut propterea sit major poena, quia plus durat, vel minor, quia breviori affligit spatio: hæ enim corporeorum sunt proprietates, In spiritualibus existendi, vel inexistendi necessitate, petitur durationis integra differentia. Sicut enim ex eo quod Spiritus dimensiones non habet, non potest substantia Spiritus certæ moli quantitativæ parari, ut hic Angelus decem pedo comparatur, ille perticæ, tertius parasangæ; sed quilibet infimus toto quanti genere nobilior est: sic actus quilibet puri Spiritus ipse conversus, quoniam extra tempus ex naturâ suâ est, neque subicitur tempori, & totâ distensione temporis major est, utpote qui necessitate inexistendi pensetur, non successione partium, vel suarum vel alienarum.

Neque indignum observatione est, propterea voluptatem vel dolorem corporeum majorem esse qui diuturnior sit, quia in motu consistit; motus autem ex partibus conflatur; partes autem quò plures, eò majus efficiunt totum cujus partes sunt: Quare necessum est quo diuturnius est malum, eo etiam esse gravius. E diverso proinde consulamus, & cernamus, si rei majori temporis parti coexistenti non accedit amplius, & rei breviori spatio coexistenti non accedit minus, nihil esse cur duratio vel hoc gravius, vel illud levius præsentet: quia non est in iis pluralitas partium, secundum quam desumitur unius poenæ vel præmii præ aliis prælatio. Quæ itaque poena Animæ separata per essentia suæ qualitatem major est, ipsa cuicumque tempori coexistat gravior est, quæque aliter, secus: ita ut nihil proficiat, vel deficiat ex perpetuitate vel

vel concisione motûs cœlo currentis. Palam itaque est, hanc Opinionem ab ipsâ spiritualis naturæ proprietate toto itinere deviare.

Ex hoc rursus conficitur quemcumque dolorem, vel alium actum spiritus à corpore sepositi ex naturâ rei esse indefectibilem, quantum ipse puritatis status perstare natus est, & per consequens inceptam in morte pœnam perennæ usque ad novam cum corpore copulationem, si secundum naturæ progressum & debitos cancellos fiat progressio. Cum enim nullas partes habeat successionis & durationis, vel unico momento, hoc est, omnino nihil, vel semper durare ex naturâ suâ illi conveniet. Cum enim sicut puncta in magno, sic instantia temporis non sunt de naturâ totius, sed puri termini & negationes, manifestum est actum spiritalem, cui assignatur duratio solius instantis, nihil durare omnino; si autem assignetur ei duratio indivisibilis æqualis parti temporis, eo ipso statuitur duratio ipsius superioris esse rationis, atque adeò toti & quocumque tempori assignato excelsior & superior. Cum enim comparatio facienda sit abstrahendo à partibus, quid in utroque membro commune considerari potest præter necessitatem existendi? seu quòd spiritus nullas deficienti causas habeat, corpus verò plures vel pauciores, sed semper aliquas? Palam itaque est quodlibet durabilissimum corpus superari à quolibet spiritu, cum in hac necessitate existendi clarè quilibet spiritus omne corpus superet, ut in Philosophicis sit evidens. Esto verò durer unus indivisibilis actus amplius alio, & hoc indivisibiliter sine additione durationis ad durationem, potestne intelligi,

eò amplius, in quo consistat, vel esse quicquam extrinsecum? Manifestum itaque est, quamlibet huiusmodi actûs durationem esse ex naturâ rei æviternam.

Rursus experientia nos monet, consilia quæ ex omnium inspectione capta sunt non esse mutabilia ex suis naturis, cùm non possint ex noviter viso mutari, & sola ratio seu consideratio sit principium mutandi per se voluntates. Cùm itaque ex Philosophiâ clareat, spiritus à face materiæ purgatōs ex omnium consideratione in quosvis actus erumpere, palam quoque est eorum actus esse, per se loquendo, immutabiles. Præterea mutationis causam videmus in activis sedere communicantibus in eadem materiâ, & inter se oppositis, materiamque obnixè sibi vindicare satagentibus. Cùm itaque priva sint Entia jam liberi spiritus, neque ambitam à pluribus materiam occupent, actus ipsorum ut intereant vel mutantur nulla paret occasio.

DEMENSUM XIII.

*Due alie Exceptiones ; quia istiusmodi
pœna non sunt connexa cum peccatis,
& quòd statuantur debita, post
remissionem culpæ.*

AT enim quonam nos erudit Phîloso-
phus, ad errorem aliquem penitus eradi-
candum necessarium esse, ut ad causas erroris
adjiciamus oculum, hoc est, unde factum sit
ut lapsi sint erronea proponentes, tantundem
nobis

nobis propositum esse debet in impugnatione hujus opinionis. Palam itaque in primis est, Deum in gubernatione rerum humanarum spectari posse vel ut Principem commissos sibi populos præceptis & pœnis regentem, vel ut artificem singula automati sui membra sic distribuentem, ut ex ipsis sese ad collinatum ab artifice motum & effecta propellantur & attingant. Prior modus etiamsi ex præcipuis, quæ infra conspectum nostrum jacent, accipitur; tamen quia illa ipsa imperfecta sunt, (dico intellectualium substantiarum infirmissima) videlicet homines quorum breves sunt providentiæ, etiam ipse imperfectus est & debilis. Statuunt siquidem homines Principes erratis contra pacem publicam, vel etiam benefactis in remp. collatis stipendia secundum naturam nihil ad meritorum conditionem relata, & solo jussu mandantis connexa, & quæ oportet ipsum Principem propriâ, hoc est, ministrorum ad sese spectantium operâ inducere. Præterquam quod, hujusmodi mandata supponunt ignorantiam in subditis rationum Principiis, & acceptat agenda vel patienda ex solo imperio & jubentis potestate.

Posterior modus clarè eminentissimam Artificis sapientiam clamat, qui arte factum ex sese operativum, & non indigens privatis emendationibus & supplementis membratim suggerendis creavit. Opus quoque ipsius aptum est omnibus articulis, pœnis & præmiis, non solum ad merita conformibus, sed ex ipsismet quoque nascentibus. Mandata quæ dantur ad adjuvandam naturam, & promoyendam scientiam impenduntur, & acceptantur ex intelligentiâ causarum & utilitatis.

Palam itaque est quantumvis prior modus in allegoriâ clausam rei veritatem contineat, & magis idoneus sit iis intellectibus qui modico veritatis studio tenentur, ideoque acriores vires in eam non intendunt: posterior tamen & necessarius, & magis satisfactorius est illis qui ultra parabolæ velum ad ipsam rem nudam in sese contemplandam connituntur. Hi enim perspiciunt, quòd quoniam Deus author est naturæ, & natura ab ipso tanquam à propriâ causâ fluit, negaturum esse semetipsum si contra naturam quicquam moliretur, & non singula (maximè homines) secundum quod naturæ ipsorum convenit, ad Beatitatem ageret. Clarum autem est, voluntarias deputationes poenarum non connexarum cum criminibus, non esse actionem naturæ, sed rationis non valentis naturam ad ea quæ conveniant applicare, & moderari. Non itaque Deo tribuenda est talis actio, & ipsi indecora est.

Oppones, redundare sacras literas exemplis poenarum, quæ nullam connexionem habent cum delictis propter quæ inflicta sunt, vel saltem ex iis non nascuntur. Ut quòd Filius Davidi mortuus sit, quia fecerat alios blasphemare nomen Domini: Quòd lacerati sunt ab urso pueri qui irriserant Elisæum: Quòd leo occidit Prophetam inobsequentem, & mille alia. Reponitur in Theologicis, notatum esse Articulum miraculi seu operis præter consuetum & connaturalem ordinem naturæ tunc urgere, quando natura humana exigit ut videatur ab hominibus, natura rerum concuti & superari: Hoc cum in poenis agendum venit, tunc ipsa connaturalis hominum gubernatio postulat, ut ea connexio quæ inter delictum
&

& pœnam in ordinatâ rerum serie reperitur, non adfit; quia alioqui videretur ex naturâ, & non ab exorti consilii divini potestate profecta vindicta, quam tamen illic apparere Dei intentum est. Sed ad ordinarias pœnas, & ex ipso rerum ordine consuetas, hæc exempla non sunt transferenda.

Ex hac eadem humanâ cogitatione, aliud quoque nostro subiecto proprium comminiscuntur. Deum videlicet remittere peccati culpam, sed non pœnam. Sibi enim persuadent, quòd sicut in Homine experiuntur quandam cordis ebullitionem quâ aliqui contra inimicos suos moventur; & quamvis abstineant se à nocumento iis inferendo, tamen hunc passionis intra se impetum frænare nequeunt: Sic etiam in Deo aversionem quandam esse à peccatore, quæ tollitur converso peccatore, & quâ sublatâ manere posse voluntatem eum puniendi arbitrantur, & inde fieri in proposito nobis statu Animæ culpam quidem omnem remissam ante Purgatorii ingressum, sed pœnam illic exolvendam restare. Neque saltem hoc perpendunt eam quam experimur passionem esse motum corporeum, neque transferendum in Deum, neque sapienti permittendum: Adjicio, iram in Deo non aliud significare quàm affectum & intentionem puniendi. Unde necessum est tantum de pœnâ, quantum de culpâ remitti. Deinde cuius reus erit peccator, si pœnæ non sit reus per peccatum? Offensæ, ais, divinæ; sed ea si pœna non sequatur, cui mala est? Homini? non tangit eum nisi mediante pœnâ. Deo itaque in quo est? Sed malum Deo inesse non potest: & certè non dicimus peccatum mereri culpam

sed pœnam ; reatus itaque peccati est culpa, & non culpæ, sed pœnæ : Impossibile proinde esse videretur, puras pœnas in Purgatorio lui peccatorum priùs remissorum.

Æstiment ergo, an ipsa passio quæ in nobis reperitur sit aliud quàm prima inceptio seu primi motus cordis ad vindictam, hoc est, ad inferendum malum offendenti, hoc est in spiritali substantiâ, volitio puniendi. Sed etsi voluntas puniendi differt ab aversione à peccato, posterior est aversione : Itaque priùs ex naturâ rei desitura quàm aversio. Contra itaque naturam est ut aversio ablata sit, & tamen maneat puniendi voluntas, quo originem integrè habet ab aversione. Perperam itaque loquuntur hi Theologi asserentes sublato effectu hoc est, voluntate puniendi, tolli causam, hoc est, aversionem à peccatore ; non verò sublata causâ, nempe aversione, tolli effectum, seu voluntatem puniendi. Tandem catervatim veniunt ad classica nostra Patres, & ipsa communis hominum existimatio & sensus. Ais, negari non posse dissimilitudinem quandam intercedere inter Deum & peccatorem præviè ad voluntatem puniendi, & in hoc consistere culpæ sive offensæ rationem. Responderur, neminem explicare offensam per dissimilitudinem, sed per actionem : Præterea, hanc dissimilitudinem non esse tantam quanta est dissimilitudo irrationaliũ creaturarũ, quia imaginem Dei in nobis etsi maculet, non tamen tollit : Cætera autem neque imaginis, sed vestigiidumtaxat appellationem merentur. Tandem aversio hæc est causa puniendi, unde sine ipsâ nullus est pœnæ in homine reatus, nulla in Deo appetentia.

DEMENSUM XIV.

De pœnis in sacris literis commemoratis, & remissione peccatorum.

Oppones explicatis, sæpè sæpiùs in sacris literis pœnas exactas narrari postquam de remissione peccati nihil dubii est: Sicut peccati Adæ Protoplasti pœnas etiamnum in nos exercitas sentimus, neque dubitamus tamen eum in cœlis cum Christo Domino regnare. Moïsis & Aarons peccata legimus morte punita, quantumvis familiarem Dei conversationem post perpetrationem peccati non minùs ibidem legamus. Tantundem de peccato populi quod minatur Deus se recordaturum in die ultionis, & tamen magna interea beneficia, & specialiter introductionem in terram promissionis, eidem indulta agnoscamus. Fuisse autem diem ultionis translationem Tribùs Iudæ, testatur Hieremias capite 2. Numquid (inquit) non istud factum est tibi quia dereliquisti Dominum Deum tuum, eo tempore quo ducebat te per viam? Et tamen inter hæc duo tempora quoties placatus est illis Deus? præsertim in diebus Samuelis, Davidis, Salomonis, &c. De Davidis quoque peccato legimus, gladium nunquam de domo ipsius cessatum iturum, & Filium moriturum; neque tamen dubitamus de gratiâ Davidis, & ipse textus testatur in præsentia Nathanis translatum fuisse peccatum.

Quid

Quid ergo evidentius esse potest, quàm superesse pœnas post dimissum peccatum? Adjiciamus tamen, & peccata mortalia remissa adhuc pœnas sequaces in Purgatorio trahere, & venialia non per pœnitentiam expiata ibidem pœnis emendatoriis deleri.

Responderetur in omnibus ferè quæ sub considerationem nostram cadunt sollemnem esse distinctionem, quâ aliter simpliciter, aliter secundum quid accipiatur eadem vox, & proinde necesse esse etiam cum de peccatorum remissione agitur, aliam esse remissionem peccati simpliciter, aliam secundum quid dici, quas statim examinabimus, si prius monuerimus lectorem ne à modo nostro concipiendi in errorem inducatur. Ex eo enim quòd inter homines experimur, remissionem offensæ esse cum exulceratus læsæ personæ Animus ad quietem ex ardore reducitur, expectamus hoc idem contingere in remissione peccati à Deo factâ; ex adverso autem res contingit: Cum enim nulla sit, neque possit esse in Deo relatio temporaria ad creaturas, sit omnem tum relationem, tum mutationem ad quam relatio sequitur, tenere sese ex parte creaturæ. Peccatum itaque remitti seu esse remissum, non aliud significat quàm ipsum peccatorem converti, seu esse conversum. Ex quâ animadversione vitare proclive est errorem in quem facile præcipitantur incautiores: Credunt enim peccata quasi indivisibiliter remitti, ita ut non possit per partes vel in tempore remitti, sed instantaneè quasi per conversionem Animi divini de malevolo in benevolum. At si remissio fiat ex parte creaturæ, tunc quantum & quibus gradibus perficitur Anima circa ob-
jectum

jectum peccati, tantum & totidem partibus fit peccati remissio.

Cum autem insinuaverimus necessarium esse ut remissio alia sit simpliciter, alia secundum quid, evidens statim fit, si peccatum destructum sit secundum illud in quo consistit essentia peccati, dici peccatum simpliciter esse destructum: si tantummodo destructum sit secundum aliqua quæ accidunt ipsi rationi peccati jam constitutæ, dicetur remissum secundum quid, manere simpliciter: E contra verò fortassis postquam destructum est simpliciter poterit manere secundum quid. Essentialiter verò, peccatum consistit in affectu per se opposito, & impossibili cum amore Dei, seu charitate, hoc est, in affectu tali ad bonum creatum ex quo natus est Homo illud bonum pro ultimo fine habere, hoc est, non velle illud in æternum derelinquere; seu esse in tali dispositione ut non æstimeret bene in æternum fore, si eo destituatur. Cæteri ergo affectus circa tale bonum non sunt propriè peccatum, v.g. habitus & inclinatio ad illud per se concupiscendum, & etiam affectus conditionatus quo actualiter vellemus tale bonum, nisi privaret nos beatitate, & si quo alio modo dicitur aliquid peccatum. Clarum autem est, peccatum in internum affectum & externam operationem dividi, & utrumque horum vocari peccatum, Sed sic ut exterior actus vulgariùs, interior magis propriè rationem peccati, hoc est, mali rationis sortiatur, quandoquidem ratio formaliter in mente, participativè duntaxat in operationibus externis teneatur. Et ex his duobus nova æquivocatio, quæ hanc materiam obscurat, exoritur, nisi irre.

irretorto oculo perpetim ad sensus sese invicem obumbrantes respiciatur.

Quærendum proinde est de remissione interioris & exterioris peccati, tum singulariter tum comparatè. Quandoquidem igitur jam dictum est pœnas peccatorum secundum ordinatam Dei providentiam significare mala quæ ex iis procedunt, & rursus reatum peccati esse quod homo per illud fiat obnoxius pœnis, hoc est, malis ex peccato consequentibus, conclusum manet, tum demum peccatum esse remissum, cum non ulterius subditus est peccator malis peccati sui geniminibus: Clarum verò est ex interno peccato mortali actuali consequi per se privationem æternam Visionis Beatificæ, & eos dolores qui vel ex amissione & impotentiâ acquirendi bona concupita, vel ex consideratione verorum bonorum neglectus consequuntur: Et in reatu, seu in esse obnoxium his, consistere essentialem reatum peccati mortiferi, seu peccati simpliciter dicti. Quare si per veram pœnitentiam mutetur affectus peccatoris taliter ut jam paratus sit Dei & beatitudinis amore voluptates vel commoda prius præcunctis æstimata deserere, palam est eum non ultrà obnoxium esse malis & doloribus ex hoc affectu proficiscentibus, & per consequens peccatum esse substantialiter, hoc est, simpliciter remissum.

Manifestum iterum est, quemcumque affectum animi ad bonum creatum, qui feratur ad ejusmodi bonum propter se, debiliter quidem & sic ut fixo circa Beatificam fruitionem appetitui non possit nocere vel obstare, nihilominus non feratur ad concupitum tanquam ad purè medium, sed aliquatenus propter ipsum

ipsum bonum, causare in ipsâ Animâ & privationem Visionis beatificæ donec auferatur, & dolores consequentes, & per consequens reddere hominem obnoxium his pœnis, sed non in æternum: quoniam amor Beatitudinis supra omnia est causa inexistentis Animæ quæ tollere nata sit hunc affectum in circumstantiis debitis. Potest autem huiusmodi affectus vel primigenius esse circa tale objectum, vel relictus ex mortali: Et siquidem primigenius fuerit dicitur nequaquam remissus; sin ex alio reliquus fuerit, diceretur simpliciter remissum esse peccatum, sed secundum quid manens.

De exteriori peccato pari stylo scribendum est, puniri peccatum exterius ex ordinatâ Dei voluntate & providentiâ per effectus malos ex eo consequentes, & remitti peccatum quatenus effectus noxii paulatim desinunt ex tali causâ fluere. Ex his aperitur sacrarum literarum circa hæc sententia, & contrarietas quæ apparet scindit sese in latam semitam. In primis enim cum testatur Deus ipsâ horâ quâ peccatorem pœnitet scelerum, etiam ipsum dimittere peccatum ipsius, de peccato interiori & pœnis ipsius propriis sermo est. Agnoscit enim Ecclesia actum veræ contritionis (si perfectus sit) tollere omnes pœnas æquè atque culpam, nempe si tantus sit ut sicut demonstratio omnem dubietatem uno ictu succidit, sic hæc resolutio adeò firma sit ut omnem inclinationem ad objectum ipsius auferat: qualis videtur *S. Augustini*, qui post ingentem illam pugnam carnis contra spiritum, subito translatus est in perfectam pacem animi, adeò ut nulla postmodum quæstio aut lucta in superiori Animæ parte superstes manserit.

Sin

Sin resolutio facta non fuerit tam valida, quin concutiatur ab occurrentibus tentationibus, & eæ, si non totaliter, saltem ex parte labefactent animum, sicut plerumque contingit: tum peccatum simpliciter remissum est, sed secundum quid manet; & punitur in hoc mundo malis ex debilitate animi secutis, quæcumque ea sunt, siue peccatis, siue pugnâ, siue aliis doloribus ex his procedentibus; In futuro autem sæculo fructibus horum malorum, donec in die Judicii exuratur prorsus ea tepiditas & scoria quâ inquinatus est Animus ex contagione talis peccati. Vides itaque & in perfectâ pænitentia Deum omnino non amplius recordari peccatorum, & in imperfectâ juxta statum Animæ sese accommodare quoad poenas.

Ex iisdem supra declaratis constat, quomodo Deus etiam in posteros vindicet peccata parentum, puta externa: & hoc aliquando internè, dum filii exemplo parentum etiam ipsi delinquant; plerumque verò externè. Differentia verò poenarum exteriorum apparet esse triplex; immediata, ut cum filius Davidis morte punitus est: quasi æterna, qualis fuit pro eodem peccato quod gladius in æternum non esset recessurus de domo ejus, & quod pro adoratione Vituli aurei in die visitationis eos plexurus foret. Significat enim ex hoc ipso peccato secuturum esse totale excidium illius populi. Simile est quod Christus Dominus prædicat omnem sanguinem qui ab Abel justo effusus est usque ad sua tempora, vindicatum iri in stirpem Judæorum. Tertius gradus est medius, in quo hoc docetur quasi regulam punitionis divinæ esse usque ad quartam generationem.

Et

Et in datis exemplis apparent quæ diximus. Pœnæ enim quæ inflictæ sunt Adæ, Mosi, Aaroni, & Davidi in morte filioli, pertinent ad eam speciem quam miraculosam appellavimus, in quâ videri oportuit pœnas non ex ordine causarum, sed ex speciali Dei consilio esse illatas. Sed pœnæ posterorum Adæ, clarè in Theologicis deductæ sunt ex ordinatione causarum esse secutæ, siue interiores spectentur, siue exteriores; & nunquam plenè remissum iri illud peccatum, usque ad resurrectionem & supremum iudicium. Peccatum autem adorationis vitulorum similiter æternum quodammodò factum est, hoc est, usque ad eradicationem totius populi. Testis est Ezechiel cap. 20. improprians Iudæis quomodò usque ab egressu Ægypti perstiterunt per continuam recidivam in peccatis eorum qui exierunt ex Ægypto. Unde patet, duritiem cervicis quam Moses in eo populo accusavit, usque ad exterminium in iis remansisse, & (ut Christus Dominus docet) punitum fuisse in ultimâ generatione omnem sanguinem justum qui in orbe terrarum effusus est.

De Davide quoque manifestum est, amorem Bethsabæ (qui fuit culpa Davidis) perseveravisse ad præferendum Salomonem ante cæteros filios, in luccessione regni, quæ evidens causa fuit æmulationis tum Absalonis tum Adonijæ, & mortis utriusque, & scelerum Absalonis origo. Ex eodem per peccata Salomonis fuisse scissuram decem tribuum, & omnia bella consequentia: defectionem quoque à Deo domûs Israel, & infectionem & scelera domûs Juda, & per consequens utriusque tot pœnas & finalem everfionem; Filiis semper in imitationem

tationem Parentum succedentibus. Tandem ex iisdem principiis liquet cur plerumque cessent in tertiâ & quartâ generatione privatorum poenæ: nempe quia scelerum imitatio & memoria plerumque abolentur: cognationis enim ratio vilescit, & per commixtionem alieni sanguinis ex mutatione Matronarum, sanguis Tritavi rarò insigniter bullit in venis abneporis.

Ex hac explicatione poenarum satis patulum est, secundum nativam agentium & passorum seriem, poenas sive interiores sive exteriores non esse aliud quàm peccatorum vel in perversis exaggerationem, vel in emendandis consumptionem. Nam & interius peccatum punitur in malis per graviora peccata, & externæ poenæ peccatorum in perversis sunt extensio peccatorum in nova subjecta vel subjectorum partes. Contra, in bonis, poenæ sunt oppositi cum luctu & dolore affectus, affectui peccati in interioribus; & poenæ externæ sunt consumptio intermorientis peccati in alia subjecta debiliter propagati.

DEMENSUM XV.

Tres alie Exceptiones, quod poena neque rectè tollantur, neque bene debeantur, neque verè faciant Purgatorium.

EX quo patet alius Theologorum nostrorum lapsus in commentatione Purgatorii.

gatorii. Etsi enim decernant pœnas purgatorias esse dolores à tortoribus inflictos, sublatis tamen his doloribus, voluptates vel certè actus bonos vicarios & succedentes nullos requirunt vel esse autumant; cuius Philosophationis experimentum neque naturæ, neque gratiæ, quantum scio, tota varietas nobis offert. In naturâ enim vegetativâ dolores congruâ quâdam naturæ dispositione & ex sese lætificatrice mutantur; & in operibus gratiæ non extinguitur peccatum nisi per infusionem gratiæ & affectuum peccato adversorum. Asserere itaque pœnas quasdam quæ solâ cessatione & non per oppositi invectionem sopiantur, omninò aphilosophon est, & fundamento naturalis actionis, quæ oppositionem causarum circa commune subiectum digladiantium requirit, prorsus dissonum.

Undecimam exceptionem armamus adversus aliud citra rationis aut iussu aut leges prolatum. Aiunt enim, in instanti mortis (in corpore an extra corpus nescio) per actum contritionis auferri quemcumque peccati reatum ex vitæ sordibus residuum. Ego proinde premo. Quandoquidem hæc contritionis virtus à partibus tanta esse agnoscitur, ut non crimen duntaxat aboleat, sed & pœnam æquare & proinde tollere sit nata: Cùmque hic actus contritionis sit validissimus, cur omnem pœnam libri-pensitatione non elever? Certè si extra corpus fiat, nullatenus dubitari potest quin totis viribus exerceatur, & vehementior sit quâlibet contritione quæ inter nos vel exurere pœnitentem affectuum ardore etiâ corporali possit.

Si

Si intra corpus, cùm adeò insignem habeat effectum, ut certè vel levissimam maculam non dimittat superstitem; unde aut quo fundamento negavimus pœnarum exolvendarum eidem potentiam? Sed extra corpus hanc contritionem collocabunt, ubi ulterius non est locus meriti vel satisfactionis, sed satisfaciendi sola necessitas. Verum enimverò unde discere potuerunt, posse tolli maculam, ubi pœna mitigari non possit?

Sed & hoc nullâ ratione fulcitur, ut viventium merita iis prodesse valeant, propria nihil queant. Si enim propria merita quicquam proficerent, nullus superesset per ipsorum dicta Purgatorio locus. Ardentissima siquidem charitas & contritio Animarum secretarum, cùm toto connexu substantiæ fieret eos momento absolveret. Porro quæ pietas, quæ iustitia hoc peragit, ut infælicibus Animabus non liceat pro seipsis deprecari? Vis quidpiam absurdius. Adeò Amicî Dei ponuntur, ut pro nobis impetrare valeant, pro semetipsis ad omnia imbecilles. Memini audivisse monētem Theologum quendam, neque ex vulgo ipsum, sed in universam Theologiam prælo clarum, ut qui quicquam perdidisset, tot missarum procurationem sponderet afflictis Animabus, sub conditione, & non impletâ conditione, neque missas persolvi faceret, eâ videlicet necessitate coactus Animas à Deo rei perditæ inventionem impetrare. O mediastinam Theologiam! Interea hoc tenent, Defunctos aliis bona acquirere posse ipsis, sibi nihil prodesse. Tantum est uni absurdo locum apud se fecisse.

Perfectum illum duodenarii numerum impleat,

pleat abusus vocabulorum; & quòd hi Theologi dum suum volunt statuere purgatorium, omne de mundo tollunt. Purgare enim, mundare, & similes voces prorsus esse sordes in purgandis & mundandis supponunt. Similiter emendare mendas seu culpas præsупponunt. Sublatis igitur culpis sive sordibus, tollitur Purgatorium. Non enim pœnas luere est purgari, sed ultimè condemnari, seu damnationis extrema sustinere. Hujusmodi autem purgationis Patroni, fundamentum doctrinæ suæ in eo collocant, quòd jam sanctæ & charitate plenæ sint purgandorum Animæ, nullatenus itaque purgari possunt.

Meliùs igitur & rectiùs his Philosophatus est *Maro*, sexto *Æneidos*; qui post æterna damnatorum tormenta suo modo explanata, Purgatorium cum ipsius causis sic imaginatus est.

*Quin & supremo cum lumine vita relinquit,
Non tamen omne malū miseris, nec funditus omnes
Corporeæ excedunt pestes, penitusque necesse est
Multa diu concreta modis inolescere miris.
Ergo exercentur pœnis, veterumque malorum
Supplicia expendunt. Aliæ panduntur inanes
Suspensæ ad ventos, Aliis sub gurgite vasto
Infernum eluitur scelus, aut exuritur igni.
Quisque suos patimur manes, exinde per amplum
Mittimur Elysium, & pauci læta arva tenemus.*

Quid Philosophus altius & dignius eloqui potuit? Malis consuetudinibus corporalia desideria usque ad ipsam Animam penetrare, eamque inficere & vitare. Ea cum ipsa morte non extinguì, sed ad futurum sæculum perpetuari; propterea puniri Animas, & pœnas eorum

eorum esse verè purgativas : Esse horum plures gradus, & pœnas proportionatas : desumi hos gradus ab Elementorum, hoc est, activorum corporeorum divisione. Unde & ipsi pravi affectus suas radices hauriunt. Vanitatis & honoris affectus vento, hoc est, inflatione suâ cruciari : Voluptatum sordidatos fœculentiâ, gaudiorum labilitate & imbecillitate purgari : Tandem potentes & ambitiosos tyrannidis affectatores, acerrimis verèque igneis cruciandos esse desideriis & malis. Tandem purgatos Paradiso donari, & hos pro moribus hominum quos videbat paucos admodum esse, cæteros quorum peccata erant mortifera & non auferenda in perēnibus hærere tormentis,

DE MENSUM XVI.

Exceptio tertiadecima esse eam sententiam contra vocem Scripturæ, Sanctorum, Ecclesiæ, Conc. Florentini, & Benedicti undecimi.

ATque utinam in sequiori discursu sisteret sese damnum; Nunc verò ad violandos sacrorum studiorum carceres, dico sacrarum literarum loquendi usum sese efferunt. Machabæus sacrificat ut mortui à peccatis solvantur. Testatur Christus in futuro sæculo peccata remitti. Apostolus opera igne probanda nos docet, & Personam detrimentum pas-

passuram: quasi diceret aliquid a Personâ per ignem auferendum sicut scoria ex metallis. Neque diversa est Sanctorum locutio ex his utique desumpta. Sive enim de baptismo per ignem, sive de flammis purgatoriis, sive de igne emendatorio, sive de transitu per flammâs Judicii qui Sanctis sit innocuus, peccatores exurat, sive de suspensione usque ad diem Judicii & incertitudine quâdam de sententiâ Judicis, sive quocumque alio ex citatis suprâ loquendi modis utantur, ex quibus deduci possit aliqua Purgatorii ratio, nihil in iis est quod de pœnis puris aliquid insinuet: Sed de peccatis & purgatione peccatorum & affectuum perpetuus sermo, adeò ut clarissimum sit ex hâc doctrinâ totum stylum Ecclesiæ necessariò inverti, quod est manifestissimum novitatis signum.

Stet itaque vulgarem hanc sententiam, sicut sensui Ecclesiæ opposita est, in eo quod verè & reipsa tollit Purgatorium, & loco ipsius subjicit nobis carnificinam; tollit misericordiam Dei, cujus est semper ad bonum creaturæ respicere, & vice ipsius aridam quandam pœnarum & puræ justitiæ narrationem ingerit: Sic etiam & phrasi sanctarum Scripturarum & Sanctorum, sive ex iis sive ex Ecclesiæ more & fide loquentium, prorsus dissentire & quodammodo repugnare. Si ergo hæc omnia sunt insignia antiquæ fidei & persuasionis testimonia, tota hæc sententia nova est. Et si Græcis sub traditionis, & non opinionis tantum notatione proposita est, apparet eos non immeritò Latinis objecisse, quòd Traditionibus superseminarent zizania, & novas doctrinas ab antiquis ignotas superinducere Ecclesiis laborarent.

Novissima tandem, sed non levissima contra vulgarem Purgatorii explicationem exceptio est, quòd in Animabus corpore solutis alia impedimenta Visionis Dei percipiendæ præter charitatis defectum ponit. Cum enim non sit alia propofita sanctæ Ecclesiæ demerendæ Beatitude via, quàm regalis illa charitatis: Hæcque sit doctrina Christi Domini & Apostolorum, hæc sanctorum Patrum, hæc totius Ecclesiæ: alias difficultates & impedimenta citra horum auctoritatem moliri planè videtur contra totius Christianæ instructionis & disciplinam & authores pugnare, & exceptionem contra eorum leges interponere. Præterquam quòd vera Theologia asserit charitatem perfectam esse dispositionem, necessitantem seu determinantem Deum ad offerendum sese Visioni Beatorum, ut non possit magis abstinere Deus abesse visum Animæ in charitate perfectæ, quàm a concreandâ Animâ rationali perfecto embryone, vel ab infundendâ existentia cum inferiorum causarum actio id efflagitat? Clarissimum autem est, dicentes Animam in primo instanti separationis habere eandem charitatis eminentiam, quam habet cum admittitur ad conspectum Dei, & interea distineri ab intuitu beantis faciei, clarè hanc dispositionem non esse sufficientem & adæquatam declarant, & necessarium esse ulteriorem aliquam confirmant, cujus nullum vestigium in sacris literis & Sanctorum monumentis accepimus: Ubi præter peccata non audimus aliam maceriam quæ separet nos à Deo.

Videtur tandem oppositum hujus doctrinæ & à Concilio Florentino, & à Benedicto undecimo

cimo satis clarè esse definitum, quorum hic determinat Sanctorum animas nihil habentes expurgabile, statim ut decedunt ante diem Judicii faciem Dei cernere; illud his adjicit & animas recenter post baptismum, decedentium & purgatorum post mortem, de quibus omnibus pronunciat mox in cœlum recipi. Quâ utrorumque phrasi hoc ex intentione eorum certum statuitur, nihil præter expurgabile, hoc est, sordes, hoc est, peccata, ingressum cœlorum seu evidentem Dei aspectum impedire. Suscipiamus itaque, Atqui omnes extra peccatum mortale decedentes post primum momentum quo asseruntur perfectè converti ad Deum, nihil habent expurgabile, sed sunt purgati post mortem: Ergò omnes immediatè post primum momentum recipiuntur in cœlum: Nonnè clarum est totam hujus Purgatorii fabricam interire ex doctrinâ dicti Pontificis & Concilii? Etsi enim possint æquivocationem aliquam vocis prætexere, significatio tamen propria & dogmatica hoc habet quod dicimus, & dura est & impropria, & quam ipsimet Theologi devitant, cum sese explicant secundaria explicatio purgationis, pro sustinentiâ pœnarum non auferentium sordes Animæ, quantumvis ne videantur recedere à majoribus & usu Ecclesiæ in vulgari conversatione eam usurpent apud non intelligentes discrimen diversorum significatorum.

DEMENSUM XVII.

Processisse hanc sententiam ex ignorantione Naturæ spiritualis.

TAndem Lectori intimandum est, pro conclusione hujus partis, Errorem Scholasticorum altiore esse qui hujus falsitatis causa sit: Nempe quòd non satis doctrinæ cuidam à Sancto Aquinate & Scholâ ipsius receptæ sint obsequentes. Ea docet in spiritibus abstractis neque discursum esse, neque compositionem, sed simplicem dumtaxat apprehensionem, & propterea falsitatē & errorē in iis non reperi. Scilicet existimat S. Doctor hæc ex corpore in nobis originem trahere, in immateriatis non esse expectanda. Experimur siquidem compositiones & discursus ex succedentibus memoriæ in phantasiâ impetibus nasci, quos si tollas impossibile est successionem inter indivisibilia contingere. Omnia itaque uno quasi oculo & ictu spiritus nudos necesse est conspiciari. Cùm itapue nudis definitionibus apud Animas materiâ liberas res scientiæ agatur, neque possit vocum æquivocatio eas obumbrare; clarum est nullam in eas falsi potestatem esse: cùm nulla præcipatio esse possit, ubi nulla est mora necessaria. Neque principia itaque, neque connexio latere potest, quare neque consequens veritas.

Evidentior fortassis erit hæc ratio, si cogitemus Animam, cum primò corpori infunditur talem

talem esse qualem materiei qualitas exigit ; quia scilicet actio naturalis, hoc est, seriem causarum non prætergrediens, non potest nisi ex subjecti existentia agere, & hoc facere quod ex subjecto fieri natum est : Est autem mors & ipsa quoque naturalis actio, faciens quod ex homine natum est fieri, Ens puta spiritale quod Animam dicimus. Sicut verò dispositiones Embrigi vel seminarii tuberis designat futurum hominem, sic hominem totâ vitâ talia vel alia cogitavisse & voluisse per relictâ vestigia designat futuram Animam. Facit itaque mors Ens quale ex sic affecto homine natum est prodire ; & Ens factum tale est, donec denuò contingat quasi referri, quod in resurrectione demùm expectatur. Est enim esse spiritale Animæ ipsum factum esse totius vitæ, hominis, & comparatur ad ante actam vitæ ; sicut esse Romæ ad perigrinari Romam, & esse sanum ad eam quæ sub medico est curationem. Unde fit non posse esse motum in futuro sæculo, cum quies & non motus sit terminus motûs : unde Animam scire, vel gaudere, aut dolere in futuro sæculo, est esse in eo actu scientiæ, vel lætitiæ, aut mœstitiæ in quo ex ipsâ vi mortis & dissolutionis est posita.

Et hæc est ratio, quare immutabilis sit quæcumque resolutio facta ; quia scilicet nulla sunt instrumenta, nulla diversitas partium quarum una in alteram agat, nulla materiæ & agentis distinctio ; quæ omnia requisita sunt ad mutationem. Atenim mirantur aliqui quomodo Anima falsis opinionibus, quibus hic imbuta erat, libera esse possit, & non affectibus spoliata qui ab iis pendebant. Quibus respondendum est, hoc non contingere ex discursu

aliquo, sed ex præciso mortis ictu. Cùm enim impossibilis sit spiritalis natura quæ simul semelque assentiatur duabus contradictoriis videns volensque ipsam contradictionem, nihilque (ut dictum est) latere possit Animam, clarum est veritatem esse fortio rem falsitate; & cùm una tantùm inesse possit, eam, falsitate deficiente ex vi ipsius constitutionis Animæ per mortem ipsi inesse: affectus autem, cùm non sint contrarii neque contrariorum, simul in mente subsistere, quia vis mortis secundùm subjecti præparationem suam molitur creaturam. Theologi autem contra quos agimus, per omnia absurda vagari maluerunt, quàm adeò aperræ veritati manus dare. Primò itaque Animam esse actum Ens in homine asserunt, quòd est clarè eam assistentem, & non informantem, & constitutivam unicientis & substantiæ sustinere. Deinde potentias ei tribunt contra omnem Metaphysices saporem. Cùm enim potentia perficiatur ab actu, quæ possibilitas est ut puro actui adveniat potentia velut ipsius actus? Quinimmodò si faciamus potentiam esse intellectivam, cùm Anima sit actu intelligibilis, ipsa erit primus actus potentiæ ante ipsum intelligere. Quare intelligere immediatè erit actus substantiæ Animæ, & non potentiæ intellectivæ. Tertiò ponunt potentiã intellectivã esse activã in semetipsam, contra prima & manifestissima naturæ principia, quibus concluditur idẽ indivisibile ens non posse esse in potentiã simul & actu. Sed evadunt alii hæc incommoda, distinctionem entitatum statuentes. Verùm infæliciùs emendant quàm erat peccatum, vel enim peccant contra notionem entis, plura entia seu entitates sub unam
exi-

existentiam concludentes, cùm ens significet quod natum est existere: vel in eâdem indivisibili entitate multiplicant plures solidas substantias, quarum singulæ proprias existentias fortiuntur. Unde non est mirum si inquinatæ Theologiæ peraguntur rei, qui tantopere in Philosophiam injuriôsæ incuriæ manifestò tenentur.

DE MENSUM XVIII.

Respondetur objectis ex sanctis Patribus.

Supereft his quæ in oppositum afferuntur congruam meditari responsionem. Ex sacris itaque literis pro ipsâ lite, hoc est, an serior citiôrque sit singulorum ex pœnis liberatio, nihil dum sese mihi obtulit. Siquid in alium usum, puta ad probandas vel pœnas vel ignem vel satisfactionem divinæ justitiæ exhibendam congeritur, crediderim ex supra dictis non difficilem esse solutionem. Si enim vermes & tenebræ & stridor dentium metaphoricè explicantur, cur non ignis? quanquã hoc accuratè satagendum est actoribus, ut Ignis de judiciali non possit intelligi. Similiter in iis quæ satisfactionem divinæ justitiæ flagitant, spectandum num tempore resurrectionis non sit agendum quod sacre literæ docent. Quibus præmissis cautelis, non expecto ut cuiquam ex sacris codicibus nimia molestia creetur.

Quoad Sanctos, *Augustinum* citant, 24. de Civ. Dei, loquentem de adultis, qui leviora peccata commiserunt. Constat (inquit) tales ante *Judicii* diem per pœnas temporales, quas eorum spiritus patiuntur, purgatos, æterni ignis supplicii non tradendos. Loquitur de iis qui decesserant, expressè asserit spiritus eorum pati, expressè purgatos ante diem *Judicii*, & tandem hoc constare. Verùm tò constare facit testimonium non constans esse ex adversariorum parte. Cùm enim in eodem libro unico interjecto capite dicat non constare utrum hîc & ibi, vel ibi tantùm, vel hîc tantùm, ut non ibi purgentur spiritus, manifestum est tò constare tantùm cadere super hoc, quòd Animæ purgentur, & non tradantur ignibus æternis: de cæteris verò incertum fuisse *Augustinum*, nisi de eo quòd saltem in die *Judicii* purgandi forent, quod ipsi constituisse supra explicuimus. Sensus itaque periodi citatæ est, constare Animas defunctorum in levioribus peccatis per pœnas seu pœnitentiam quam exercent ante diem *Judicii* purgatos, non tradi ignibus æternis in die *Judicii*, ut differentia inter duas explicationes sit. Ut ego asseram mentem Sancti esse, purgari ipsas Animas per pœnas præcedentes ante diem *Judicii*, sed finitas vel finiendas in ipsâ die: Adversarii ipsam purgationem finitam ante diem *Judicii* explicent. Cogit autem nostram explicationem esse mentem Authoris, incertitudo ipsius in hoc ipso libello, & ad *Dulcitium*, & in *Enchiridio* c. 69. & constantia in purgatione peccatorum in die *Judicii*. Adeò ut vero non præoccupato non possit de sententiâ ipsius manere dubium.

Augustinum excipit *Eucherius Lugdunensis*,
exi.

existimans moram purgatoriarum poenarum esse majorem pro qualitate criminum. Sed cum clarè de purgatione ignis per quem transeunt justì, hoc est, de igne conflagrationis loquatur, clarè nihil adversum nos facit, cum tota mora etiam longissima non possit illum diem excedere: Præterea quid vetet verbum illud *mora* non pro tempore, sed pro obstaculo seu pro difficultate vel obice purgationis accipi? ut significet, quo culpæ majores sunt, eo majori difficultate & dolore seu poenâ purgationem effici.

Post hos sequuntur duo luminaria suorum temporum, *Gregorius* & *Beda*, hujus sententiæ sequaces, vel potius principes; Viri tantì, ut testimonia eorum non magis contemni queant quàm negari. Etsi *Melchior Canus* fidem ipsis nonnihil elevare videatur: Vir, si quis alius inter sacri Tridentini Concilii Scriptores gravissimus. Cum enim præmisisset l.ii. de locis c.6. non omnia esse undequaque perfecta quæ etiam magni authores scripserint; adjiciens, *Summi enim sunt, homines tamen. Quæ ego eadem de Beda & Gregorio jure fortasse ac verè dicere possum. Quorum ille in Historiâ Anglorum, hic in Dialogis, quadam miracula scribunt vulgò jactata & credita, quæ hujus præsertim sæculi Aristarchi incerta esse censebunt. Credo ipsum de illis potissimè historiis intelligendum, quibus Paschasius Diaconus & alius anonymus Thermanum servituti narrantur post mortem condemnati, quæ adeò displicuerunt posteris, ut nihil simile meminerim deinceps commemoratum, nisi superioris sæculi initio de quâdam Monachâ quæ carceratos in glareis Tagi defunctorum spiritus precibus suis liberavisse profitebatur.*

Sed hujus Historia & in Hispaniâ oppugnata, & in Galliis irrita est.

Cæteras, quæ in *Gregorio* leguntur de mortuis narrationes, sicut etiam in *Venerabili Beda*, nescio cur sæculi sui *Aristarchis* non fore probatas dubitaret; nisi fortè quæ in *Beda* describuntur pro gestis accipiat, non pro visis, hoc est, pro corporeis repræsentationibus spiritalium poenarum, vel allegoricâ expressione intellectualium conditionum in quibus hi spiritus laborabant. Exceptionem itaque contra horum tabulas sic concipio, ut asseram fidem non eandem deberi sancto Historico, & sancto Doctori; Historiam enim non esse tantæ auctoritatis capacem quantæ sunt Dogmata theologica: Hos autem Sanctos, ipsis sese testibus, doctrinam hanc de liberatione Animarum ex historicâ fide accepisse, & quod sequitur, fundamentum firmitus quàm historia habeat, nullam vindicare: Non itaque hæc in quæstione Patrum & Doctorum nomen & auctoritatem obtinent, sed historicorum, quorum fides narrantium ab ore pender. Ab his tamen (quantum suspicari conceditur) tota firmitas & successio derivatur: Ex eo enim tempore in ingentem molem creverunt visiones de liberatis à Purgatorio spiritibus, præsertim postquam vir summè æstimatus *Odilo* Abbas Cluniacensis hanc opinionem per cuncta sua monasteria mandato speciali de observandis postridiè Calendas Novembres mortuorum feriis dispersit.

DE MENSUM XIX.

*De autoritate Apparitionum &
Visionum.*

Proximum igitur est, ut de suadelæ vi quæ imprægnatæ sunt Visiones aliquantulum differamus. Et in ipsâ fronte notabilis est differentia inter has Visiones & Propheticas; quòd Propheticæ ad instruendum populum, hoc est, Ecclesiam, singulatim & ex intentione operis tendebant, Hæ autem (quantum ex narrationibus colligere possumus) videntur directæ ad utilitatem Animarum in pœnis existentium, quæ utilitas nihil publici est, sed privatum quoddam bonum, & adeò ignotum, ut præter conscientiam revelatorii nullam habeat manifestationem. Ex hac consideratione deduco, Nullo modo ex autoritate Propheticarum ad has descendere aliquam venerationem, licet ex disparitate inter eas levis evadat harum existimatio, dum ipse finis propter quem universim creduntur offerri, ambiguus & latens est.

Enimverò si jaculemur ultra sensum, & quiritemur cur huic animæ magis quam aliis mille præstetur hæc gratia, ut liceat vivis apparere & suffragia petere; cur non immediate post mortem, sed post aliquot dies vel menses, interdum vel annos permittatur subsidia quærere, & non prius? cur à certis personis, & non ab aliis? cur limitato tempore, & non donec absolutè liberatæ sint? cur tandem speciales preces vel satisfactiones petantur, Quid est quod commodè responderi possit? —

Omnia ad secreta judicia Dei & beneplacitum quoddam ratione nequaquam constans & firmatum referenda sunt, & in tenebras resolvenda.

Alterum in his Visionibus advertendum est, quòd non sint armatz publico testimonio, dico eventuum vel miraculorum. Cùm enim illud quod videtur, totum inter entia iuvifibilia geratur, neque eventus aliquis potest Visionis veritatem solidare, neque miracula ad confirmationem patrari ex naturâ rei, neque in plerisque aliqua est occasio ea petendi, neque usus in historiis aliqua recitandi. Est quoque Visio ex naturâ suâ talis ut coram nullis testibus peragatur, sed in Animâ ipsius videntis, & per consequens ex solâ ipsius fide pendens, qui interdum Rusticus est, vel fœmina, vel alius quispiam imperitus judicandi ea quæ intra animos nostros agitantur. Etsi aliquando vir vel sanctitate conspicuus, vel eâ quæ inter homines reputatur prudentiâ clarus fit; etsi (ut verum fatear) paucae Visiones hujusmodi hominibus aspectantur, Quid miraculi est prudentem semel labi? Pium verò decipi adedò frequens est, ut extra querelam positum sit. Adde his, quòd ejusmodi novitates avidis incidunt popelli auribus, & proinde citissimè augentur, & in immensum crescunt. Quin & ipsis interrogationibus cupidorum miranda scrutari, confunditur memoria narrantis, ut nesciat satis quid viderit; incipiat credere se sana vidisse, & cùm circumstantia aliqua deturpans narrationem obvia venerit facile eam emendare, & putare sese in deceptum paratus sit.

Major suspicio cadit in hoc genus revelationum

onum ex eo quo Theologi non tradant regulas quibus veræ à falsis distinguantur. Unde constat neque ipsos, in quos est actio revelationis, claris eas signis dividere, vel si discernant (ut de Matre suâ videtur testari Augustinus) ea signa non posse satis aliis explicare. Unde sicut non est dubitandum quin revelationes privatæ nonnunquam communicentur Sanctis, sic totum genus ingentibus tenebris & ambiguitati subjicitur, neque potest ab iis, qui ipsas actiones non vident, firma argumentatio texti super earum subtegmine. Auger criminationem Personarum qualitas, quæ plerumque sunt sæminæ vel simplices viri, vel atræ bili obnoxii, vel multâ meditatione & exercitatione solitariâ fixâ imaginatione obstripi. Non rarò ægroti, morti proximi, denique extasim passi. Horum verò omnium prudentia & cautela indiget extrinseco præsidio. Labes autem hæc magis tangit antiquiores revelationes; solent enim in hujusmodi eventis principia esse incautiora, donec experientia paulatim lucem rebus afferat, & errores detegat quibus tenebantur priores.

Attamen nihil adeò hunc locum enervat & invalidat quàm ipsa potentia Phantasæ, cujus immanes præstigias paucorum est & expertorum præcavere vel reterege. Aio itaque tantam esse hujus facultatis potestatem, ut cogat nos credere, ea foris geri quæ seapse nusquam sint, sed merè ludi phantasmatum intus acti. Hoc testantur somnia, & febrientium deliria, & hypocondriacorum ludibria. Memini ipse cum aliquando spectans tignum quod è tecto extabat, cogitarem de accidente pro illâ ætate satis mihi molesto, apparuisse tigni extremum quasi

quasi caput recisum; adeò ut vultum, etsi concius illusionis, cogerer avertere: & quoties oculos in idem tignum versarem, toties me horror apprehenderet. In crepusculis atque etiam interdiu facilè mihi sese offerunt species hominum vel animalium de longè, quas comminùs adortus comperio ex truncorum vel saxorum aut aliarum rerum partibus ad oculum per radios commodos inVectis esse compositas, & aliud persuadere (nisi experientiâ magistrâ ipse me reprehenderem) in rebus esse quàm reverâ existat. Sed huc usque adeò perspicuum est quod conor, ut contrà prudentior nemo objecerit.

Aio itaque rursus, Vivaciores sæpenumerò esse & penetrabiliore has apparentias, quàm ipsas sensuum percussiones. Memini cùm adhuc puer variolarum paterer incommoda, vidisse mihi visum aviculas quasdam juxta lectum micæ depascentes adeò vegetè, ut usque in hanc diem viridis sit & vernans earum imago. Con sanguinea quædam mea cùm parili malo teneretur, & medicorum jussu columbas sectas pedibus admotas haberet, imaginata est soleis equorum ferreis armatos sibi pedes, apprehensione tam radicatâ, ut postquam per plures dies phrenesim exuerat, me (cui præ cæteris tunc assistentibus confidebat) adjuraret, ut seriò ei confirmarem an vera fuissent quæ in phrenesi visa fuerant.

Interfui. rursus, cùm puer quatuor ut minimum supra denos exactis jam ætatis annis, è somno vigilans, adeò fixam imaginem pueri albis vestiti tanquam sibi astantis

stantis rerineret, ut non obstante lumine quod intuleram, neque præsentia sociorum aliquot in eodem cubiculo cubantium, & eum alloquentium, horreret, sudaret, somnum admittere non valeret.

Rationem horum accidentium vidit Philosophus, exprimens nobis cur soni leves inter somnos apparent magni, quod in me ipse notavi, & aliquando somniorum occasione hujusmodi sonitus extitisse. Est autem ex opposito horum quæ vigilantibus usu veniunt. Cum enim vigilantium sensus multis objectis occupentur, singulis secundum proportionem virium suarum eos percellentibus, illud verò solum percipiatur quod cætera excedit, & insensibilia vel confusa reddit, consequentia habet, ut in eâ mensurâ se faciat percipi quâ cætera superat & excedit.

Palam rursus est in somniantibus deesse totam hanc foris impellentium turbam. Unde siquid oppositos obices sic transir, ut cæteris non aperiat viam, ingenti quâdam vi & mole incidit in sensorium, & illud quasi totum occupat, & ei profundè immergitur.

Cum itaque ex morbo vel aliâ dispositione corporis capitisque par effectus, hoc est, impedimentum cæterorum visorum inductum fuerit, contingit vehementem esse impressionem alicujus objecti quod plenarias vires accipit in phantasiam, & per consequens vivissimum in eam motum exercet, & rerum sensationem luculentissimam ei imprimit.

Ex

Ex quibus liquere potest vegetam apparitionis lucem non arguere Visionis ipsius à Deo originem, sed solitariam & aptam phantasiæ accommodationem. Unde cum solius corporeæ activitatis testis sit, magis præstigiæ & fallaciæ favet, quàm veritatis patrocinio.

Quærenda sunt itaque Visioni (cujus testimonio prudenter adhæreamus) ejusmodi auxilia quæ phantasiæ vires excedant. Cujusmodi sunt discursus longiusculi cohærentes, talis revelatio novæ alicujus veritatis, quæ ex semetipsâ sit constans, hoc est, fundamentis ipsâ ratione certis nitatur, vel quam eventa probent adeò specialia, ut casus vim transcendant, quæque expressâ novitate floreat: qualis fuit (fuerit modò) quæ Ptolomæo per somnum apparuit, Draco folium (non prius visum) ore ferens, quo sanatus postmodum est, agnitâ ipsâ herbâ ex vi somnii. Quantum enim evidentia magis intelligibilis est, tantum etiam naturæ vires supergreditur. Non quòd ambigam etiam per somnia vel extasim naturalem effici posse, ut non expectata demonstratio vel carmen interdum profiliat, sed ut cum quid in his quod naturæ vires superare existimatur exit, firmitus sit argumentum cœlestis originis.

DEMENSUM XX:

*Quomodo authoritas Visionum sese habeat ad authoritatem Historicam;
Et examinatio aliquarum
in particulari.*

QUoniam autem supra respondimus, Sanctos in his audiendos tanquam historicos, ad illius gradus certitudinem hujus argumentationis potestatem componamus. Certitudo itaque Historica perfecta videtur esse, cum res coram millibus gesta, multorum quoque ceu universali quodam suffragio confirmatur. Qualis puta fuit Pharsalica pugna, adeò publicè acta, sæculoque quo tot florere Scriptorum ingenia. Sed heu quàm longè ab hâc firmitate discedit Visionis alicujus fides! Succedit particulare factum & paucorum authoritate suffultum, qualis fuit defensio Ligarii ante Cæsarem. Sed idoneos testes res habuit, oculis ac manibus tenebatur, sensibus obvia fuit, manet ipsum opus. Adhuc constantiam aliquatenus tuetur Historia. Tertium gradum occupant secretò patrata vel prodita, sed à fido & oculato vel aurito teste posteris consignata, ut Ludovici Galliarum undecimi à Cominæo revelatæ cogitationes. Et cecidit jam pænè historiæ fides, eam tamen retinet Cominæi probitas & narrationis verisimilitudo. Quarto itaque gradu sedent arcana gestorum secundo aut tertio relatori nixa. Sed

&

& hæc objecta saltem intervenientibus nota fuerunt, & veri simulatione non aliena à fide: laxatio est in mediis quasi articulis inter rem actam & Historicum publicantem. Et hæc historicæ fidei infima est sedes.

Hæ autem quas stabiliendis Ecclesiasticis dogmatibus congerunt Theologi relationes, his longè internè distant. Cum neque ipsa res constet videnti, ut qui de eâ judicare num à Deo vel naturâ sit rarò intelligit. Rursus cum sit de sese quiddam quod inaspectabilem manum efflagitet, ipsum se credulitati eximit, nisi validis & quasi ferreis vinculis intellectus colligetur. Præterea, ut est avidum hominum genus mirâda sive cognoscendi sive prodendi, per omnes articulos aliquâ vel emendatione vel supplemento ejusmodi historiæ perfici & adaptari natæ sunt, adeò ut cum ad scriptorem pervenerit, jam alia omnino res evaserit, neque ipsum prorsus effugit quin de suo vel additum velit vel detractum, ut suo intento magis propria adveniat. Quanta itaque demum est Visionum fides quæ ab historicâ adeò profundè dehiscit? Et huic tamen nisi in dogmate Theologico cedamus, conclamatum est de nobis.

Si vacat verò etiam in speciali experiamur. Revelationes Sancti Gregorii tres sunt; de condemnatis ad Thermas duæ, tertia de Monacho proprietario. Quantum ad priores, si doctrinam posteriorum respicimus, prorsus contemnendæ erunt. Docet D. Thomas, Animas separatas non esse activas, eo quòd corpus proprium & substantialiter conjunctum sit sphaerâ activitatis ipsi, & instrumentum ad alia movenda, & quòd Angelus foret si posset
in

in corpora separata operari. Rursus, quæ poenalitas in his servitiis? aut credemus Angelum Raphaelem cum Tobia inservit poenis esse deputatum? Deindè novi servi in Thermis quomodò conservos latebant à Dominis non agnoscebantur? vestitum & convictum cum cæteris observabant? Tandem si hæc pro exemplis susciperentur, cur non Metalla plena sunt Animabus mortuorum? vel quas nugæ non licebit expectare? Profecò, similes historiæ ad elevandas & vilificandas Purgatorii poenas, aut factæ, aut natæ sunt. Alterum exemplum de Monacho. Nunciat enim sibi bene esse, & accepisse communionem cum priùs igni tortus esset. Ecclesiæ itaque redditus est, non cœlo; sed si peccato absolutus, cur cœlis exul, si moderna doctrina sana est? Rursus, cur non ad primam missam, sed post triginta accepit communionem? Certè excommunicatio sublata fuerat, cum potestas orandi pro eo facta est; & aliæ revelationes tum *Gregorii* tum *Beda*, Missæ pro defunctis celebratæ virtutem ad solvenda vincula primâ vice extendunt. Præterea, remissio peccati post trigesimum diem, neque cum antiquis neque cum modernis convenit; his iram primo momento, illis in die Judicii eam collocantibus. Tandem, quid monstri est excommunicatio in futuro sæculo? An ut credatur in peccato mortali decessisse & esse ereptus ex inferno? Certè Animas purgante exercitas igne nullus dubitat Sanctas & communionis Ecclesiasticæ participes agnoscere. Hujusmodi ad Errores pronæ narratiunculæ quam auctoritatem inter fideles possunt emereri?

In

In *Venerabili Beda* unica est quantum me-
mini sententiola, quæ poenarum ante diem
supremum mitigationem tradit, & sic inter-
jectâ Angelicæ poenarum explanationi, ut ex
persuasione illius ætatis ab aliquo ingesta vi-
deatur, cum nullam ad quodcumque visum re-
lationem habeat. Visa autem ipsa ejusmodi
sunt, ut Allegoriam ad modum suavem & con-
cinnam conficiant. Sed hoc notandum, ita
poenis liberari ut ad coelestem gloriam nequa-
quam admittantur; quod & modernorum pla-
citis, & Concilii Florentini & Benedicti un-
decimi decretis subcontrarium est, quæ id la-
borant ut non nisi peccatum à visione beatificâ
spiritus abstractos dissociet. Par est de aliis
revelationibus judicium: si enim non sunt
purè simplices in aliquâ parte, ferè abhorrent
à puritate Doctrinæ Ecclesiasticæ. In aliqui-
bus leges detentas in Purgatorio Animas pro
debitis inter vivos solvendis; in aliis defi-
nitum tempus auxilii ipsis concessum. Magnus
Odilo tantus hujus opinionis propagator fertur
suis & suorum precibus Benedictum octavum
Purgatorio liberavisse; sic tamen ut secunda
elemosyna exigeretur à Joanne successore,
quia prior ex rapinis fuerit collecta. Quid hoc?
Num preces Monachorum irritæ sunt, si ele-
mosyna ex rapto impertiatur? Dura lex, ut
Monachi hoc scire & cernere teneantur, nisi
forte commoda, si priorem non reddant & se-
cundam pro eâdem fideiâ promereantur.

Sed enim totus hic locus nescio quomodo
extricabitur. Quid enim dicemus? Opulentos
triduo purgationem redempturos, quam tri-
ennio pauper obiturus sit? Certè non leve
ad aggerendas opes argumentum, quale neque
in

in Evangelio neque in vitâ Christianâ adhuc inaudivi. Attamen quid aliud vel spirant vel sperant, quibus tantum curæ est ut confertæ mortuos comitentur missæ? Attamen postquam ex his quædam ex Scholis exhibitæ sunt sententiæ, etiam ex visionibus & revelationibus disparuerunt, ut videas à vulgatis sententiis originem trahere Revelationum hujusmodi conditionem. Unde apud Græcos etsi leviores Latinis existimatos, nihil hujus generis citatum invenias; etsi de refrigerandis ipsis damnatis plura quàm apud nos, scilicet quia neque hujusmodi Purgatorii effectio apud eos obtinuit.

DEMENSUM XXI.

*Unde mira in prædictionibus eveniant,
absque ope supernaturali.*

Sed quid aio? Tôtne viros graves, sanctos, commentos esse miracula hæc Visionum? aut certè à Diabolo illudi sibi passos? quorum amborum utrum sit magis nefastum, non est judicari facile. Ego verò non libenter audiam sic præceps & arrogans. Unde ergo tanta apparitionum copia? Dividenda est Apparitionis notio: Alia enim vigilantibus & videntibus effertur, Alia somno vel extasi clausis sese insinuat. Prima species de læso organo est magis suspecta, si soli uni se offerat spectrum, five solitario, five in societate, si noctu vel in tenebris, si affecto malè, si post molestum do-
lorem

lorem vel infortunium ; suspicare naturam & læsum cerebrum , etsi nonnunquam ex solâ præoccupatione mentis hoc ipsum natum est usu venire. Relictæ speciei casus est magis perspicuus. Obseptis enim somno vel extasi multa intrâ molitur Animus quasi foris proposita, quorum nihil extra phantasiæ templa vivit.

Sed obviat huic decreto exemplorū ingens nūmerus, quibus constat somnia inter & extases absentia, futura, seereta, quæ nullo sensu comprehendi valent, prænosci & dici. Quæ ego neque negare tot palam testibus ausim, neque illibatè præterire. Addo igitur plerumque veris falsa intermixta in hujus generis revelatis conjungi. Unde fit ut non rarò atrorum præstigiis geniorum tribuuntur. Quantum in his valeat natura, sic investigo. Dictum jamdudum est, Animam somno vel extasi sopitam acriora sentire memoriæ & fluentium intus phantasmatum spicula, ex eo quòd vacuæ sint cellæ & immunes ab instigatione aliorum occurrentium objectorum. Addendum videtur ab hâc quiete fieri, ut veritates magis se aperiant, ut ordinatius sese ostendent phantasmata, ut agiliaora sint ad sequelas immediatas imprimendas. Unde historia illa de S. *Aquinate* triduum in extasim impendente, & post solutionem ejusdem profitente, se plura eo triduo vidisse quàm vel totâ vitâ scripserat, vel scribendi otium jam tum morituro futurum erat, mihi tanto Contemplatore prorsus digna apparet. Neque diffidam in hujusmodi situ posse evenire, ut scientia aliqua (qualis est Catoptricorum) simul imprimatur. Ipsis principiis potentiâ dictæ quietis

etis sese pendentibus, & in theorematâ conjuncta sponte suâ derivantibus. Siccine apud Bedam unâ nocte metri & melodix artifex natus est? Nihil pacifcor.

De me memini, cùm ætas operationi phantasiæ erat magis obnoxia, visam adventus ad Judicium Domini per somnum imaginariam speciem, & volantes in nubibus Sanctos coloribus mirè gratis, qualesque quæ inter nos spectantur non queant pro merito imitari, & creatos in appetitu sensitivo conformes motus, quos etiam vigil nutriendos censui.

Memini Juveni cuidam, è laxatâ per ebrietatem & fumi panacæi usum (qui nondum sese per multitudinis umbram defendebat) vitâ, resipiscenti, objectam in febre acutâ Dæmonis speciem tubo flammeo fumum ipsi propinantem, & simul facinorum quæ totâ vitâ perpetraverat distinctissimum catalogum memoriæ ipsius impressum. Hujusmodi autem ex naturæ efflorescentis ludo exorta, & autumare & laudare. Cùm operosiora sunt effecta, naturæ dispositionem acceptatam agnosco; sola verò, an tot & tanta possit, non me implico. Memini enim etiam in Sanctarum scæminarum narrationibus advertisse, mira quæ intra pectora ipsarum gesta referuntur, non levem ad phantasiæ motus consensum redolere: Et piæ cujusdam Virginis plena Visionibus historia, & ipsas ferè congruas ipsius apprehensionibus, & ex cogitationibus quibus Virgo sese inseruerat sponte prognatas frequentissimè ostentabat.

Neque

Neque dissimulare possum quòd aurem mihi vellat antiquorum & modernorum exemplorum farrago quædam, prædictiones, vel absentium edictiones miras objiciens, quæ tamen non sunt ejus indolis ut sanctitatem & specialem divinæ providentiæ curam provocent. Attamen quis sit in naturâ fundus quo creari possint obscurum est. Propter hæc sic meditor. Confessum est hominum genus de quibus hæc narrantur, ferè esse furiosorum, amentium, passioni alicui obnoxiorum, extaticorum, somniantium, hoc est, phantasiam liberam vel uni materiæ obstructam habentium: Et si libera sit phantasia, de pluribus vaticinari, si addicta est de illo solo cui addicta est. Dicuntur fœminæ quæ maritos vel liberos ultra modum depereant, circa illos hæc pati; juxta Poetæ dictum, — *Quis fallere possit amantem?* Furiosi quoque de eâ materiâ quam solam mente versant, mira prævidere: Amentes verò, extatici, & somniantes, de pluribus vagè mira interdum proloqui. Sed omnia hæc nullâ constantiâ fiunt: Et vera pravis intermixta, facilè doceant non esse à Dei speciali benevolentia hæc munera.

Ulteriùs itaque disputo, hujusmodi phantasias esse subditas levioribus motibus quàm prudentium cerebrâ, quæ negotiationibus suis distenta leves forinsecùs appulsus non perferunt. Sicut itaque Animalia primos tremores immutati in melius vel deterius aeris colligunt, & futuram tempestatem congruis motibus hominibus circa alia occupatis prænunciant: Ita Amantes ex amatis secreta fluxus patiuntur, & agnoscunt quos alii prætereunt. Si enim Canis è lepore vel
cervo

cervo decisum odorem post plures horas colligit, & ejus ductu ad eorundem fontem perducitur: Quid veter ab amatis ejusdem modi depulsas (ut vocat quidam Amator) emissiones incidere amanti, quæ eum vacuum & huic soli attentum de statu amati moneant, tale somnium vel cogitationem excitando, quæ sit conformis dispositioni Amati in quâ erat cùm ille nidor ex corpore ipsius repulsus in aerem agitabatur: Unde nota fit amanti conditio amati, absque publici nuncii alicujus vestigio. Sic fit in aliis quorum attentio non est stipata tot nugis quot plerorumque hominum circa sua & aliena occupatorum. Ad hujusmodi phantasmatum ludos, præsertim ex cogitatione & amore defunctorum emicantes, pertinere crediderim Historiarum de Animabus liberatis, si examinentur fundamenta, ad quarum rationem reddendam, quæ hætenus scripta, sunt elaborata habes.

DEMENSUM XXII.

Orationes pro mortuis quid impetrare valeant.

VERùm enimverò abyssus abyssum invocat; neque adeò feliciter hâc exempti sumus vexatione, ut in novam non ipsâ fugâ conjiciamur. Urgent enim precum pro mortuis nullum esse fructum, si non pœnis ante communem arbitrationem saltem aliqui solvantur. Deinde quid preces valent, si plures preces
non

non aliud impetrent quàm pauciores ? neque meliùs sit iis quos plura suffragia sublevant, quàm quibus pauca numerantur, vel planè destitutis. Tandem Dies Iudicii à Deo præfinitus est suis adventurus momentis, neque pendet à precibus nostris, sed à prædestinatione Dei ; & quando penderet non est hoc quod quærimus, quodque fideles commovet ut eleemosynas defunctis impendant amicis : sed aliquid quod huic Animæ precum merito eveniat, quod ipsius factis absque his precibus non foret debitum.

Hæc obijciuntur, inter quæ hoc præ cæteris advertendum, Viros Theologos causari frustra esse orationes pro iis quæ prædestinatione stabilita sunt. Quid hoc monstri ? Adeóne oblitos esse quæcumque nobis prosperè contingant prædestinationis esse dicta ? quid de salute propriâ & alienâ ? quisquamne prædestinationis effecta esse dubitat ? Pro his itaque non erit orandum. Sed si non erit orandum, certè neque laborandum. Cessetur itaque à precibus, cessetur à bonis operibus. Quorsum enim ? cùm prædestinationis vi & virtute complenda sint omnia. Aiunt quidem, Sed non pro iis orandum decertant quæ nobis constat esse futura. Sed idem nobis labor recurat : quantumvis enim ignari simus an sit prædestinatione sancitum quod petimus, hoc tamen ignorare non licet, nisi à prædestinatione flet, non concessum iri quod petimus. Novimus itaque sola prædestinata futura, & quod sequitur, sola quæ petantur digna. Ut non temerè sit quod Apostolus hortatur vocationem & electionem nostram certam per opera facere satagamus, hoc est, executioni mandari

mandari curemus. Error itaque argumenti vel proponentis in eo latebat, quòd considerabat sic prædestinatum esse effectum, ut dissimularet causas esse prædestinatas, seu vias per quas adireretur. Unde palam est, putram incogitantiam fuisse hujus oppositionis matrem.

Et ex dictis gradum ad aliam argumentationis partem facimus. Cum enim urgetur nihil dari precibus orantium pro defunctis, reponimus, immò omnia. Si enim ipsa liberatio à pœnis quodcumque sit meritis rependitur supplicantium, ipsa autem liberatio non est aliud quàm gloriæ & gaudiorum cœlestium communicatio, hæc omnia votis orantium reponuntur in die Judicii. Quid ergo habebuntne plusquam in hoc sæculo congesterunt piâ conversatione? Nihil omnino. Gryphum introspecte. Dixit herus potens servo, *Esto fidelis in domo meâ per septem annos, & in nuptiis filii mei te constituam administratorem familiæ ipsius.* Implevit villicationem suam famulus, num propterea est familiæ filii administrator? Nequaquam, nisi ducat uxorem heri gnatus. Amicus proinde villici erit, qui herili filio uxorem curaverit, & magno hoc mercetur villicus. Sic itaque & qui in Purgatorio castigatur hoc emeruit, ut in adventu Christi recipiat mercedem, sed ipsum adventum non est promeritus. Sicut enim est universale bonum, sic non unius, sed omnium votis debetur & supplicationibus.

Propterea, Animabus intersectorum sub altari quiescentibus eum diem precantibus deproperari, responsum est, eum diem à cæternondū passis quorum numerus implendus era-

Quicumque ergo diligit adventum Domini
 five tibi five alteri, promovet illum diem;
 quod facit quicumque retributionem defun-
 ctis faciendam exorat. Et vides non nisi im-
 plecto numero electorum hunc diem, quem
 prædestinatum clamabat argumentum, nobis
 appariturum. Consequens est, quodcumque
 prædestinatum, ita non vetante libertate &
 contingentia causarum secundarum per quas
 originem capit, in suâ salvum esse firmitate;
 ut nihilominus, si quidlibet eorum deficeret,
 non esset futurum ipsum quod vocamus præ-
 destinatum. Et applicando ad nostrum usum
 hanc assertionem: Si oratio pro mortuis non
 fiat, non futuram esse liberationem non ob-
 stante firmitate prædestinationis, ex imbecilli-
 tate causarum per quas in rerum naturam pro-
 greditur. Orans itaque supplet quod deerat
 passionibus defuncti, sine quo supplemento
 non salvaretur.

Replicant, saltem non melius esse ipsi de-
 functo, five plures preces obtinuerit, five pau-
 ciores: Dies enim ultimus æquè citò unis
 illucebit quàm aliis. Respondetur, hoc saltem
 negari non posse, quin plurium quàm pauci-
 orum precum votario magis debebitur illa di-
 es: Eò itaque honoratior & gratior ei ad-
 veniat, quàm minùs eam promoventi. Præ-
 terea, hi pii affectus aliorum pro ipso cogniti
 à mortuis suam vim & dispositionem in Ani-
 mam introducunt, quâ fortior cùm tempus
 affluerit in amorem Dei assurgat, & in potiori
 Bearitudinis sede collocetur. Sunt etiam in
 genere impetrativo occasiones divinæ provi-
 dentia, quibus plura sic disponat ut gaudium
 five essentialè, five accidentale, in die messis
 augeant,

augeant, quæ alioqui secùs disponenda forent. Et cum ex bonis & benefactis ipsius defuncti hæc accidunt, inter merita ipsius vel meritis debita præmia computanda erunt. Et si fortè non ex his quæ ipsemet gessit, sed ex bonitate alicujus alterius Personæ ei propitiæ hæc eveniant, in divinam id providentiam refundendum est, cujus misericordiarum non est numerus.

Non superest ex argumento nisi illud unicum, Hæc non esse ea quæ spectant orantes & solliciti de suis mortuis; sed ut pœnis eximantur. Sed neque nos sollicitos tenere debet quid sit quod eos moveat, sed quid oporteret eos movere. Et certè Apostolus monet ut non affligamur tanquam desperabundi, sed spem de societate eorum iterum recuperandâ retineamus, & hanc in resurrectione expectandam. Sed etsi vides affectus magis Metaphoricis Ignium & aliarum pœnarum explanationibus commoveri, dici possunt quæ Concilia & Sancti nos docent torqueri Animas, & precibus relevari; de tempore fileatur tanquam ignotum. Necdum satisfactum est? & adhuc poscis subitaneum solatium? Eia fiat secundo post preces tuas momento: Quodcumque enim inter illas & mundi instaurationem intercedit iis, momenti dumtaxat rationem habet. Si adhuc indignaris: Et ego, te celsissimum eorum statum non ignorare tantum, sed etiam invidere, pariter indignor. Tandem si non adeò affluentes sint Eleemosynæ, neque tam multi erunt Sacerdotes, cætera indigni & scientiâ & moribus, hoc uno freti stipendio, in dedecus & contemptum Ecclesiæ, in deceptionem Animarum, & scandalum

tum intra Ecclesiæ claustra tum extra de-
gentium. Non submitteretur fides Catholica ir-
risioni exrerorum, dum filii ipsius ea conan-
tur adversus Hæreticos propugnare, quæ ne-
que defendere possunt neque probare, cum
sint ex vocibus à foro & mercaturâ, non à
naturâ vel Christianis dogmatibus mutuatis
introducæta. Hæc itaque fise habeant.

DE MENSUM XXIII.

*Praxim Ecclesiæ, quatenus voce & intelligibiliter
declaratur, esse pro sententiâ antiquâ.*

VLtimò praxim Ecclesiæ, quam falli vel
fallere impossibile sit, magno cum cla-
more ingeminant. Porro hanc partim ex pre-
cibus quæ pro mortuis funduntur, partim ex
Indulgentiarum tum erogatione tum accep-
tatione premunt, tanto cum plausu, ut operæ
pretium sit intùs rem intueri. Prima proinde
quæstio est, cum praxim Ecclesiæ obijciunt,
de quâ loquantur; universali, an particulari?
Et universalem à particulari rursus distingo
tempore, hoc est, an novam dumtaxat appel-
lent universalem, an antiquam etiam intra ap-
pellationem claudant? Si universalem locis
(ut certè oportet, si quid velint conficere;
alioquin enim non aliud quàm probabile ar-
gumentum, & proinde fallax ipsâ suâ confessi-
one producunt) hoc mihi clarum reddant,
in Ecclesiâ Græcâ praxim quam celebrant vel
antiquitùs fuisse, vel etiamnum esse in usu?
Certè neque in Concilio Florentino, neque
in Unione Armenorum, neque in professione
fidei ab Urbano octavo præscripta Orientalibus
quicquam exprimitur ex quo hæc doctrina
elici

elici possit. Quoad tempus quoque palam est ante Gregorium & Bedam non fuisse praxim aliquam notabilem in Ecclesiâ Romanâ, atque adeò non nisi post Odilonem generalem aliquam praxim fuisse, hoc est, ante circiter sexcentos annos. Talis autem praxis nullo modo potest universalis secundùm tempus dici.

Esto itaque quæstio de Occidentali Ecclesiâ pro quatuor vel quinque sæculis posterioribus; nam universalitas aliqua altius extendi non potest, postquam constat ex Monachorum Cluniacensium precibus & precum effectis, hoc est, ex revelationibus quæ creditæ sunt iis esse factæ, eam praxim radicem traxisse, cùm prius rara & ignota foret. Proximâ quæstio est, Quid significatum veniat nomine praxis? Et ne bivio fallamur, divido praxim in voces & actiones: quæ si utræque palam nostræ sententiæ attestentur, quàm infælix est hic insultus? Verba in Missali, Rituali, Breviarióque reperiuntur, quibus si cecidero Judicibus, cedo palmam. In Missali vide Sequentiam, quæ sic incipit, *Dies ira, Dies illa*: Nonne tota est de Judicio extremo & liberatione in illo faciendâ? Consule Offertorium, legis, *Domine Jesu Christe, rex gloriæ, libera Animas Fidelium defunctorum de pœnis inferni & de profundo lacu, libera eas de ore leonis ne absorbeat eas Tartarus, ne cadant in obscurum: Sed signifer Sanctus Michael repræsentet eas in lucem sanctam, quam olim Abraham promissisti & semini ejus.* Hactenus universaliter pro defunctis, mox particulariter. *Hostias & preces tibi Domine laudis offerimus, Tu suscipe pro Animabus illis quarum hodie memoriam facimus, Fac eas Domine de morte transire ad vitam, &c.*

Hæc quæso viro catholico quid possunt significare (& sunt Ecclesiæ catholicæ preces) nisi Finalis Judicii examen & determinationem? Postquam defunctus est homo, & preces pro eo incipiunt fundi, ubi est lis aliqua, ubi periculum pereundi nisi in Judicio supremo? Si itaque non precatur Ecclesia de præteritis (quod inutile videtur) non precatur liberari defunctos nisi in die Judicii.

Video quid his tabulis opponi natum est, Mortuis neque in illum diem periculum aliquod vel ambiguitatem reservari: Quare preces has utrique parti interpretandas esse cum improprietate. Duo regero: Nam in nostrâ sententiâ Metaphoram non fingimus, sed prosequimur datam à Christo Domino & sacris literis. Si enim tradiderunt nobis Judicii appellationem, non ad significandam investigationem & cognitionem de re ambiguâ, quod apud nos significat Judicium. Quid enim Deo Judici obscurum esse prætexi ve potest? Sed ad significandum effectum talis Judicii, hoc est, redditionem præmiorum & poenarum distributivè bonis & malis, quod in illâ die exhibetur; Nonne evidens est Ecclesiasticam locutionem, ut conformis sit sacræ & nobis traditæ, itidem quasi de pendulâ sententiâ loqui, dum affectus est ad præmia & poenas? Significant itaque hæ voces quantum si diceret clarè Ecclesia, non retribuas iis poenas inferni, sed vitam æternè beatam. Et sic explicanda est etiam illa particula, *De morte transire ad vitam*.

Quamvis sit alius etiam modus quomodò Animæ quæ in Purgatorio sunt, cùm Beatificæ redduntur Visionis participes, valeant non im-

impropriè dici de morte transire ad vitam. Cum enim secundum opinionem à nobis traditam habeant hujusmodi Animæ obicem in semetipsis retinentem eas à verâ vitâ, quæ est ipsa Beatitudo; palam est, si oppositum vitæ sit mors, eas cum peccatis & illo obice solutæ eam adipiscuntur, verè dici à morte transire ad vitam. Novi Theologos è foro Jus quoddam ad Beatitatem in his Animabus asserere per quod participes vitæ constituentur. At fallunt hujusmodi vocabula, cum pro allegoriâ proprietatem in iis quærimus. Neque verò Jus ad rem Dominum constituit, sed Jus in re: re ipsa autem Sanctæ Animæ non Jus habent ad vitam, sed fundamentum seu semen, fidem scilicet Christi Domini quæ per caritatem operatur, quæque per ipsum Judicium certissimè fructificat in vitam æternam. Sicut itaque semen nondum inter viva, sed inter mortua computatur; sic & hæ Animæ. Verùm advertendum quòd mortuum ambiguè dici, abstractivè & privativè: Et damnati quidem privativè sunt mortui, quia extincta est in iis ipsa possibilitas seu radix vitæ Beatæ: Qui purgantur autem mortui tantummodo sunt, quasi nondum vitam adepti.

Alterum quod impingo contrariæ sententiæ est, inexplicabiles esse in eâ hos loquendi modos, certissimâ cum notâ eisdem à sensu ipsius Ecclesiæ aberrare. Hoc ut probem satis esset exprobrare ipsis impotentiam: Sed possum ipsas voces ex authore satis voluminoso ut magnus inter eos habeatur, asserere, hoc est, ipsorummet confessione evincere quæsitum. Is de verbis supra citatis loquens excusat eam formulam, *Quia, inquit, sæpè deprecantes ea*

verba fundunt, quæ quorsum tendant & quid possulent ipsi prorsus ignorant. Quorsum autem hæc tendant admodum clarè designant quæ in ceremoniali habentur. Gratiâ tuâ illi succurrente mereatur evadere *Judicium ultionis*, qui dum viveret insignitus est signaculo *Trinitatis*. Rursus, Oremus pro spiritu Fratris nostri, ut eum pietas Domini in sinu *Abrahæ*, *Isaac*, & *Jacob* collocare dignetur, ut cum *Judicii* dies advenerit inter Sanctos & electos suos eum in parte dexterâ collocandum resuscitari faciat. Rursus, Deprecamur ut suscipi jubeas animam famuli tui *N.* per manus sanctorum Angelorum deducendam in sinum mici tui *Abrahæ Patriarchæ*, resuscitandam in novissimo *Judicii* magni die; ut quicquid vitiorum fallente *Diabolo* contraxit, tu pius & misericors abluas indulgendo. In *Horis* quoque *Defunctorum* in *Euchologio Romano*. Domine, quando veneris judicare terram, ubi me abscondam à vultu iræ tuæ? — Dum veneris judicare, noli me condemnare. Iterum, Miserere mei dum veneris in novissimo die. Iterum, Ne recorderis peccata mea Domine, dum veneris judicare sæculum per ignem. Et tandem, Libera me Domine de morte eternâ in die illâ tremendâ, quando cœli movendi sunt & terra, dum veneris judicare sæculum per ignem. Tremens factus sum ego, & timeo, dum discussio venerit atque ventura ira. Dies iræ, dies illa calamitatis & miseriæ, &c. Adjice his publicas *Litanias* ab ipso *Gregorio magno*, ut creditur, institutas, aut certè commendatas; in quibus habes, *In die Judicii libera nos Domine*. Et in commendatione Animæ, *In die Judicii libera eum Domine*.

Denique siqua est prudentia super, & non sumus toti in præceptam sententiam captivati
pen-"

pensemus nobiscum quàm mirandæ cæci-
& absurditatis foret in Conditoribus sacræ
nostræ Liturgiæ, (si hoc in Missis Officiisque
spectabant, ut Animæ è pœnis ante diem
Judicii eximi postularent) nullam unam
sententiam claram in tam prolixis precibus
edidisse, & perpetuò quasi Animum lectoris
in extremum retulisse Judicium? Quid tot
eorundem celebratores, immò & correctores
nunquam ausos antiquum & receptum stylum
violare? Cùm itaque in Ecclesiasticis cere-
moniis significatio actionum ex vocibus per-
deat, & adèò clarè voces de purgatione in
die Judicii loquantur, extra litem clarum est
hanc esse praxim & intentionem sanctæ Ec-
clesiæ in omnibus publicis, hoc est, suis five
precibus five sacris.

DEMENSUM XXIV.

*Praxim Ecclesiæ quatenus in actione
relucet, stare pro eâdem verâ
sententiâ.*

EX dictis satis dilucet quàm inconsultus sit ille saltus quo præcipitant sese, qui ex negatâ liberatione subitariâ Animarum, ad negationem orationum pro iis fundendarum defiliunt; cùm è converso, diuturnior, immò perpetua & nunquam finienda oratio iis debeat ex eo quòd poenæ diutiùs producantur, quinetiam ex eo quòd bonum nostrum cum eorum bono conjungi videamus, preces ferventiores profilire consentaneum est. Docet itaque hæc sententia charitatem quam in amicos recentèr discedentes concipimus nunquam deferendam, nunquam remittendam; & quod sequitur, Animos nostros ad futuri sæculi amorem & considerationem hoc temporario motivo devincit, cùm adversa sententia brevem memoriam & longam oblivionem promoveat.

Et ecce ipsa res de aliâ praxeos parte nos admonet, quæ sensum nostrum esse sensum Ecclesiæ & conformem praxi ipsius declaret. Ea est procuratio precum alienarum pro Animabus defunctorum. Hujus igitur attendamus condiciones quæ utramque sententiam notæ sunt sequi. Si enim verum est, Animas ante diem Judicii ad Beatitudinem extrahi, quamvis

vis nesciamus quanto quisque tempore Purgatorium incolar, hoc saltem certum deberet esse, neminem ultra datum tempus detineri. Instantiæ gratiâ proponamus decennium, ut non ignotus Theologus æstimavit. Deberent itaque tum finiri ex decreto Ecclesiæ pro eo defuncto orationum pensa, ut aliis servirent quæ ipsi abundant. Dicis hoc non fieri, quia incerta est Ecclesia de tempore quantum sit. Esto, sed quousque incerta usque diem Judicii? & hoc de singulis, hoc est, de omnibus? In quo ergo lis nobis manet? Ego fortassis dico certum esse non prius liberari, & idcirco semper pro iis orandum: Tu incertum esse quod prius liberentur, & proinde idem concludis pro iis semper orandum. Praxis itaque, *Pro iis semper esse orandum*, cõmunis est utrique: Fortior quidem ex nostrâ parte, tum ex ratione, tum ex antiquitate, quæ solita est pro omnibus sine aliquâ expunctione orare.

Replicas, sic de singulis incertum esse, ut de aliquibus indefinitè certum sit. Sit ita, quoniam obduras. Sed quid hoc ad praxim, cùm praxis eadem sit utrique parti communis? Numquid ex praxi potes convincere aliquos vagè eripi, cùm pro singulis oras quasi non exemptis? Praxis enim Actio est, & Actio suppositorum, hoc est, singularium & circa singula. Sed ulterius urgeo. Finge mente praxim quæ concluderet eripi aliquos: Num, quid non deberet esse mutatio formulæ precandi, ut pro supplicatione succederet gratiarum actio, & non ulterius deprecatio continuaretur. Hujusmodi praxim ostende, & vicisti: Sin minùs, & ego è diverso, & pios Viros produco usque ad mortem pro avis &
abavis.

abavis orantes; & cùm ipsi moriuntur statuentes Ecclesias, Prochodochia, & hujusmodi instituta æterna, ut pro sese & suis usque ad novissimum diem supplices pro misericordiâ preces Deo fundantur, duo me puto manifestè evicisse, & praxim clarè ex mea parte esse, & nihil omnino pro adversâ ostentare.

Verùm neque sic stationem deserunt, sed furcis nos propellunt postquam jacula defecerunt. Praxis, inquiunt, non in solâ externâ actione, sed in eâ cum intentione, & opinione seu spe conjuncta collocatur. Palam autem est, opinionem & spem, quâ fundunt hodierni fideles pro defunctis preces, esse futuræ liberationis; praxis itaque Ecclesiæ hoc arguit. Sed assumptum inprimis infirmum est. Cùm enim actio aliqua in Ecclesiâ à Majoribus per manus ad nos descendit, etiam intentio ad nos per eandem successionem delabitur; & quamvis nesciamus in speciali quæ fuerit Majorum intentio, tamen in fide Parentum (ut loquitur vulgus) idem agimus quod illi. Sic indocti suscipientes vel administrantes Sacramenta per fiduciam quam habent de sanctitate Ecclesiæ, ea suscipiunt & administrant purâ intentione, cæteroquì ignari quæ sit debita his actionibus intentio. Non itaque necessum est praxim testari hoc quod privata intentio operantis apprehendit, sed hoc quod ex conjunctione ad Ecclesiam vult, etsi in speciali ignotum. Sed & manifestum est aliud esse praxim, aliud propter quod praxis est instituta; praxis enim more aut jussu tenetur, & potest propter plures fines esse incepta; non itaque unus aliquis finis ex praxi potest con-

convinci, cum quilibet sufficiat; multò minùs pura opinio ad praxim pertinet, quæ singulis sæculis potest variari, aut etiam frequentius, juxta Doctorum majorem & minorem peritiam, dum praxis eadem perduraret.

DEMENSUM XXV.

Indulgentiarum natura & Historia.

NEc dum ab Indulgentiis crimen attigimus, quod ipsum bifariam distringunt. Nam. & universim contra nos urgent, Indulgentiarum vim interire si pœnæ in purgatorio non relaxentur. Ad quid enim vel in hoc sæculo vivis, vel in futuro mortuis proficiunt, si pœnas purgatorias vel præsentis vel debitas non mitigent & auferant? In speciali quoque, Quid erit iis concessionibus, quæ signatè ternis terdenis, singulisve Missis, suam Animam donant? quæ tot pœnarum dies vel annos, statis jejuniis, precibus, eleemosynis, ecclesiarum invisione permurant? Et in his omnibus nihil potest objici quin clarè praxim Ecclesiæ contineant. Hactenus Actores. Et ipsa rei tum facies, tum internum meritum flagitat ut altiùs reperatur, & à fundamentis: Sed breviter, & ad opusculi nostræque tenuitatis modum, discutiatur negotium.

Fuisse

Fuisse itaque antiquitus, atque adeò ab ipsis Ecclesiæ incunabulis Excommunicationem, & increpationem, & pœnitendi ceremonias, & satisfactionem rigorosam, nemo in Ecclesiasticâ vetustate vel minimùm versatus ignorat. Hunc rigorem ex variis circumstantiis, interdum ipsius pœnitentis, interdum externis relaxatum aliquando non vitio sed jure fuisse, & monimenta Sanctorum testantur, & ipsius naturæ humanæ multiplex vicissitudo. Hæc relaxatio Apostolicâ voce apud Latinos Indulgentia dicta est. Et huc usque nemo sensatus de Indulgentiis dissentit. Cum autem hæ Indulgentiæ de iis pœnis sint quas Ecclesiæ Magistri censuerunt peccatis extinguendis pæres, ut qui has debitè subiisset nihil pro iis peccatis Deo debitor censeretur: meritò in quæstionem venit, an etiam remissio ab Episcopis facta liberaret pœnitentem, non ab his dumtaxat pœnis quas visibiles visibilis exigebat & dimittebat Ecclesia, sed etiam eo statu constitueret, ut Deo ipsi non ultra debitor foret ratione horum peccatorum, quàm si ipsas pœnas obivisset. Et ne vana videretur quæstio, fecit ipse *Paulus* posterioris ad Corinthios 2. ubi agens de pœnitente jubet Ecclesiæ, non ultrâ ei esse molestam, ne nimiam absorberetur tristitiâ. Addit quoque quasi universalem seu veritatem seu lenitatem, quâ dicit se quoque donare quod Ecclesia cuiquam donavit: Et quasi causam facti reddens subjicit, *Namque ipsemet si quicquam cuiquam donavi, vestri gratiâ donavi, ne lucrum de nobis faciat Satanâs, neque enim nos latent artes ipsius.*

In hunc sensum Apostolus, in quibus vocibus totum Indulgentiarum negotium nobis aperuit. Materiam esse illam ἐπιτίμιαν quàm Ecclesiam infligere peccatori consentaneum erat: duas causas remissionis, unam quia subiectum non erat capax maioris pœnæ; si enim inflingeretur, absorberetur nimiâ tristitiâ peccator: altera causa est Ecclesiæ bonum, ne Diabolus ex prætextu nimii rigoris, vel alio, aliquos de Ecclesiâ ad murmur & schisma provocaret. Hæc itaque duo, bonum Personæ atque Ecclesiæ utilitas, & in injungendis & in moderandis Ecclesiasticis pœnis, consideranda veniunt. Sed explicat præterea causam efficientem Apostolus, quam triplicem constituit, Ecclesiam, semetipsum quasi Ecclesiæ Prælatum, & Christum Dominum. Dicit enim sese in Personâ Christi remisisse seu donavisse quod donavit: Et si de Ecclesiâ tantum & semetipso locutus fuisset, mansisset Regula, scilicet quòd Ecclesia sicut non cognoscit interiora, sic neque de iis judicat neque remittit; sed addendo se in Personâ Christi remittere, videtur rem extendere usque ad omnia quæ Christus Dominus remittit, atque proinde ut pro tali peccato neque ipsius Christi iudicio sit ultra obnoxius peccator.

Et Patres videntur favere, tum universim, quatenus celebrem illam Christi assertionem ad disciplinâ Ecclesiæ applicant, nempe quòd in cœlo remittuntur & retinentur quæ in terris Apostolicâ potestate proportionem tractantur peccata. Sed specialiter *Cyprianus*, qui ait pœnitentes prærogativâ & auxilio martyrum apud Dominum in delictis suis adjuvari posse.

Immò

Immò *Celerinus* ad *Lucium* orat Martyrii candidatos, ut quisquis primus coronatus foret remitteret peccatum duabus sæminabus quæ lapsæ fuerant. Num quid ergo ultra desiderari potest ad evidentiam hujus assertionis, etiam coram Deo remissa esse peccata quorum poenæ hîc ab Ecclesiâ sunt relaxatæ?

Quicquid autem de hâc re sit, continuata est Indulgentiarum praxis usque ad divisionem Imperii Romani, & usque ad undecimum Sæculum per modum Ecclesiasticæ cujusdam praxeos absque speciali Curiâ & formâ. Eo sæculo novâ formâ institutâ, Canones poenitentiales cæperunt statâ formâ redimi partim pecuniis, partim corporeis afflictionibus, specialiter flagellatione, quæ inde disciplinæ nomen accepit, quòd ad disciplinam Ecclesiasticam tuendam, vel ex eâ, adhiberetur. Duodecimo sæculo & deinceps etiam ad Bellicos labores contra Grassatores & Infideles applicatæ sunt. Sæculo autem decimo tertio instituta est forma Jubilæi, & ex eo tempore immensæ ruperunt horrea messes, adeò ut prudentiâ recentiorum Pontificum ad eas castigandas opus fuerit.

Duodecimo sæculo nata est Schola, Hominum genus dum Sanctorum Patrum & Conciliorum sensibus inhæret, grave & doctum, dum Philosophiæ & Aristotelis arcana vestigat, acutum & sublime. Sed cum importunitate petentium responsa vexati, sic utraque contrundunt, ut neque Allegoriam fidei populo necessariam ad limbum usque pertexant, neque ejusdem purum lumen ex Allegoriâ per Philosophiæ terebras adeundum ad respondendi necessitatem adacti liberè contueantur, adeoque

adeoque subsultantem & incertam quandam doctrinæ legem posteris reliquerunt. Hi itaque Metaphoricam Justitiæ inter Deum & peccatores legem admirati, & puras pœnas post mortem cogitaverunt, & earundem redemptionem, per afflictiones corporeas in hoc sæculo docuerunt.

Spectantes itaque ipsis oculis ingentes fructus quos remissio Canonum pœnitentialium palam operabatur, & prævidentes vel etiam experti suo sæculo, ad subtiliores quæstiones jam effuso, Ecclesiasticas regulas paulatim in desuetudinem flaccescentes, Indulgentias firmiore basi solidandas existimaverunt: ficque ipsas Purgatorias pœnas sicut pœnitentiis ita & remissionibus extinguere pertenderunt, & ipsi quidem in hanc sententiam catervatim delapsi sunt; usque adeo ut *Leonem X.* contra *Lutherum* agentem, rotam hanc fabricam & Christi Sanctorumque meritorum thesauros populo Christiano proponere perpulerint. Etsi neque Conciliis Lateranensi & Florentino ante eum, neque Tridentino post ipsum quicquam persuadere potuerint.

DEMENSUM XXVI.

Indulgentias in communi nihil promovere contra Sententiam antiquam.

HÆc est, quantum ego intelligo, Indulgentiarum historiæ periocha, ex quâ satis claret hanc de Indulgentiis persuasionem quam Scholastici induxerunt, ex metaphoricâ Purgatorii explicatione pendere, (ut rectè *Roffensis* adverterit prius ad cruciatus Purgatorii esse trepidatum, quàm ad Indulgentias efflagitandas populus decurrerit.) Et per consequens etiam variè loquendum de Indulgentiis juxta sententiarum de Purgatorio trames; eosque quibus collibuit pœnas puras & liberationes succedaneas in Purgatorio credere, consequenter cogi ad Indulgentias usque in futurum sæculum extendendas. Quorsum enim valeant Indulgentiæ, & quo merito animos fidelium ad exercitia pietatis excitent, si nullus ex iis fructus acceptantibus accrescat? His verò qui oppositam viam ingrediuntur, propriam etiam designandam esse semitam. Nobis itaque alia ineunda est ratio, & ex dictis supponendum pœnas purgatorias non esse purè vindicativas, sed ut nomen sonat purgativas, & non desinere nisi cùm purgatio facta & perfecta fuerit per ignē extremæ conflagrationis: Supponendum etiam inter merita vel preces, & pœnas peccatis debitas, nullam esse proportionem, & nimiū à legibus Publicanorum

norum tractum hoc cambium inter merita & & pœnas, ut formaliter licitationem & compensationes ejusmodi ad Deum & Theologica traducendas existimemus. Attamen hanc de Thesauro commentationem penitiùs investigemus.

Aiunt ingentem meritorum Thesaurum in cœlo repositum. Quid itaque credunt meritum? bona opera compensata, vel non compensata? Si compensata, ut quid eorum meminerunt? Si non compensata, quem nobis Deum effingunt, qui hominum meritis impar fit, & incompensata relinquat? Verùm ut in Theologicis edissertum est, meritum non aliud significat quàm opus fructificans ad præmium; unde necesse est aut esse compensatum, aut non esse meritum. Et quid fiet axiomatico illo, Deus ultra meritum dat præmia? Ex claris Apostoli vocibus, quòd non sunt condignæ pœnæ hujus temporis ad futuram gloriam. Verumtamen congere peccata peccatis numquid in horum Theologorum sententiâ pœnæ iis debitæ excedent Christi merita? dico vel unam guttulam? & guttulæ partem quavis dandâ minorem? Quorsum itaque aggeritur Thesaurus? quorsum Sanctorum merita Christi meritis adduntur? in cautelam ne scilicet totam Animam ex hoc puteo extraxerit pœna? Quomodo poteris vel minimam guttulam expendere? Quomodo partem pœnæ assignatæ proportionatam invenire? Ut minimum ex Christi meritis solvatur, jam nimium est, & excedit omnem pœnam. Necesse est itaque jampridem plus meriti à Christo Deo Patri oblatum, quàm omnia quæ unquam futura sunt peccata possint compensare; immò

immo neque quicquam minus posse applicari. Unde merita Christi ex balance necessario tollenda erunt, si æqualitatis & commutativæ Justitiæ ratio tenenda sit. Simpliciter enim, etiam respectu potentiæ absolutæ impossibile est tam parum offerri Deo ex meritis Christi, ut non in infinitum excedat omnem oppositam rationem. Patet itaque totam hanc doctrinam esse male coherentem & incongruam, atque adeo rejiciendam.

Et hæc si hætenus rectè dicta sunt, non licet ulterius ambigere inter sententias de Indulgentiis quænam suâ gravitate devertat, quæ inanitate suâ elevetur. In primis enim quòd pœnas ecclesiasticas supponunt tales quæ crimen adæquent, dupliciter intelligi natum est: uno modo, ut adæquent pœnas in Purgatorio debitas; quod si verum esset, quæso quo nuncio posset sciri? Revelationes enim *Gregorius* novas esse testatur, quæ statum Animarum tum temporis pandebant, & Apostolis proinde & eorum successoribus ignotas. Sed præterea cum confessum sit pœnam levissimam Purgatorii omnes hujus vitæ dolores superare, quomodo determinata quantitas potest eis æquivalere? Alius itaque modus æqui ponderationis est, ut talis pœna tantam reparationem exemplo suo factura foret in disciplinâ Ecclesiasticâ, quantam ruinam culpa traxerat. Et hoc palam est à prudentibus morum censoribus posse per modum arbitrii prudentis determinari. Palam itaque est etiam ex hoc capite utra sententia tenenda veniar.

Certum proinde esto: Indulgentiam ecclesiasticam non aliud remittere quàm quod Ecclesia imposuit, seu quod imponendum ad faciendam

ciendam disciplinam existimavit, neque trahere aliquam consequentiam ad remissionem peccati vel poenæ, five in hac vitâ, five in futurâ; extra eam mutationem quæ fit in ipso homine vel in Ecclesiâ scandalizatâ à peccatore. Ad dictum proinde Paulinum satis fit, reponendo, eum qui in certo negotio alterius procurator est, non posse propterea quidvis agere quod potest Dominus, sed secundum limitationem potentiae ipsi factæ: nihilominus quicquid agit in tali negotio, in personâ committentis ei negotium agit. Sic itaque *Paulus* quod de purâ disciplinâ remittebat, in personâ Christi remittebat. Sensus proinde est vel Propheticus, ut significet *Paulum* revelatione percepisse Christum approbasse quæ remiserat, vel certè naturalis, ut significet, quoniam omnis virtus & potestas à Deo est, quicquid *Paulus* tanquam Minister Christi remittebat, in virtute Christi ipsum remisisse.

Cypriani testimonia facilioris sunt solutionis. Videtur enim clarè docere Martyres posse impetrare, ut conformiter fiat remissio in cœlo juxta quod Ecclesia in terrâ remittebat. Non itaque putat ex vi remissionis per Ecclesiam factæ delictum quoque esse ante Deum remissum: Sed opus esse Martyrum deprecatione in hunc finem, præsertim postquam coram Domino assistunt. Quod autem Sancti dicant remissionem in terris factam in cœlo esse confirmatam, supponit rectum Judicium Ecclesiæ administratum esse poenitenti, quo dato cessat omnis quæstio. Significant ergo similes propositiones Sanctorum, esse obligationem in conscientiâ (ut loquuntur) ad implendas Ecclesiæ leges, & sustinendas impositas poenas.

Quando

Quando autem eadem ex sententiâ Ecclesiæ relaxantur, tolli hanc obligationem quæ cælitus impendebat. Et sic per Indulgentias remittitur in cœlo pœna quæ in terris dimittitur, nisi qua retinetur, etiam de cœlo & jussu Christi manet obligatio talem pœnam subeundi.

Responsum itaque est ad generalem rationem, Indulgentiarum, & ostensum ad nostram Quæstionem non admodum attinere.

DE MENSUM XXVII.

*Indulgentias particulariter pro mortuis
elargitas, non arguere praxim uni-
versalem Ecclesiæ.*

DE particularibus Indulgentiis video bissecto tramite posse incedi : Namque & hoc disputari potest, quænam sit in iis veritatis substantia; & iterum, ex quo capite contra nos urgeantur. Et quoniam non aliâ ex occasione nobis injecta est Indulgentiarum mentio, nisi ad explicationis Purgatorii defensionem : Neque contra præfatam explicationem urgentur hæ Indulgentiæ, nisi quatenus universalem Ecclesiæ praxim nobis adversam ingerunt ; Hoc dumtaxat de iis querendum superest, quam vim praxeos & universalitatis habent. Hæc autem vel à dante Indulgentias, vel ab acceptantibus desumenda est. Et primò, de his Indulgentiis ante Scholasticorum ætatem, quod sciam, suspicio nulla.

Quod

Quod enim de Indulgentiis à *Gregorio Magno* ad redimendas singulas Animas ter denis Missis narratur, in fabulo ni fallor fundatum est; cùm nulla illud solida autoritas communiat. Aliud autem, de eodem commemoratum, quòd septennium relaxaverit visitantibus certas Ecclesias, nihil ad rem nostram facit, quoniam de pœnitentiis injunctis hanc relaxationem esse factam, aut certè de injungendis constat ex usu sequentium sæculorum, præsertim undecimi, in quo primò instituta videtur ordinaria pœnarum ecclesiasticarum relaxatio pœnitentibus sub mortem, vel alias cupientibus in pace Ecclesiæ dormire vel etiam superesse.

Quomodo autem ex eo tempore Ecclesiasticæ quæstiones de praxibus à Theologiâ pendentibus Romæ tractentur, sic habe. Cùm petitur à Summo Pontifice quicquam quod consuetam Curiarum administrationem suâ difficultate transibit, selectis committitur negotium Juris canonici & Theologiæ peritis. Juris canonici consulti, (cùm Princeps sit iis totius potestatis & juris caput & fons) non mirum si pauca vel nihil potestati Papali negent. Theologi plerumque sunt ex iis qui auctoritatem cum ratione turbidè miscentes, & incertis propterea principiis vagantes certitudinem in speculativis quasi Empusæ rostrum horrent, nisi fortè ubi veneranda aliqua auctoritas clavum illis necessitatis fixit.

Esto ergò quæstio, an Summus Pontifex possit aliquid? Nonne vides jam devexam lancem in affirmativam partem? Exit responsum cùm nulla appareat neque in re manifestâ contradictio, neque ab universali concessione facta

factâ *Petro* à Christo exceptio, probabile esse Papam hoc posse agere; & si videat in usum Ecclesiæ esse, etiam consulendum ut faciat. Si opponatur resolutionem esse incertam, & frustraneam Papæ concessionem, si irrita sit; In promptu est reddere, *Valeat quantum valebit, Papa facit quod potest.* Hic est in hujus naturæ quæstionibus stylus curiæ: Neque ego quid in eo improbum reperio: Manifesta siquidem est in consultatione prudentia, in largitione benignitas.

Neque Pontifex aut imperat, aut laudat: Petentibus concedit, immò efflagitantibus & extorquentibus non negat: Exhortatio fit ad opera pietatis, Indulgentiæ quasi præmia appetuntur, & per labores & afflictiones obtinentur. Nullam itaque universalitatem à donante habet Indulgentiarum praxis, postquam quot eas acceptaturi sint non à donante, sed à recipientibus dependet. Quin neque praxis ab eo vim aliquam vel auctoritatem accipit, si eam nec imperat nec commendat, sed magis passivè & permissivè circa illam se gerit; restringit aliquando, nunquam extendit nisi ab aliis coactus.

Æqua est ex populi parte libertas, cui sic visum est eas adit, negligenti non obtunduntur aures. Ergo si dicas passim exerceri, si à multis, à plerisque, omnia fateor. Si dicas esse praxim quæ neque mandato neque consuetudine fundetur, & tamen non permittis esse singulorum praxim, sed Ecclesiæ & universalem, tardus accedo.

Unde enim mihi constet quot, qui, quâ intentione accedant. Novi qui nolunt singulares videri, & propterea turbæ se conjungunt.

Novi

Novi qui palam pigritentur. Dicuntur esse qui non nisi ubi gravis est causa (puta aliquam necessitatem Christianæ plebis) Indulgentias admittant: Et ipse Cardinalis *Belarminus* inter hos censetur. Alii pacem cordis iisdem prælocare: Et inter hos nomen *Nerii* illius *Philippi* Sancti signatum reperio, qui dicitur, relictis Romanis illis magnificentiis, ad Ecclesias ubi silentium gratas preces suas Deo faceret divertì solitus. Premes id meritò praxim Ecclesiæ appellari, quod plures videntibus, & non prohibentibus Prælati, exercent.

Respondeo, Si hoc dumtaxat quæritur, Bene an sceleratè agant qui Indulgentias frequentant? facilis assensior clarum esse quòd rectè & ex conscientia agunt. Quid enim redargui in iis potest? Summum quod objicitur est, Ignoranter agunt, non nequiter. Prælatorum autem permissio nihil amplius concludit: cur enim verent bona opera sponte frequentantes? Ex hoc itaque capite nec quicquam concluditur remitti pœnas in Purgatorio. Prælati enim indifferentibus & ignotis cur se misceant in quibus permissum est ignorare, atque ex ignorantia agere? dum enim opinio probabilis asserit pœnas Purgatorii remitti Indulgentiis, iis uti licet, libetque. Quorsum se cruciarent Prælati? demonstretur primò non esse tales pœnas remissibiles; postmodum si Prælati non invigilent eos insimula, dum perinde est, eorum taciturnitatem lauda.

Traditum nobis est orandum esse pro mortuis, & orationes nostras iis proficere: Examinanda esse & remuneranda ipsorum opera

in die Iudicii per flammās ipsius: Interea quibusdam melius, quibusdam pejùs esse. Sed horum omnium specialiores rationes, & quomodo convenienter ad naturam & cursum operationis divinæ hæc peragantur, Theologicæ vestigationi relictum est. Quod traditis principiis convenienter demonstrabitur, tandem obtinebit: Interea licuit, licebitque, donec demonstratio non tantum confecta, sed & agnita fuerit, Ecclesiæ prælatis in utramlibet consentire sententiam, & ex eâ ad operationem dirigi.

DE-

DEMENSUM XXVIII.

*Vulgaritatem Sententiæ opposita non
habere vim præjudicativam
veræ Sententiæ.*

Superest nihilominus sententiam quam vulgarem appellavimus torius Ecclesiæ esse & fuisse, saltem à Scholæ principatu; & ne qua sit consentiendi mora, sic arguunt. Sententia Populi est sententia Pastorum; sententia Pastorum sententia Scholasticorum, (Pastores enim vel sunt Scholastici, vel ab iis dependent) Sententia itaque Scholasticorum est sententia Ecclesiæ. Vel itaque Ecclesia jam quinque sæculis in errore est, vel sententia vulgaris in veritatis apice collocanda. Nobis in hæc difficultate, & quid sententia significet, & quid Ecclesia, dispiciendum est. Video enim gradus assensus in hominibus multiplices esse: Primum credo rectè suspicionis appellatione contineri, cùm vestigia quædam ipparent, quæ si acriùs obtuearis facile ea an utramque contradictionis partem esse ambigua percipias, etsi primò ad alteram tantummodo cogitationem inflectebant. Hæc suspicacem constituunt hominem, hoc est, attentum magis in eam partem, quasi plus luminis expectantem, & aucupantem.

Ulterior gradus est, cum vehementes sunt verisimilitudines, & quæ vel difficultate vel copiâ suâ faciunt hominem sibi persuadere quæstionem non esse dignam ulteriori inquisitione; atque ut cunctis quæ in vitâ nobis considerata veniunt suam attentionis portionem distribuamus, satis huic quæstioni esse impensum; propterea sic quiescamus in hac parte, ut tamen opponentem non respiciamus; sed siquid inauditi asserat, auctulare & probatum etiam acceptare parati simus. Tertius tandem gradus est, cum opponentem neque sustinere velit quispiam, & certus sit nihil solidi in adversum afferri posse. Hi sunt tres gradus Assensus.

Ab oppositore modò inquirō. Primus gradus an eam vim habeat, ut si quoquo modo statuatur Ecclesia suspicari alteram contradictionis, hoc, præjudicium inferre debeat adversæ sententiæ? Neque crediderim quemquam qui Theologiæ vel audiendæ idoneus habeatur, tantum desipere ut asserat non licere contrarium opinari. Verè enim necdum assensus aliquis adest, & Ecclesia per hunc ipsum statum ex explicatione datâ censeret melius inquirendum: Sed & qui prohiberet oppositionem, alligaret Ecclesiam certissimo periculo errandi, & hoc ex ipsomet Ecclesiæ iudicio, quo melius inquirendum censeret. Hoc evictō, perpendendum secundum gradum ad priorem sic comparari ut prior exigat, posterior admittat inquisitionem. Eadem itaque sunt inconvenientia in posteriore quæ in priore; sed eorundem periculum non adeò sive manifestum, sive præsentaneum. Injuria itaque est Ecclesiæ etiam in hoc gradu
prohi-

prohibere inquisitionem, vel talem Ecclesiæ opinionem ad condemnandam oppositam sententiam allegare; cum eo ipso quod dumtaxat opinatur, gratum habitura sit si quis oppositum illustret. Non enim opinionis tenax, sed veri sitiens haberi debet & cogitari.

Tertius gradus non nisi autoritate infallibili vel demonstratione comparari potest; & harum duarum potentiarum, rationis professorem resistere non est permissum. Si itaque clarum reddat oppositor quem horum graduum titulo sententiæ Ecclesiæ insigniat, ex his satis constat quid respondendum sit.

Rursus Ecclesiæ nomen sic distribuo, hoc est, Ecclesiæ opinantis: Ut dicatur Ecclesia opinari, quia publico decreto aliquid fixit, vel quia privatis suffragiis: Et rursus si privatis suffragiis, vel ut Ecclesia opinetur, vel ut tot homines & personæ. Sicut, etsi tota fortassis Ecclesia agnoscat *Columbum* invenisse Indias Occidentales, non propterea credo eos hoc agere ut partes Ecclesiæ, seu ut fideles, sed ut homines; Turcæ enim & Idololatæ tantundem agnoscunt.

Ex his itaque tribus Ecclesiæ consentis significatis Arguentem deligere oportet quod amplectatur. Si primum, afferat ipsum decretum; quod si posset, ad opinionem Ecclesiæ non deflueret. Tertium quoque si eligat, irrisui sese objicit: Quid enim ad fidem pertinet, quod Ecclesia in Philosophiâ vel Historiâ opinatur? Medium verò ut solum esset argumento idoneum, sic clarissimè est falsum, cum Ecclesia sit congregatio fidelium,

hoc est, credentium, hoc est, eorum qui Christi doctrinam acceptaverunt, & usque in hodiernum diem conservaverunt. Hanc autem sententiam clarum sit incepisse à temporibus *Gregorii Magni*; *Augustini* tempore prorsus ignotam & incogitatam; ante Scholæ ætatem, non admodum celebratam: Orientali Ecclesiæ nondum propositam, vel certè repudiatam. Unde quacumque alia persuasionis specie potuerit in homines Ecclesiæ, certè in eos ut Ecclesia sunt, hoc est, ut credentes, hoc est, ut super perpetuâ traditione fundati, nullum prætextum habet.

Ex quo apparet, frustra obnitentibus in argumento proposito esse sudatum. Esto enim sententia Plebis eadem quæ Pastorum, & Pastorum ipsa quæ Scholasticorum, & per consequens sententia hominum Ecclesiæ eadem quæ Scholasticorum, non sequitur hanc sententiam esse aliam in Ecclesiâ quàm in Scholasticis; unde si in Scholasticis sit dumtaxat opinio, & quæ rejici superveniente aliâ possit, non aliam certitudinem ex pervulgatione per Ecclesiam adipiscerur. Sed ex totius Ecclesiæ sententiâ erit semper mutabilis: Et si occurrat legitima ratio, etiam mutanda. Non itaque ex eo quòd sit Ecclesiæ universalis opinio, sequetur non posse mutari; sed è diverso, & quasi inopinatè esse mutabilem & datis circumstantiis mutandam.

Ex his facilè colligitur quid iis respondendum sit, qui circumventionem Ecclesiæ imponere moliuntur, affirmantes sese sic edoctos, de fide esse eripi Animas è Purgatorio,

torio, & aliis orationibus, & specialiter iis quæ Indulgentiarum gratiæ sunt munitæ. Quibus propono, Num universis Ecclesiæ Pastoribus hoc esse persuasum sint edocti? Si asserant, ego circumventos non inficiis eam: Sed me non crimentur, neque enim à me hanc doctrinam hauserunt. Ego qui circumventionem, siqua est, enubilavi, cur tuo quod impostoribus debetur? Doctores suos occlament, cogant probare quod docuerunt. Si nequeunt, reos peragant, pro crimine mulctent; mihi, ut par est, gratias rependant detecti doli. Sin non aliud sint edocti, quàm tantummodo piam esse credulitatem, Animas flammis purgatricibus citra Judicis edictum absolvi, (quam esse Doctorum mentem, si eos excusserint, comperient) quid restat circumventionis, nisi quòd ipsi sibi negligentiore cultu & curâ consciverunt, & in ipsosmet cudendam hanc fibam intelligant?

Quid in hac disputatione effecerim, eorum sit Judicium quibus in Theologiâ arbitrii jus largitus est bonus Deus. Quæ conatus sum hæc sunt, Antiquitatis sensum fuisse Homines in futuro sæculo sive secundum Animam beatos, sive non, in cœlos localiter non admitti usque ad supremum conflagrationis diem: Tum examinari opera singulorum. Imperfectorum, qui fundamentum habent Christum, opera ardere, & per hoc peccata iis non sine detrimento remitti: Sententiam quæ pœnas puras & earum in intervallo inter mortem & Judicium medio sive ex ipsis earum naturis finitionem, sive per preces remissionem proficetur, esse Ecclesiæ novam,

fundamentis levibus , & ad fidem faciendam
in re Theologicâ inidoneis stabilitam, com-
pluribusque exceptionibus gravibus obnox-
iam, & tandem à suis Patronis argumen-
tationibus debiliter roboratam. Hos conatus in
hoc opusculum derivavi, eorum quibus hujus-
modi dissertationes cordi sunt commodis &
otio servituros.

F I N I S.

dam
com-
oxi-
entis
us in
juf-
is &